

Hævd på servitutrettigheder

KANDIDATSPECIALE
GRUPPE 1
SURVEYING, PLANNING AND LAND MANAGEMENT
AALBORG UNIVERSITET
28. MAJ 2025

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

Det Tekniske Fakultet for IT og Design
Surveying, Planning and Land Management
Rendsburggade 14
9000 Aalborg
<https://www.tech.aau.dk/>

Titel:

Hævd på servitutrettigheder

Tema:

Master's Thesis

Projekt:

4. semester

Projektperiode:

03. februar 2025 - 28. maj 2025

Projektgruppe:

Gruppe 1

Medlemmer:

Sidsel Damkjær Karsbæk
Signe Houmann

Vejleder:

Finn Kjær Christensen

Side antal: 72

Antal ord: 25.804

Appendiks: 22

Synopsis:

Kandidatspecialet undersøger, hvilke betingelser der skal være opfyldt for kunne vinde en færdselsret ved hævd. Foruden de generelle hævdsbetingelser tyder det på, at der skal foreligge en særlig interesse i at kunne vinde en færdselsret ved hævd. Derfor undersøger dette kandidatspeciale også, hvordan domstolene vurderer denne interesse i hævdssager om ret til færdsel. For at belyse dette er specialet opdelt i to dele; en foranalyse og en hovedanalyse. Foranalysen adresserer den initierende undren som har til formål at belyse de betingelser, der skal være opfyldt for at opnå hævd på færdselsret. Hertil anvendes forskellig juridisk litteratur for at skabe et generelt overblik over hævdsbetingelserne. Hovedanalysen fokuserer på at vurdere betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdssager om ret til færdsel. For at belyse dette udarbejdes en domsanalyse, som har til formål at identificere mønstre og tendenser i, hvordan domstolene vurderer betingelsen vedrørende den særlige interesse. Domsanalysen er baseret på 16 domme, som bliver kategoriseret i fire temaer for at systematisere analysen. Hvert af de fire temaer behandles i et selvstændigt kapitel. Efter hvert kapitel gennemføres en tværgående analyse af domstolenes vurdering af den særlige interesse.

Rapportens indhold er frit tilgængeligt, men offentliggørelse (med kildeangivelse) må kun ske efter aftale med forfatterne.

Summary

This Master's Thesis investigates the conditions that must be fulfilled in order to acquire a right of way through prescription. In addition to the general requirements for prescription, it appears that there must be a specific interest in acquiring a right of way by prescription. Therefore, this thesis also examines how the courts assess this interest in cases concerning rights of way through prescription.

To shed light on this issue, the thesis is divided into two parts: a pre-analysis and a main analysis. In both parts, a legal dogmatic method is applied, aiming to interpret and systematize the applicable law in this area. This method is based on legal sources such as legislation, case law, and legal literature to clarify the current legal position, including how prescription is understood and applied in practice. The legal dogmatic method is characterized by an internal perspective, focusing on analyzing the law through its own sources and principles. It seeks to describe and systematize the legal rules. In line with this, the thesis applies rule interpretation techniques, starting from the ordinary meaning of statutory wording and, where necessary, incorporating both objective and subjective teleological interpretations, as well as legal precedent and scholarly commentary.

The pre-analysis addresses the initial wonder, which aims to clarify the conditions that must be met in order to acquire a right of way through prescription. Various legal literature and court decisions are used to create a general overview of the conditions for prescription, as well as to further develop the traditional requirements derived from the Danish Law. Thus, the pre-analysis is based on legal theory, which is essential when applying the legal dogmatic method. However, the legal dogmatic approach cannot rely only on legal theory but must also incorporate case law and legal systematics to determine the applicable law. Through this combination, the theoretical framework for acquiring rights by prescription is supplemented, with case law contributing to an understanding of the conditions for prescription in interaction with legal theory.

The main analysis focuses on assessing the requirement of specific interest in cases concerning rights of way by prescription. To illuminate this, a case law analysis is conducted with the aim of identifying patterns and tendencies in how the courts assess the requirement of specific interest. This is done by examining 16 selected judgments, chosen for their relevance to the issue of the specific interest. The judgments are categorized into four themes in order to systematize the analysis. Finally, a cross-sectional analysis of the courts' assessments is carried out to identify the aforementioned patterns and tendencies under each theme.

By using the legal dogmatic method in an inductive manner starting from concrete judgments and working toward a broader legal understanding, the thesis contributes to clarifying the applicable law regarding rights of way acquired by prescription and the role that specific interest plays in that context.

Forord

Dette er et kandidatspeciale i Surveying, Planning and Land Management skrevet af gruppe 1. Specialet har til formål at undersøge, hvilke betingelser der skal være opfyldt for kunne vinde en færdselsret ved hævde og herunder hvordan betingelsen vedrørende den særlige interesse bliver vurderet af domstolene i retspraksis.

Et stort tak til vejleder Finn Kjær Christensen - Tidligere lektor ved institut for Bæredygtighed og Planlægning for vejledning og sparring under projektforsøget.

Læsevejledning

For en grundig forståelse af dette speciale anbefales det at læse det kronologisk og i sin helhed. Kildereferencer følger Harvard-metoden (*forfatter, år*), og bilag til specialet findes i en ekstern zip-mappe med titlen *Appendiks*. Henvisninger til bilag gøres med *Appendiks/Undermappe/Filnavn*, for eksempel *Appendiks/Domme/Foranalyse/U2002.297-2H.pdf*.

Henvisninger til domme gøres med domsnummer som reference. Hertil er der udarbejdet et domsregister, hvor det fremgår, hvilket domsnummer den enkelte dom har samt hvor dommen er offentliggjort. Endvidere angives, på hvilke sider i specialet den pågældende dom er anvendt.

Sidsel O. Karsbæk

Sidsel D. Karsbæk

Signe Houmann

Signe Houmann

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	1
2	Metode til foranalysen	3
2.1	Problembeskrivelse og metodevalg	3
2.1.1	Den retsdogmatiske analyse	4
2.2	Behandling af den initierende undren	5
2.3	Strukturdiagram for foranalysen	7
I	Foranalyse	8
3	Betingelser for hævderhvervelse	9
3.1	Hævdsbegrebet	9
3.2	Betingelserne for hævde	11
3.2.1	Hævdstiden	13
3.2.2	Kontinuerlig faktisk råden	14
3.2.3	Uretmæssig råden	16
3.2.4	Individuel råden eller gruppehævd	18
3.2.5	Ingen afbrydelse af den retmæssige ejer	19
3.2.6	Forholdet til offentligretlige regler	21
3.2.7	Særlig interesse og betydning	22
3.3	Hævdens retsvirkning	24
4	Delkonklusion	26
II	Hovedanalyse	28
5	Afgrænsning og problemformulering	29
6	Metode til hovedanalysen	30
6.1	Problembeskrivelse og metodevalg	30
6.1.1	Behandling af domsanalysen	31
6.2	Strukturdiagram for hovedanalysen	33
7	Alderstidshævd	34
7.1	Dom 1: MAD 2011.948, Birkehøjvej-sagen	34
7.1.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	35
7.1.2	Analyse af særlig interesse	35
7.2	Dom 2: MAD 2009.1670, Foertvej-sagen	37
7.2.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	37
7.2.2	Analyse af særlig interesse	38

7.3	Dom 3: MAD 2009.2402, Duedal-sagen	39
7.3.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	40
7.3.2	Analyse af særlig interesse	40
7.4	Dom 4: MAD 2020.95, Sommerhusejernes hævde på vejret	41
7.4.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	42
7.4.2	Analyse af særlig interesse	42
7.5	Delkonklusion	44
8	Gruppehævd	45
8.1	Dom 5: U 2005.2464H, Rideklub-sagen	45
8.1.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	46
8.1.2	Analyse af særlig interesse	46
8.2	Dom 6: MAD 1998.961, A/B Sundpalæet mod Hellerup Havnepalæ A/S	49
8.2.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	49
8.2.2	Analyse af særlig interesse	50
8.3	Dom 7: BS-26867/2018-BOR, hævde på sti over privat grund	51
8.3.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	52
8.3.2	Analyse af særlig interesse	52
8.4	Dom 8: U 1987.845V, Fennen-sagen	54
8.4.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	55
8.4.2	Analyse af særlig interesse	55
8.5	Delkonklusion	57
9	Allemandshævd	58
9.1	Dom 9: U 2003.2078H, Maglemosestien-sagen	58
9.1.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	59
9.1.2	Analyse af særlig interesse	59
9.2	Dom 10: U 1998.1747Ø, Spodsbjerg Fyr-sagen	61
9.2.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	61
9.2.2	Analyse af særlig interesse	62
9.3	Dom 11: TBB 2008.685, Svejebakvej-sagen	63
9.3.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	64
9.3.2	Analyse af særlig interesse	64
9.4	Dom 12: U 1946.434V, Sti til kirken-sagen	65
9.4.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	66
9.4.2	Analyse af særlig interesse	66
9.5	Dom 13: U 1963.199V, Skolesti-sagen	68
9.5.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	69
9.5.2	Analyse af særlig interesse	69
9.6	Delkonklusion	71
10	Kontinuitet	72
10.1	Dom 14: MAD 2004.284, Nordre Strandvej-sagen	72
10.1.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	73
10.1.2	Analyse af særlig interesse	73
10.2	Dom 15: U 2015.3602Ø, Ny Bamsestræde-sagen	75
10.2.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	75

10.2.2	Analyse af særlig interesse	76
10.3	Dom 16: MAD 2005.677, Krogsbølle-sagen	77
10.3.1	Domstolens samlede vurdering og resultat	77
10.3.2	Analyse af særlig interesse	78
10.4	Delkonklusion	80
11	Konklusion	81
	Litteratur	83
	Domsregister	85

Ejendomsretten udgør et centralt element i reguleringen af fast ejendom, både i forhold til statslige indgreb og private krav [Munk-Hansen, 2018, s. 16]. Herunder muliggør hævdreglerne, at der kan ske regulering af ejendomsretten mellem private indbyrdes uden aftale, hvilket principielt kan have lige så indgribende karakter som et offentligt indgreb [von Eyben, 1978, s. 360].

Hævd kan vindes på både ejendom, såvel som servitutrettigheder, jf. Danske Lov (DL) 5.5.1 og 5.5.2 [Justitsministeriet, 1683]. Disse bestemmelser sætter rammen for de betingelser, der skal opfyldes for at vinde hævd. Servitutrettigheder spiller en rolle, da de begrænser ejendomsrettens udøvelse ved at give tredjemand ret til at råde over en anden mands ejendom [Evald, 2021, s. 115]. Servitutter stiftes typisk gennem aftale og efterfølgende tinglysning, hvilket sikrer rettens ekstinktion mod godtroende aftaleerhververe [Evald, 2021, s. 134]. Men retstillingen er mere kompleks, når en rettighed ikke er tinglyst eller aftalt. Dette kan føre til konflikter mellem ejendomsjere og i sådanne tilfælde åbner dansk ret muligheden for, at retten kan være stiftet ved hævd. Dette gælder også for servitutrettigheder som færdselsret [Evald, 2021, s. 115]. Netop fordi færdselsret ofte udøves i praksis uden formel dokumentation, opstår spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan denne kan vindes ved hævd [Ramhøj, 2016, s. 26].

Dertil kommer, at det i praksis ser ud til, at færdselsret vundet ved hævd forudsætter en subjektiv betingelse, nemlig at færdselsretten har særlig interesse for den hævde part [Evald, 2021, s. 121]. Denne betingelse fremgår ikke i DL 5-5-1 og 5-5-2, hvilket derfor kan rejse spørgsmål om, hvorfor domstolene i praksis har knyttet en yderligere betingelse til netop denne type hævd.

Denne praksis bekræftes i Højesteretsdommen U 2003.2078H, hvor retten afviste, at beboerne kunne opnå en individuel færdselsret ved hævd over en sti, selvom de havde benyttet den i hævdstid. Højesteret lagde vægt på, at stien ikke var anlagt med særligt henblik på at betjene de pågældende ejendomme, samt at beboerne havde adgang via en anden offentlig vej. Retten fandt heller ikke, at stien havde haft en sådan særegen betydning for ejendommene, at det kunne begrunde en individuel hævdsret.

Denne vurdering bekræftes ligeledes i Højesteretsdommen U 2005.2464H, som viser, hvordan domstolene vurderer, at det ikke er tilstrækkeligt, at en vej har været anvendt regelmæssigt og i hævdstid. Retten lægger derimod vægt på, om den hævde har haft en særlig interesse i brugen. Dommen viser også, at det ikke er nok, at den hævde er en del af en bred og ubestemt gruppe.

Det kræves, at der foreligger en mere individualiseret eller gruppespecifik tilknytning til det omtvistede vejstykke.

Dermed kan det tyde på, at den subjektive betingelse kan være med til at komplicere spørgsmålet om hævd og bidrage til uenigheder mellem parterne. Hvor nogle måtte anse en praktisk fordel ved at benytte en bestemt vej eller sti som tilstrækkelig for at stifte en færdselsret ved hævd, kan det tyde på, at domstolene stiller højere krav og kræver, at den hævdbende har haft en særlig interesse i at benytte vejen eller stien. Det rejser spørgsmålet om, hvordan denne subjektive betingelse vurderes i praksis, og hvilke øvrige betingelser der ligger til grund for, at en færdselsret kan anses for at være vundet ved hævd. Dette leder op til nedenstående initierende undren:

Hvilke betingelser skal være opfyldt for at kunne vinde en færdselsret ved hævd?

Som følge heraf vil foranalysen undersøge de generelle betingelser for hævd, der er opstillet i den juridiske teori. Dette vil kræve en forståelse af, hvordan hævd kan defineres samt hvilke juridiske krav der skal være opfyldt for at opnå færdselsret ved hævd. Hvordan dette belyses igennem foranalysen, beskrives i kapitel 2.

Metode til foranalysen

2

Kapitlet har til formål at introducere den metodologiske tilgang, der ligger til grund for foranalysen. Kapitlet vil indeholde en gennemgang af de anvendte metoder samt en beskrivelse af, hvordan de bidrager til at besvare den initierende undren. Afslutningsvis præsenteres et strukturdiagram, der opsummerer de metodologiske overvejelser og foranalysens forløb.

2.1 Problembeskrivelse og metodevalg

Som beskrevet i kapitel 1 udspringer dette kandidatspeciale af en undren over, hvilke betingelser der skal være opfyldt for at kunne vinde en færdselsret ved hævde. For at belyse og besvare denne undren er det relevant først at forstå hævde som begreb. Dette er relevant, da den retmæssige ejer helt eller delvist mister sin ejendomsret [Evald, 2021, s. 113]; [Madsen, 2016b, s. 393]. For det andet er det væsentligt at undersøge, hvilke betingelser der skal være opfyldt for at vinde hævde, da disse fastsætter de konkrete juridiske rammer for, hvornår og hvordan hævde kan gøres gældende.

I kandidatspecialets foranalyse anvendes både en deduktiv og en induktiv tilgang. Den deduktive tilgang kommer til udtryk, da analysen tager udgangspunkt i juridisk teori for at fastslå de gældende betingelser for at vinde hævde. Deduktion er kendetegnet ved at gå fra generelle principper til konkrete konklusioner [Mauldin, 2020]. Ved at anvende deduktion sikres en struktureret gennemgang af de retlige regler og principper, som danner grundlag for hævderhvervelse.

Den induktive tilgang kommer til udtryk i den retsdogmatiske metode, som kandidatspecialeet anvender. Induktion indebærer, at der drages generelle konklusioner ud fra specifikke observationer [Mauldin, 2020]. Metoden tager herunder udgangspunkt i retskilder som lovgivning, retspraksis og juridisk litteratur for at klarlægge gældende ret, herunder hvordan hævde forstås og anvendes i praksis [Munk-Hansen, 2022, s. 66]; [Tvarnø og Nielsen, 2021, s. 34]. Den retsdogmatiske tilgang kan dog ikke udelukkende baseres på praksis, men må også inddrage juridisk teori og systematik for at fastlægge gældende ret [Munk-Hansen, 2022, s. 66]. Gennem denne kombination kan de teoretiske rammer for hævderhvervelse suppleres, hvor dommene bidrager til en forståelse af hævdebetingelserne i samspil med den juridiske teori.

Den retsdogmatiske metode sikrer en præcis og juridisk fremstilling af både hævdsbegrebet og de betingelser, der skal være opfyldt for at vinde hævde.

En alternativ metode kunne være et litteraturstudie, der omfatter tidligere publicerede akademiske værker såsom bøger, tidsskrifter og afhandlinger, som er relevante for et specifikt forskningsemne [Abbadia, 2023]; [Eriksen, 2016]. Formålet med et litteraturstudie er at identificere, analysere og sammenfatte de centrale konklusioner, teorier, metoder og diskussioner i den eksisterende forskning. Den har til hensigt at kortlægge det nuværende vidensniveau, afdække eventuelle mangler eller uoverensstemmelser og fremhæve områder, hvor der er behov for yderligere undersøgelser. [Abbadia, 2023]

Et bredere litteraturstudie kunne medføre, at der inddrages information, som rækker ud over formålet med specialet. Ved at fokusere målrettet på de juridiske retskilder og relevant faglitteratur sikres en præcis og afgrænset behandling af emnet.

I det følgende gennemgås den retsdogmatiske metode med henblik på at skabe en generel forståelse af dens indhold. Senere i kapitlet vil denne forståelse danne grundlag for en beskrivelse af, hvordan metoden er anvendt til at udarbejde analysen i kapitel 3.

2.1.1 Den retsdogmatiske analyse

Den retsdogmatiske metode er en juridisk analysemetode, der kan anvendes til at finde ny viden om gældende ret gennem en systematisk, metodisk og transparent tilgang [Munk-Hansen, 2022, s. 211]; [Tvarnø og Nielsen, 2021, s. 34]. Dens formål er at beskrive retstilstanden, som den er [Blume, 2020, s. 32]. Ydermere fokuserer metoden på at forstå og fortolke retten ud fra dens egne interne regler og principper. Det kaldes en *intern* synsvinkel, fordi analysen sker inden for rammerne af det eksisterende retssystem med udgangspunkt i de kilder, som retssystemet selv anerkender som gyldige. [Tvarnø og Nielsen, 2021, s. 34]

Udgangspunktet for metoden er at klarlægge og systematisere gældende ret ved at analysere retsregler, deres principper og anvendelse. Dette indebærer både en beskrivelse af reglerne, en vurdering af deres systematik og en afklaring af eventuel retlig usikkerhed. [Munk-Hansen, 2022, s. 211]

I modsætning hertil er den *eksterne* synsvinkel, som eksempelvis kunne være interviews eller spørgeskemaundersøgelser, der ser på retten ude fra [Tvarnø og Nielsen, 2021, s. 34]. Kandidatspecialet anlægger en *intern* synsvinkel, da fokus er på en retsdogmatisk analyse af gældende ret frem for en undersøgelse af, hvordan retten anvendes eller opfattes i praksis ud fra en empirisk tilgang.

Tilgangen til fortolkning af regler er ens uanset om der foretages en retsdogmatisk analyse eller om en regel fortolkes som en del af den juridiske metode [Munk-Hansen, 2018, s. 195]. Tilgangen er som følgende.

Regelfortolkning beskrives af Evald (2020) som en proces, der følger en bestemt rækkefølge. Ved fortolkningen af en lovregel tages udgangspunkt i den sædvanlige, naturlige forståelse af ordlyden. Hvis ordlyden er klar, kan dette ofte være tilstrækkeligt, men i praksis vil det ofte være nødvendigt at gå videre. [Jens Evald, 2019, s. 36]; [Evald, 2020, s. 47]

Herefter udarbejdes en formålsfortolkning, hvor der almindeligvis sondres mellem objektiv og subjektiv formålsfortolkning. Ved en objektiv formålsfortolkning, ses der på, hvad loven skal opnå, uden nødvendigvis at tage lovgivers subjektive intentioner i betragtning. Loven fortolkes altså ud fra dens formål, som det kan udledes af lovens egen tekst og struktur. [Jens Evald, 2019, s. 36]

Ved subjektiv formålsfortolkning fortolkes loven ud fra dens forarbejder og motiver, herunder bemærkninger til lovforslaget, Folketingets drøftelser samt udvalgs- og kommissionsbetænkninger. Forarbejderne fungerer alene som fortolkningsbidrag og har ikke samme bindende karakter som selve lovteksten. [Jens Evald, 2019, s. 37]

Tidligere afgørelser fra domstolene anvendes også til fortolkning. Herunder undersøges, hvordan domstolene tidligere har anvendt bestemmelser, da tidligere afgørelser kan give retningslinjer for, hvordan reglerne skal forstås. [Evald, 2020, s. 47]

Efterarbejder kan ligeledes anvendes til fortolkning. Efterarbejder er udtalelser fra lovgiver, som kommer efter, at en lov er vedtaget, og som forsøger at forklare, hvordan loven skal forstås. Disse adskiller sig fra forarbejder, som er udarbejdet under lovens tilblivelse. [Jens Evald, 2019, s. 41]

Regelfortolkning omfatter dermed en sproglig analyse af mange forskellige juridiske tekster [Evald, 2020, s. 47]. Den sproglige analyse af regelfortolkning findes i den juridiske faglitteratur, som i dette speciale omfatter værker af Pagh og Haugsted (2022), Evald (2021), Munk-Hansen (2018), Madsen (2016), von Eyben (1978) og Illum (1976). Disse forfattere har allerede gennemført de nødvendige trin i lovfortolkningen af hævdsreglerne, herunder en analyse af hævdsbetingelserne og deres anvendelse i praksis. Da denne fortolkning allerede er udført i den eksisterende litteratur, er det ikke nødvendigt for dette speciale at gentage processen.

Formålet med foranalysen er at opnå en generel forståelse af hævd og hævdsbetingelserne. I stedet for at foretage en regelfortolkning trin for trin, trækkes der på det arbejde, som allerede er udført af de nævnte juridiske forfattere. Dette sikrer en tilgang, hvor specialet kan bygge videre på eksisterende viden.

I det følgende gennemgås det, hvordan den retsdogmatiske metode er anvendt i kapitel 3 for at kunne besvare den initierende undren, der er præsenteret i kapitel 1.

2.2 Behandling af den initierende undren

Kapitlet opdeles i tre dele: en introduktion til hævdsbegrebet, en gennemgang og analyse af hævdsbetingelserne og en beskrivelse af hævdens retsvirkninger. Strukturen afspejler en systematisering af retsreglerne, hvor hævdsbetingelserne identificeres og analyseres, hvilket bidrager til en fremstilling af, hvordan de juridiske krav til hævd er opbygget og anvendt. Analysen vil blive behandlet i kapitel 3 og i det følgende beskrives det, hvordan den gennemføres.

For det første defineres hævd, herunder hvilke typer af hævds erhvervelser der findes, da det er nødvendigt at skabe en klar forståelse af begrebet.

For det andet anvendes den retsdogmatiske metode til at beskrive og analysere hævdsbegrebet ud fra lovgivning og juridisk litteratur. I kapitlet betyder det en beskrivelse og analyse af DL 5-5-1 og 5-5-2. Her er generative AI blevet anvendt som sparringspartner, når der er behov for at forstå bestemmelserne på et mere nutidigt sprog. Dog er dette blevet valideret med den juridiske litteratur. Fokus er at skabe et generelt overblik over de betingelser, der skal være opfyldt for at kunne vinde hævd. Herunder inddrages også juridisk teori for at videreudvikle på de generelle betingelser, der kan udledes fra DL. Den juridiske litteratur omfatter Pagh og Haugsted (2022), Evald (2021), Madsen (2016), von Eyben (1978) og Illum (1976). Der inddrages og behandles flere juridiske kilder og teorier med henblik på at sikre validitet, hvilket er udgangspunktet i den retsdogmatiske metode. Formålet er at opnå en korrekt og præcis forståelse, men det er, så længe validiteten bevares, tilladt at afgrænse undersøgelsen. [Munk-Hansen, 2022, s. 212-213]

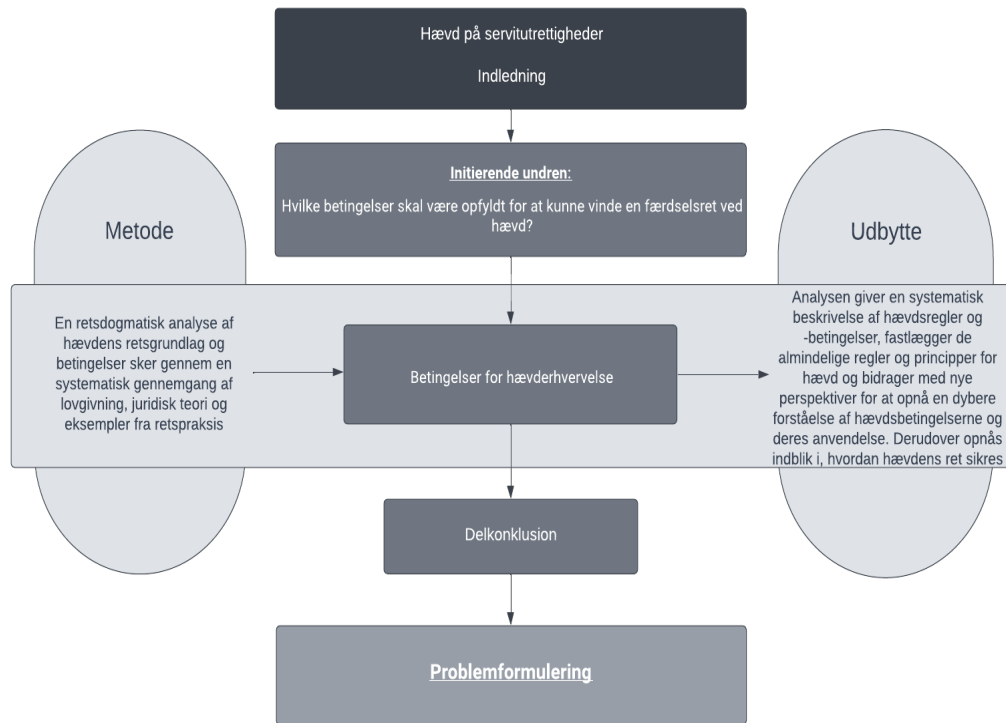
I dette kandidatspeciale er undersøgelsen afgrænset til servituthævd samt de juridiske kilder og teorier, der knytter sig hertil. Afgrænsningen er foretaget med henblik på at identificere de betingelser, der skal være opfyldt for at en færdselsret kan vindes ved hævd.

For det tredje anvendes den retsdogmatiske metode til at fastlægge de almindelige regler og principper for hævdsbetingelserne. I denne del af kapitlet beskrives det, hvordan de forskellige betingelser bliver forstået og fortolket i den juridiske teori. Dette gøres ved at inddrage og analysere den nævnte juridiske litteratur for at opnå en forståelse af betingelserne, der ikke alene bygger på én forskers fortolkning, men også inddrager flere juridiske kilder og teorier. Derudover suppleres der med domme fra retspraksis, som illustrerer, hvordan principperne for hævd anvendes i praksis. På denne måde sikres det, at analysen bygger på eksisterende juridisk teori og eksempler fra retspraksis. Gennem denne fremgangsmåde fastlægges de betingelser, der er nødvendige for at kunne vinde hævd, og den generelle forståelse af hævd bliver dermed tydeliggjort. Formålet er at opnå en klar og præcis beskrivelse af hævdsbetingelserne og deres anvendelse.

Til slut undersøges, hvilken retsvirkning en opfyldelse af hævdsbetingelserne medfører med det formål at opnå indblik i, hvordan hævdens ret sikres.

2.3 Strukturdiagram for foranalysen

Den ovenstående beskrivelse af, hvordan den initierende undren behandles, resulterer i strukturdiagrammet vist i figur 2.1. I diagrammet er metoden for analysen angivet i venstre side, mens kapitlets udbytte fremgår af højre side. Kapitlet munder ud i en delkonklusion, der har til formål at besvare den initierende undren og samtidig danne grundlag for projektets problemformulering.

Figur 2.1. Strukturdiagram for foranalysen

Del I

Foranalyse

Betingelser for hævdserhvervelse

3

I dette kapitel beskrives og analyseres de betingelser, der skal være opfyldt for, at der kan vindes hævd samt hvordan disse betingelser er blevet forstået og fortolket i den danske juridiske litteratur. Kapitlet tager udgangspunkt i en retsdogmatisk tilgang og har til formål at skabe en grundlæggende forståelse af hævdsbegrebet som en erhvervelsesmåde til servitutrettigheder. De generelle betingelser for hævd, som fremgår af både lovgivningen og den juridiske teori undersøges og analyseres, herunder anvendes konkrete domme for at fremhæve pointerne, der omtales i den juridiske teori. Disse kan tilgås i *Appendiks/Domme/Foranalyse*. Derudover undersøges de retsvirkninger, der følger af, at hævdsbetingelserne er opfyldt. En forståelse af hævdsbetingelserne og hævdens retsvirkninger er relevant for at kunne vurdere, hvornår og hvordan hævd på servitutrettigheder kan opstå.

Kapitlet struktureres ved først at beskrive hævdsbegrebet generelt. Herefter præsenteres de generelle betingelser for hævdserhvervelse, som de fremgår af lovgivningen og relevant litteratur. Efterfølgende undersøges betingelserne enkeltvis, efterfulgt af en analyse af, hvordan hver betingelse forstås i den juridiske litteratur. Her indrages synspunkter fra forskellige juridiske forskere, teorier og retspraksis. Til sidst beskrives det, hvilken retsvirkning en opfyldelse af hævdsbetingelserne medfører.

3.1 Hævdsbegrebet

Hævd er en betegnelse for en særlig erhvervelsesmåde, hvor et individ, som i denne situation kaldes *den hævdende*, gennem længere tid (mindst 20 år), kontinuerligt har udøvet en uretmæssig faktisk råden over en anden mands ejendom (ejendomshævd) eller en brugsret (servituthævd) [von Eyben, 1978, s. 358]; [Madsen, 2016a, s. 387]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 811]; [Evald, 2021, s. 113]. Denne uretmæssige råden i hævdstid danner grundlag for, at den hævdende opnår hel eller delvis ejendomsret eller brugsret over en anden mands ejendom [Evald, 2021, s. 113]; [Madsen, 2016b, s. 393]. Derudover kan hævd ikke erhverves, hvis den er i strid med lovgivning eller andre offentlige regler [von Eyben, 1978, s. 388]; [Madsen, 2016a, s. 391].

Reglerne om hævd handler om, at det ikke i alle tilfælde giver mening at beskytte et individs rettighed, hvis personen ikke selv gør noget for at håndhæve eller beholde rettigheden over en længere periode [Pagh og Haugsted, 2022, s. 811]. Det kan dermed siges, at hævd anvendes til at få ryddet op i uafklaret forhold.

Der sondres mellem tre typer af hævderhvervelse, som er ejendomshævd, servituthævd og frihedshævd [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836]; [Madsen, 2016a, s. 388-389]; [Munk-Hansen, 2018, s. 42-43]. Det der er afgørende for, hvilken form for hævd der kan erhverves, afhænger af rådens karakter [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836].

Ejendomshævd

Hvis den hævdbende udøver en tilstrækkeligt intensiv råden, kan der opnås ejendomshævd over hele eller dele af en fast ejendom [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836]. Ejendomshævd indebærer, at den hævdbende opnår rettigheder over en anden mands ejendom eller en del af den [Munk-Hansen, 2018, s. 42]. For at opnå dette skal den hævdbende have rådet over arealet på en måde, der svarer til en ejers råden [Munk-Hansen, 2018, s. 42]; [Illum, 1976, s. 428]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836]; [Madsen, 2016a, s. 388]. Hvad der udgør en ejers råden, afhænger af de konkrete forhold på og omkring det areal, der rådes over [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836]. Denne råden skal ske på bekostning af den oprindelige ejers råden, hvilket betyder, at hvis ejeren har opretholdt en vis kontrol over arealet, kan ejendomshævd ikke vindes. Dog kan der i sådanne tilfælde opnås en mere begrænset råden. [Munk-Hansen, 2018, s. 42]

Servituthævd

En begrænset råden over fast ejendom kaldes også servituthævd, som omfatter en specifik rådighedsbeføjelse over ejendommen [Pagh og Haugsted, 2022, s. 836]. Da hævd forudsætter, at den hævdbende har udøvet en råden, kan der derfor i praksis kun opnås servituthævd på rådighedsservitutter. Derimod kan der ikke vindes hævd over tilstandsservitutter. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 838]; [Vinding, 1945, s. 577]; [Madsen, 2016a, s. 388]

Det er først og fremmest færdselsrettigheder, der giver anledning til sager om servituthævd [Pagh og Haugsted, 2022, s. 838].

Frihedshævd

Den tredje form for hævderhvervelse er frihedshævd, som indebærer, at en begrænset rettighed over en ejendom bortfalder, hvis den ikke har været udøvet i en periode svarende til hævdstiden. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 839]; [Munk-Hansen, 2018, s. 47]; [Illum, 1976, s. 476]; [Madsen, 2016a, s. 389]. Det er ikke tilstrækkeligt, at den begrænsede ret ikke har været udøvet. Det kræves desuden, at den hævdbende reelt har været forhindret i at udøve sin rettighed, og at denne hindring skyldes en aktiv råden fra ejeren. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 839]; [Munk-Hansen, 2018, s. 47]

Hævdstiden for at opnå frihedshævd afhænger af, om hindringen skyldes ejeren. Hvis ejeren selv har forårsaget hindringen, vurderes sagen efter reglerne for ordinær hævd, hvilket medfører, at rettigheden bortfalder efter 20 år. Hvis hindringen derimod skyldes andre forhold, gælder reglerne om alderstidshævd. Det betyder, at hvis ingen kan erindre, at rettigheden har været udnyttet, kan frihedshævd indtræde efter 40-50 år. [Munk-Hansen, 2018, s. 47]

Da formålet med dette kandidatspeciale er at undersøge, hvilke betingelser der skal være opfyldt for at vinde en færdselsret ved hævd, vil fokus være på servituthævd fremfor de andre typer af hævderhvervelse. Servituthævd vedrører netop en begrænset råden over en ejendom, hvor en færdselsret udgør en form for rådighedsservitut.

Hertil kommer, at færdselsrettigheder ofte giver anledning til sager om servituthævd, hvilket understøtter relevansen af dette fokus.

3.2 Betingelserne for hævd

Hovedreglerne vedrørende hævd er beskrevet i DL 5-5-1 og 5-5-2, som lyder:

DL 5-5-1: *"Hvis Gods og Ejendom nogen haver haft i Haand og Hævd i tyve Aar Ulast og Ukært til Tinge, det beholder hand, uden anden Adkomst at fremvise, angerløst og Uafvundet, med mindre det bevisis, at hand hafde det, enten til Pant, eller i Forlæning, eller i Forsvar."*

DL 5-5-2: *"Mand kand saa vel paa Brug som paa Ejendom fange Hævd."*

[Justitsministeriet, 1683]

DL 5-5-1 kan opdeles i flere elementer, der hver især har betydning for forståelsen af, hvilke betingelser der skal være opfyldt for at kunne vinde hævd.

Bestemmelsen indledes med ordene: *"Hvis Gods og Ejendom nogen haver haft i Haand og Hævd i tyve Aar"*. Dette betyder, at for at opnå ejendomshævd skal den hævde have udøvet en ejers rådighed på en måde, der er så almindelig og naturlig, at det viser, at vedkommende har anvendt ejendommen som sin egen i mindst 20 år [von Eyben, 1978, s. 360].

Dernæst nævnes: *"Ulast og Ukært til Tinge"*. *"Ulast"* betyder, at ingen har gjort indsigelser imod ejerskabet. Den oprindelig berettigedes faktiske afbrydelse af rådigheden kan virke lige så stærkt som en retslig påtale [von Eyben, 1978, s. 369]. *"Ukært til Tinge"* betyder, at der ikke er rejst sag om ejendommen, hvilket vil sige, at hævden ikke kan fortsætte, hvis nogen på en juridisk bindende måde har modrådet den.

Herefter står der: *"det beholder hand, uden anden Adkomst at fremvise, angerløst og Uafvundet"*. Det betyder, at den hævde, der har genstanden i sin besiddelse, beholder den uden at skulle bevise en anden ret.

Dog afsluttes bestemmelsen med en undtagelse: *"med mindre det bevisis, at hand hafde det, enten til Pant, eller i Forlæning, eller i Forsvar"*. Her præciseres, at hævd ikke kan vindes, hvis det kan bevises, at den hævde har haft genstanden i pant, til låns eller til opbevaring [von Eyben, 1978, s. 359].

DL 5-5-2 udvider hævd til også at omfatte servitutrettigheder. Bestemmelsen lyder: *"Mand kand saa vel paa Brug som paa Ejendom fange Hævd."* Dette betyder, at bestemmelsen overfører de almindelige regler om hævd i DL 5-5-1 til også at omhandle servituthævd [von Eyben, 1978, s. 377]. En person kan altså opnå hævd, ikke kun som ejer, men også som bruger af en ejendom.

Ud fra DL 5-5-1 kan følgende generelle betingelser for hævde identificeres:

1. Råden skal have været i mindst 20 år
2. Den hævde skal have rådet på en almindelig og naturlig måde, som var han ejer
3. Råden må ikke afbrydes af den retmæssige ejer enten ved faktisk afbrydelse eller ved anlæggelse af sag
4. Hævd kan ikke vindes, hvis ejendommen oprindeligt var i pant, til låns eller til opbevaring

Pagh og Haugsted (2022), Munk-Hansen (2018), Madsen (2016), von Eyben (1978) og Illum (1976) har alle analyseret hævdsreglerne og er enige i de identificerede hævdsbetingelser fra DL i deres fremstillinger. Her nævnes hævdstid, kontinuerlig faktisk råden, ingen afbrydelser fra den oprindelige ejer, uretmæssig råden, kollektiv eller individuel råden og forholdet til offentligretlige regler. Sammenholdes disse betingelser med betingelserne udledt af DL 5-5-1, fremgår det, at betingelserne vedrørende hævdstid, kontinuerlig faktisk råden, ingen afbrydelser fra den oprindelige ejer og uretmæssig råden er de samme. Kravet om hævdstid svarer til bestemmelsens krav om 20 års råden, og betingelsen om kontinuerlig faktisk råden dækker over, at brugen skal have været udøvet som en ejer ville have gjort det. Derudover stemmer betingelsen om ingen afbrydelse fra den oprindelige ejer overens med bestemmelsens betingelse om, at råden ikke må afbrydes af en retslig eller faktisk handling. Endelig svarer den uretmæssige råden til bestemmelsens beskrivelse af, at hævd ikke kan vindes, hvis ejendommen oprindeligt var i pant, til låns eller til opbevaring.

Evald (2021) er enig med de øvrige forskere i de generelle hævdsbetingelser, men strukturerer dem anderledes ved at opdele dem i objektive og subjektive krav. De objektive betingelser omfatter, at råden skal have været stadig, regelmæssig og synlig, samt at den skal være udført kontinuerligt i mindst 20 år [Evald, 2021, s. 118-120]. De øvrige forskere anvender ikke samme kategorisering, men i stedet præsenteres betingelserne ofte som enkeltstående krav.

Foruden ovenstående har forskerne videreudviklet på forståelsen af hævd og suppleret med yderligere betingelser, der er med til at præcisere og afgrænse hævdsreglerne. Her nævnes, at hævd skal være udøvet af enkeltpersoner eller en identificerbar gruppe af mennesker og at råden ikke må være i strid mod offentligretlige regler.

Derudover opstiller Evald (2021) en subjektiv betingelse, som kun gør sig gældende når der skal erhverves hævd på en færdselsret. Betingelsen omhandler, at råden skal have en særlig interesse eller betydning for den hævde [Evald, 2021, s. 121]. Både Pagh og Haugsted (2022), Ramhøj (2016) og von Eyben (1978) er enige i, at dette er et krav, men opstiller det ikke som en eksplicit betingelse.

Da dette projekt netop fokuserer på, hvilke betingelser der skal være opfyldt for at en færdselsret kan vindes ved hævd, anvendes Evald's kategorisering af betingelserne, da den inddrager den særlige interesse eller betydning, der er relevant i denne sammenhæng.

Med forskernes videreudvikling og supplerings kan listen over hævdsbetingelser derfor udvides med følgende punkter:

1. Råden skal have fundet sted i en periode på mindst 20 år
2. Råden skal være kontinuerlig i hævdsperioden
3. Råden skal være en uretmæssig råden
4. Råden skal udøves af enkeltpersoner eller en identificerbar gruppe af mennesker
5. Råden må ikke være afbrudt af den retmæssige ejer
6. Råden må ikke stride mod offentligretlige regler
7. Råden skal have en særlig interesse eller betydning for den hævdbende

Af den udvidet liste fremgår både de betingelser, der er udledt af DL 5-5-1 samt suppleringerne fra de juridiske forskere. Dog anvendes forskernes formuleringer af betingelserne, da disse giver en mere nutidig fremstilling. De supplerende betingelser kan imidlertid rejse spørgsmål om, hvor disse udspringer fra. For at afklare dette vil de opstillede hævdsbetingelser i det følgende blive nærmere beskrevet og analyseret.

3.2.1 Hævdstiden

I praksis sondres der mellem ordinær hævdstid og alderstidshævd [Pagh og Haugsted, 2022, s. 813]. Hævdstiden må antages at være fra det tidspunkt, den påberåbte råden begynder [Illum, 1976, s. 435].

Efter hovedreglen i DL 5-5-1 om ordinær hævd er hævdstiden 20 år [Madsen, 2016a, s. 393]. Alderstidshævd er en retssædvane, da reglerne er dannet gennem retspraksis [Munk-Hansen, 2018, s. 44]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 813]; [von Eyben, 1978, s. 379]. Dette adskiller sig fra de krav, der er opstillet om ordinær hævdstid i DL 5-5-1. Alderstidshævd indebærer, at der er rådet så længe, at intet nulevende menneske kan huske, at det har været anderledes. I retspraksis er denne periode som udgangspunkt 40-50 år. [Madsen, 2016a, s. 393]; [Munk-Hansen, 2018, s. 44]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 813]

Hvis der findes vidner, der kan huske en ældre tilstand end den nuværende råden, kan alderstidshævd ikke vindes, uanset hvor længe den hævdbende har haft rådigheden [Evald, 2021, s. 129]; [Illum, 1976, s. 436].

Det der er afgørende for hævdstidens længde, er, hvorvidt der er tale om synbare eller usynbare forhold [Evald, 2021, s. 130].

Ordinær hævdstid gælder ifølge retspraksis kun, hvis servitutten vedrører synbare forhold. Det er ikke den hævdbendes råden i sig selv, der skal være synlig, men der skal forefindes servitutindretninger på ejerens ejendom [Illum, 1976, s. 437]; [Munk-Hansen, 2018, s. 44]. Et eksempel herpå kan være en sti, der krydser skellet [Munk-Hansen, 2018, s. 44]. For at hævdstiden kan fastsættes til 20 år, skal den synlige indretning fremstå som værende til brug for den person, der udøver råden [Pagh og Haugsted, 2022, s. 813]. Dermed gælder ordinær hævdstid på 20 år for ejendoms-hævd, synbare servitutter og som udgangspunkt også frihedshævd [Madsen, 2016a, s. 393]. Hvis den hævdbendes råden derimod ikke er synbar for ejeren, skal forholdet i stedet bedømmes efter reglerne om alderstidshævd [Pagh og Haugsted, 2022, s.

813]. Et eksempel på en usynbar servitut er brugen af en eksisterende mark- eller grusvej [Munk-Hansen, 2018, s. 44]. I sådanne tilfælde har ejeren ikke haft grund til at modsætte sig den hævdenes brug. Hvis ejeren imidlertid kan fremlægge et troværdigt vidnesbyrd om, at en person kan huske en tidligere retstilstand, kan hævde ikke vindes. [Munk-Hansen, 2018, s. 44]

Sondringen mellem synbare og usynbare servitutindretninger bygger på antagelsen om, at hvis ejeren af ejendommen ikke er bekendt med eller med rimelighed burde være bekendt med den hævdenes råden, har ejeren heller ikke haft anledning til at gribe ind over for denne [Pagh og Haugsted, 2022, s. 813-814]; [von Eyben, 1978, s. 359].

Der er forskel på, om der er tale om usynbar råden eller usynlig råden.

Ifølge Evald (2021) er det en objektiv betingelse, at rådighedsudøvelsen er synlig for ejeren. Hvis den ikke er synlig, har ejeren ikke haft mulighed for at modstride sig råden og der kan i den forbindelse argumenteres for, at den hævden har rådet i skjul. [Evald, 2021, s. 120]

Hvis den hævden har forsøgt at skjule sin råden, er der tale om snighævd, hvorved der ikke kan opnås hævde. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 822]

Ud fra ovenstående kan det antydes, at forståelsen af hævdstiden, som en betingelse for hævdserhvervelse, bygger på en grundlæggende skelnen mellem synbare og usynbare forhold.

Først og fremmest beskriver Pagh og Haugsted (2022) og von Eyben (1978), at ordinær hævdstid antages at være et mål for, hvornår ejeren burde have haft mulighed for at opdage den hævden råden. Det betyder, at hævden ikke kun afhænger af tidsaspektet, men også af den måde, den hævden udøver sin råden på.

Når der er tale om usynbar råden, ændres forståelsen af hævdstiden til alderstids-hævde. Denne form for hævdstid tager højde for situationer, hvor det er svært for ejeren at se rådigheden, da denne kan være udøvet sammen med andre, for eksempel på en eksisterende vej. Betingelsen for hævdserhvervelse relaterer sig derfor ikke kun til længden af råden, men også til, hvordan denne råden fremstår for omverdenen, og hvordan den er blevet udført i relation til ejerens kendskab eller mangel på samme.

3.2.2 Kontinuerlig faktisk råden

Det er en forudsætning for hævde, at råden skal have en vis vedvarende karakter i hele hævdstiden [Munk-Hansen, 2018, s. 43]. Deri ligger, at råden er sket kontinuerligt i hævdstiden, hvilket indebærer, at den skal have været stadig og regelmæssig [Munk-Hansen, 2018, s. 43]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 818]; [Madsen, 2016a, s. 390]; [von Eyben, 1978, s. 368]. Det vil sige, at den hævden skal have udøvet en aktiv og vedvarende råden over ejendommen. Hævde kan kun opnås i det omfang, rådigheden faktisk er blevet udøvet gennem hele hævdsperioden. [Evald, 2021, s. 120]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 819]

Kravene til vedvarende råden i hævdstiden vil ofte indebære en skiftende personkreds [Munk-Hansen, 2018, s. 45]. Det er derfor også almindeligt anerkendt, at råden

kan ske gennem en repræsentant, f.eks. en lejer eller en forpagter [von Eyben, 1978, s. 370]; [Madsen, 2016a, s. 391]; [Evald, 2021, s. 124]; [Munk-Hansen, 2018, s. 45]. Hævd er ikke betinget af, at det skal være den samme person, der udøver råden i hævdstid. Hvis råden er knyttet til den pågældende ejendom, er det uden betydning, om der er ejerskifte, da den nye ejers råden træder i stedet for den tidligere ejers uretmæssige råden. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 825]; [Munk-Hansen, 2018, s. 45] Dette forhold kaldes også for succession, hvor flere personers råden efter hinanden sammenlægges [Evald, 2021, s. 124]; [von Eyben, 1978, s. 370]; [Illum, 1976, s. 445]. Succession forudsætter, at der skal være et forhold mellem de pågældende, eksempelvis blandt skiftende ejere, hvor råden skal være ensartet og kontinuerlig efter købet af ejendommen [Evald, 2021, s. 124]; [Madsen, 2016a, s. 391].

Et krav der er fastsat i retspraksis er, at rådigheden skal have haft en vis intensitet [Evald, 2021, s. 118]. Hvis der er rådet med forskellig intensitet, vil det være den laveste fællesnævner, der er bestemmende for, hvilken ret der kan opnås hævd på [Pagh og Haugsted, 2022, s. 818]; [Munk-Hansen, 2018, s. 43]. Et eksempel kan være, at hvis den hævde har færdes til fods i hævdsperioden, kan der ikke vindes ret til at bruge samme areal til at færdes i bil [Munk-Hansen, 2018, s. 43]. Der kan dog ikke stilles krav om, at den hævde faktisk råden er den samme under hele hævdsperioden. [Munk-Hansen, 2018, s. 43]

Over hævdsperioden kan den hævde faktisk råden ændre sig, og udgangspunktet for råden skal modificeres med den almindelige samfundsudvikling [Munk-Hansen, 2018, s. 43]; [Madsen, 2016a, s. 389]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 818].

Når det gælder færdselsrettigheder, er det særligt vigtigt, at brugen har været ensartet gennem hævdsperioden. Hvis der sker ændringer i måden, vejen benyttes på, kan det påvirke muligheden for at vinde hævd. [Illum, 1976, s. 443]

Hvis der opstår længere ophold i den hævde råden, suspenderes hævde hvervelsen midlertidigt, og hævdfristen beregnes som summen af den tid, der er forløbet før og efter opholdet. Hvis rådigheden derimod har været afbrudt i en meget lang periode, vil det blive betragtet som en hævd afbrydelse, hvilket betyder, at kun den tid, der er forløbet efter afbrydelsen, medregnes i hævdstiden. [Madsen, 2016a, s. 390]; [Evald, 2021, s. 120]

Mindre ændringer, der stadig kan siges at falde inden for samme overordnede ret, vil dog typisk ikke udelukke hævd. Det afgørende er, om den ændrede brug stadig naturligt kan anses for at høre under den oprindelige råden. [Illum, 1976, s. 443]

Der kan ses bort fra kortvarige ophold ¹, medmindre at afbrydelsen skyldes den oprindelige ejer [Madsen, 2016a, s. 390]. Dette vil blive uddybet i afsnit 3.2.5. Hvis råden ikke er kontinuerlig og den bærer præg af tilfældighed, kan der ikke vindes hævd [Pagh og Haugsted, 2022, s. 819]; [Evald, 2021, s. 120].

For synbare servitutter kræves det, at den servituttjenende indretning har eksisteret i 20 år uden væsentlige afbrydelser. Servitutters karakter, især usynbare servitutter, indebærer, at den tilknyttede råderet ofte udøves med mellemrum, og at stadigheden afhænger af rettens indhold. [Madsen, 2016a, s. 390]; [Illum, 1976, s. 441]

¹Hvis genstanden der rådes over eksempelvis skal repareres eller lignende [von Eyben, 1978, s. 369].

Ved vurderingen af kravet om kontinuerlig udøvelse må stadighed og regelmæssighed tilpasses den specifikke rettighed [Pagh og Haugsted, 2022, s. 818]; [Madsen, 2016a, s. 390].

Betingelsen om kontinuerlig faktisk råden er ikke absolut. Dette kommer til udtryk ved, at mindre afvigelser i brugen kan tolereres, så længe de ikke ændrer den overordnede karakter af råden. Disse afvigelser understreger, at kontinuitet ikke nødvendigvis betyder uafbrudt brug, men en vedvarende råden, der afspejler en berettiget forventning om retserhvervelse. Dette betyder, at variationer eller midlertidige afbrydelser ikke nødvendigvis afskærer muligheden for hævd, men at vurderingen altid må ske konkret ud fra, om råden samlet set har været tilstrækkeligt vedvarende. Samtidig sætter kontinuitetskravet grænser for, hvor meget den hævde kan ændre eller intensivere sin råden uden at risikere at bryde den nødvendige regelmæssighed. Ejerskifte medfører dog ikke, at hævdstiden nulstilles, så længe den nye ejer fortsætter den tidligere ejers råden på samme måde.

3.2.3 Uretmæssig råden

At råden skal være uretmæssig henviser til, at der ikke må ligge en aftale med ejeren af den faste ejendom [Pagh og Haugsted, 2022, s. 819]; [Munk-Hansen, 2018, s. 45]. Deri ligger, at der ikke kan opnås hævd, hvis der er samtykke eller en tilladelse fra ejeren [Madsen, 2016a, s. 390]. Hvis der foreligger samtykke eller en tilladelse fra ejeren om tredjemands begrænsede råden, er råden sket retmæssigt og ejeren har ikke haft grund til at modsætte sig denne råden [Munk-Hansen, 2018, s. 45]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 820]. Det vil sige, at for at kunne vinde hævd, skal den hævde råde på en sådan måde, at ejeren kunne have modsagt sig, men ikke gjorde [Munk-Hansen, 2018, s. 45]. Hvis der har forelagt en aftale mellem parterne, og råden er fortsat efter aftalens ophævelse, regnes hævdstiden fra det tidspunkt, aftalen ikke længere er gældende [Pagh og Haugsted, 2022, s. 820]; [Munk-Hansen, 2018, s. 45].

I en retssag efter hævdstiden kan ejeren forsøge at påberåbe, at der var en aftale om råden for at undgå hævd. Dette vil kræve, at ejeren kan fremlægge bevis af en vis styrke for aftalens eksistens. Omvendt kan der forekomme tilfælde, hvor ejeren stopper den hævdes brug af ejendommen, før hævdstiden er udløbet, og den hævde påstår, at der var en aftale, hvilket vedkommende skal bevise. Hvis det ikke lykkes, skal sagen vurderes efter hævdsreglerne. [Munk-Hansen, 2018, s. 45]

Det vil sige, om den hævde alligevel har opnået hævd ved langvarig brug uden indsigelser fra ejeren.

Betingelsen om uretmæssig råden angår alene parternes aftale. Hvis der udøves råden i strid med offentligretlige forskrifter, antages det, at der ikke kan erhverves hævd [Munk-Hansen, 2018, s. 45]; [Madsen, 2016a, s. 391]. Dette vil blive behandlet i afsnit 3.2.6.

Hævd forudsætter, at der skal være en vis mængde af god tro før, den hævde kan vinde hævd [Pagh og Haugsted, 2022, s. 822]; [Munk-Hansen, 2018, s. 46]. Det betyder, at den hævde har en rimelig antagelse om, at han er berettiget, eller i det mindste hverken kender eller burde kende til sin mangel på berettigelse [Illum,

1976, s. 453]. Det må dog være en formodning, at den hævdennde har haft grund til at tro, at rådigheden ville blive tolereret af ejeren [Pagh og Haugsted, 2022, s. 823]; [von Eyben, 1978, s. 371]; [Madsen, 2016a, s. 393]. At råden vil blive tolereret skyldes, at ejerens passivitet over for den hævdenndes brug kan tolkes som en stiltiende accept. På den måde kan den hævdennde siges at være i en form for god tro. Omvendt kan der ikke vindes hævde, hvis det må antages, at den hævdennde burde forvente, at ejeren ikke vil acceptere brugen [Pagh og Haugsted, 2022, s. 822-823]. Grænsen mellem disse to situationer er dog ikke skarp og kan afhænge af andre forhold i den konkrete sag [Munk-Hansen, 2018, s. 46] [Pagh og Haugsted, 2022, s. 822-823]. Dette blev også fastslået i en dom fra Højesteret i 2023, jf. BS-49481/2021-HJR, hvor villaejere havde inddraget kommunalt ejede arealer som en del af deres haver.

Retten lagde til grund, at villaejerne var klar over, at kommunen ejede arealerne, da de begyndte at bruge dem. Udgangspunktet var derfor, at de ikke kunne vinde hævde over arealerne, og Højesteret fandt ingen grund til at fravige dette udgangspunkt, jf. BS-49481/2021-HJR, s. 10

Efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder fandt retten, at villaejerne ikke havde haft en berettiget forventning om, at kommunen havde opgivet, eller var indstillet på at opgive, ejendomsretten og at råden dermed var tolereret af kommunen. Retten lagde særligt vægt på, at villaejerne let kunne have spurgt kommunen, om de kunne overtage ejendomsretten, men undlod at gøre det. Det forhold, at kommunen frem til 2013 ikke gjorde villaejerne opmærksomme på, at arealerne stadig tilhørte kommunen, kunne under de konkrete omstændigheder ikke tolkes som en stiltiende accept om, at kommunen havde opgivet ejendomsretten over de pågældende arealer. På denne baggrund blev det fastslået, at villaejerne ikke kunne vinde hævde over arealerne, jf. BS-49481/2021-HJR, s. 11

Der er dog ikke noget krav om, at den hævdennde skal være i god tro gennem hele hævdsperioden, da den hævdennde på et tidspunkt i hævdsperioden ved eller burde vide, at vedkommende ikke har ret til at bruge ejendommen [Madsen, 2016a, s. 392]; [Munk-Hansen, 2018, s. 46]. Dette kan være grundet, at ejeren har protesteret udenretligt overfor den hævdennde [Illum, 1976, s. 454].

Det fremgår ikke af DL 5-5-1, at den hævdennde skal være i god tro. Hvis der generelt var et krav om god tro, ville reglen om, at hævde kun kan afbrydes ved et sagsanlæg eller faktisk afbrydelse, miste sin betydning. Dette skyldes, at en udenretlig protest normalt ville gøre den hævdennde opmærksom på, at hans brug er uberettiget, hvilket ville sætte ham i ond tro. [von Eyben, 1978, s. 370]; [Evald, 2021, s. 127]; [Madsen, 2016a, s. 392]

Ud fra ovenstående kan det forstås, at betingelsen om, at råden skal være uretmæssig, indebærer, at den hævdennde skal råde uden aftale, men samtidig skal råden være synlig og uden skjulte hensigter. Et interessant aspekt i denne betingelse er derfor forholdet mellem uretmæssighed og synlighedsselementet. Uretmæssighed indebærer,

at råden sker uden ejerens tilladelse, men hævde kan kun opstå, hvis denne uretmæssige råden netop er så synlig, at ejeren burde have reageret. Pagh og Haugsted (2022) og Munk-Hansen (2018) sonderer mellem, om den hævde aktivt forsøger at skjule sin brug (snighævde), hvilket afskærer hævde, og om vedkommende ikke er bevidst om sin manglende ret.

Desuden peger Pagh og Haugsted (2022), Evald (2021) og Munk-Hansen (2018) på, at spørgsmålet om god tro spiller en rolle i vurderingen af hævde. Ifølge Pagh og Haugsted (2022) og Munk-Hansen (2018) er det ikke et krav, at god tro opretholdes gennem hele hævdsperioden, men Højesteretsdommen understreger, at det er afgørende for denne betingelse, om den hævde på et tidspunkt har haft en rimelig forventning om, at rådigheden var berettiget. På baggrund af dette kan det antydes, at god tro kan være en gråzone i forbindelse med hævdsrhvervelse, da det alene kræves, at den hævde var i god tro ved rådens begyndelse. Selv hvis den hævde senere bliver opmærksom på, at råden er uretmæssig, afskærer det ikke nødvendigvis hævden.

3.2.4 Individuel råden eller gruppehævde

Enhver fysisk og juridisk person, herunder også offentlige myndigheder, har mulighed for at vinde hævde [Pagh og Haugsted, 2022, s. 825]. Der kan også vindes gruppehævde, hvilket vil sige at en gruppe mennesker kollektivt har mulighed for at vinde hævde, hvis der er tale om en identificerbar gruppe af mennesker [Pagh og Haugsted, 2022, s. 825]; [Evald, 2021, s. 124]; [Madsen, 2016a, s. 392]. For at vinde gruppehævde kræves opfyldelse af betingelserne for alderstidshævde, da gruppehævde ikke er omfattet af DL 5-5-1 om ordinær hævde [Munk-Hansen, 2018, s. 45].

Hvis gruppen består af en bestemt kreds af personer med en fælles interesse i rådighedsperioden, eksempelvis beboere i et mindre lejlighedskompleks, er det ikke nødvendigt, at alle i gruppen opfylder betingelserne for at opnå hævde, men det kræves, at flertallet gør [Evald, 2021, s. 125]. Hvis gruppen derimod består af personer, som ikke deler en fælles interesse, men har individuelle interesser i rådigheden, skal det vurderes separat for hver person, om vedkommende har opnået hævde [Evald, 2021, s. 125]; [Madsen, 2016a, s. 391]. I Tfl 2001.61 VLD fastlog Vestre Landsret, at spørgsmålet om hævde skulle vurderes individuelt for hver enkelt person, da der ikke var en klar afgrænsning af gruppen i forhold til almenheden.

Hvis gruppen består af en ubestemt og skiftende kreds af personer, er det ikke tilstrækkeligt for hævdsrhvervelse, at de har en fælles interesse i rådigheden [Evald, 2021, s. 125]. Dette fremgår også af Landsretsdommen MAD 2008.1924:

I MAD 2008.1924 skulle landsretten tage stilling til, om ejerne af ejendom A kunne opnå hævd til at benytte et vejstykke over ejendom B, enten gennem gruppehævd eller individuel hævd. Retten lagde vægt på, at ejendom A havde en alternativ rute til skoven, samt at vejstykket i mange år var blevet benyttet af en ubestemt kreds af ryttere og ikke kun af ejerne og brugerne af ejendom A. På den baggrund fandt Landsretten, at de skiftende ejere og brugere af ejendom A ikke kunne vinde hævd på vejadgangen som en del af den ubestemte kreds af ryttere. jf. MAD 2008.1924, s. 1

Der kan herunder ikke vindes allemandshævd, hvilket vil sige hævd til fordel for alle og enhver, og den rådighed, som udøves af offentligheden, kan ikke begrunde hævd, selvom den har været udøvet i hævdstid [Madsen, 2016a, s. 391]; [Munk-Hansen, 2018, s. 46]; [Evald, 2021, s. 126].

Ud fra ovenstående tyder det på, at betingelsen om kollektiv eller individuel råden er afgørende for, hvem der kan opnå hævd, og hvordan hævdsretten overføres eller deles mellem flere parter.

Individuel hævd følger de generelle hævdsbetingelser, hvor en enkelt person eller en række successorer sikrer en uafbrudt råden. Gruppehævd indebærer, at råden fordeles mellem flere personer, hvilket kan gøre det vanskeligt at fastslå, om der har været en ensartet og kontinuerlig brug. Dette gør gruppehævd sværere at påberåbe, da gruppehævd forudsætter en vis grad af sammenhæng i rådighedsudøvelsen, og at gruppen er retligt afgrænset.

3.2.5 Ingen afbrydelse af den retmæssige ejer

Det er den retmæssige ejer af ejendommen, som i kraft af sin ejendomsret har mulighed for at modsætte sig, at den hævdeudfører en uretmæssig råden over ejendommen [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828]. Det er herunder muligt at vinde hævd, hvis der er rådet over en anden mands ejendom inden for ordinær hævdstid eller alderstidshævd, da det må antages, at denne form for passivitet fra ejeren er en stiltiende accept, hvis ejeren ikke griber ind over for råden [Pagh og Haugsted, 2022, s. 822]. En afbrydelse fra ejeren ville medføre, at hævdstiden bliver nulstillet. Afbrydelsen skal ske inden hævdstiden er udløbet, da afbrydelsen ikke kan ske, efter der allerede er vundet hævd. [Madsen, 2016a, s. 393]

Ejeren har to muligheder for at afbryde hævden, herunder ved faktisk afbrydelse eller iværksættelse af retlige skridt [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828].

Faktisk afbrydelse vil sige, at ejeren fysisk hindrer, at råden kan finde sted, eksempelvis ved at opstille et hegn [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828]; [Evald, 2021, s. 127]. Det er et krav, at de fysiske hindringer skal være foretaget af ejeren og at hindringerne tydeligt skal vise at være til hinder for den hævdeudførelses rådighed [Madsen, 2016a, s. 393]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828].

Hvis en udefrakommende tredjemand foretager en faktisk afbrydelse, medregnes den periode, hvor afbrydelsen finder sted, ikke i hævdperioden. Derimod kan den tid, hvor der ikke har været en afbrydelse, og hvor den hævde har haft rådighed, lægges sammen. [von Eyben, 1978, s. 369]

Som nævnt kan ejeren også iværksætte retlige skridt for at stoppe den hævde via domstolene [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828]. For at dette skal have en hævdsafbrydende virkning, kræves det dog, at sagen føres helt til afgørelse. Hvis sagen opgives undervejs, vil den blot blive betragtet som en udenretlig protest, som ikke i sig selv afbryder hævd [Madsen, 2016a, s. 394]; [von Eyben, 1978, s. 368]. Det vil sige, at hvis ejeren ønsker at afbryde hævdsrhvervelsen er det ikke nok at informere den hævde om, at det ønskes, at de stopper.

Hvis ejeren af en ejendom selv forhindrer den hævdes råden, medfører det en afbrydelse af rådigheden. Selv hvis den hævde på et senere tidspunkt genoptager den samme råden, vil den tidligere periode ikke medregnes i hævdperioden. [Munk-Hansen, 2018, s. 44]; [Madsen, 2016a, s. 393]

Ved ejendomshævd er det ikke muligt at få dom for, at betingelserne for hævd mellem to naboejendomme er opfyldt, så længe der er uklarhed om det oprindelige skels placering. I sådanne tilfælde kan sager om grænsehævd først komme for retten, når der er afholdt en skelforretning, hvor en landinspektør fastlægger det oprindelige skel og samtidig vurderer eventuelle hævds spørgsmål. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 837]; [Madsen, 2016a, s. 394]

Dette adskiller sig fra servituthævd, hvor ejeren kan gå direkte til domstolene.

Disse krav om enten faktisk eller retlig afbrydelse er til for, at ejeren ikke kan nøjes med at tilkendegive overfor den hævde, at råden ikke tolereres [Evald, 2021, s. 129].

Foruden de muligheder ejeren af ejendommen har for at afbryde hævd, nævner Madsen (2016) ydermere, at afbrydelse for det tredje kan følge af, at betingelserne for hævd ikke længere er opfyldt. Det vil sige, at hævdsrådigheden afbrydes, hvis den hævde bliver ejer af ejendommen eller hvis den hævde anerkender ejerens ret. [Madsen, 2016a, s. 394]

Hvis rådigheden ikke har været udøvet i en meget lang periode, kan det sandsynligvis sidestilles med en hævdsafbrydelse, selvom der ikke foreligger en faktisk afbrydelse, foretaget af den berettigede [Munk-Hansen, 2018, s. 44]; [Madsen, 2016a, s. 394]. Dette kan skyldes, at hvis den hævde i en længere periode ikke har udøvet råden, brydes den nødvendige kontinuitet, hvilket betyder, at råden ikke har været vedvarende gennem hele hævdstiden. Omvendt vil kortvarige hindringer som regel ikke påvirke hævd, og den tid, hvor hindringen har bestået, vil stadig tælle med i hævdstiden.

I mellemsituationer, hvor hindringen hverken kan betegnes som kort- eller langvarig, antages det, at rådighedsperioderne før og efter hindringen lægges sammen. I så fald betragtes mellemprioroden som en suspensionsperiode, der ikke medregnes i hævdstiden. [Munk-Hansen, 2018, s. 44]

Den juridiske litteratur definerer imidlertid ikke præcise tidsmæssige grænser for, hvornår en afbrydelse må anses for kort, mellemlang eller langvarig. Dette må betyde, at vurderingen afhænger af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag.

Som nævnt i betingelsen om uretmæssig råden, se afsnit 3.2.3, forudsætter hævde, at der skal være en vis mængde af god tro hos den hævde. Hvis der var et generelt krav om, at den hævde skulle være i god tro under hele hævdsperioden, ville det betyde, at en simpel udenretlig protest fra ejeren kunne afbryde hævden, idet den hævde ikke længere ville kunne påberåbe sig god tro [Evald, 2021, s. 127]. Dette ville gøre betingelsen vedrørende afbrydelse af ejeren overflødig, da den hævde i så fald ville miste sin mulighed for at opnå hævde blot ved en protest fra ejeren.

Ud fra ovenstående kan det forstås, at afbrydelse af hævde forudsætter en aktiv handling fra ejerens side. Pagh og Haugsted (2022), Madsen (2016) og von Eyben (1978) peger på, at det ikke er tilstrækkeligt, at ejeren kun udenretligt protesterer, vedkommende skal enten fysisk forhindre den hævdes råden eller føre en retssag helt til afgørelse.

Ydermere peger Munk-Hansen (2018) på, at opgørelsen af hævdstiden kan tilpasses omstændighederne, da der skelnes mellem, hvorvidt afbrydelsen har været kort- eller langvarig. Dette gør det muligt at tage højde for konkrete omstændigheder i hver enkelt sag, hvilket viser, at hævde ikke udelukkende omhandler det konkrete tidsforløb, men også indebærer en vurdering af rådighedens faktiske kontinuitet.

På den måde afspejler betingelsen om afbrydelse en forståelse af hævde, der kun kan erhverves, hvis ejeren ikke aktivt griber ind og den hævde opretholder en vedvarende råden.

3.2.6 Forholdet til offentligretlige regler

Det er fast antaget i den juridiske litteratur, at hævde ikke kan opnås på rettigheder, der er tilgængelige for alle, eller som strider mod offentligretlige regler [Evald, 2021, s. 131]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 828]; [Madsen, 2016a, s. 391]; [Illum, 1976, s. 456]; [von Eyben, 1978, s. 388]; [Vinding, 1945, s. 590]. Dette indebærer, at der ikke må ske modstrid med offentligretlige regler, der udtrykkeligt omfatter forbud mod hævde, såsom Vejlovens (VL) § 60, stk. 2, hvorefter der ikke kan opnås hævde på arealer, der er udskilt som offentlig vej i matriklen. Selv hvis en hævdsituation ikke er omfattet af en lovbestemt regel, der direkte forbyder hævds erhvervelse, kan der i visse tilfælde opstå en konflikt med offentligretlig regulering, som forhindrer, at hævde kan vindes. Dette afhænger af, om der er tale om servitut- eller ejendomshævde [Pagh og Haugsted, 2022, s. 829]. Forskellen mellem ejendomshævde og servituthævde i forhold til offentligretlige regler ligger primært i, hvordan disse påvirker muligheden for at vinde hævde. Ved ejendomshævde vil en råden, der er i strid med offentligretlige regler, ikke nødvendigvis forhindre, at ejendomshævde opnås. Ejendomshævde kan stadig opnås, selv hvis råden var i strid med offentligretlige regler, men den hævde er fortsat underlagt de offentligretlige restriktioner, der gælder for ejendommen. I modsætning til ejendomshævde opnår den hævde ved servituthævde en rettighed til en specifik råden over en anden mands ejendom, svarende til den faktiske brug,

der er udøvet i hældsperioden. Hvis denne råden er i strid med offentligretlige regler, kan det umiddelbart forekomme nærliggende at antage, at hævd er udelukket. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 829]

Retspraksis viser dog, at spørgsmålet vedrørende servituthævd er mere nuanceret, da hævdudelukkelse afhænger af den konkrete kontekst og af, hvem den hævde søger at gøre sin hævdvundne ret gældende overfor. Derudover afhænger det af en fortolkning af den relevante lovbestemmelse, om den kan udelukke servituthævd. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 830]

For eksempel kan der ikke, jf. U 2002.297/2H, vindes hævd på motorkørsel i stats-skove over for offentlige myndigheder, da dette siden 1918 har krævet en særlig tilladelse [Pagh og Haugsted, 2022, s. 830]; [Evald, 2021, s. 131]; [Madsen, 2016a, s. 391]. Dette bliver ligeledes fremhævet i MAD 2020.177 fra 2020, hvor en ejer ikke havde vundet hævd til benyttelse af en skovvej som adgangsvej til sin matrikel, da skoven var en statsejet skov og da ejeren ikke havde fået en særlig tilladelse til at benytte vejen.

I nogle tilfælde kan myndigheders passivitet dog, hvis de har haft kendskab til den ulovlige råden og burde have reageret, medføre, at de mister muligheden for at håndhæve deres rettighed, hvilket i sådanne tilfælde kan føre til, at der vindes hævd [Munk-Hansen, 2018, s. 45]. Hvis den hævde derimod påberåber sig servituthævd over for den private ejer af det areal, der er blevet rådet over, kan det ikke uden videre antages, at hævd er udelukket, selvom råden er i strid med offentligretlige regler [Pagh og Haugsted, 2022, s. 830].

Selvom den juridiske teori fastslår, at hævd ikke kan føre til rettigheder i strid med offentligretlige regler, viser Pagh og Haugsted's (2022) analyse af retspraksis, at spørgsmålet ofte afhænger af en konkret vurdering [Pagh og Haugsted, 2022, s. 830]. Offentligretlige regler tjener samfundsmæssige interesser, men det er ikke givet, at enhver offentlig regulering automatisk udelukker hævdsrhvervelse. Betydningen af de offentligretlige regler afhænger af, om de opstiller et direkte forbud, om hvem hævd påberåbes over for, og om retten i praksis kan udøves inden for de gældende regler.

3.2.7 Særlig interesse og betydning

Evald (2021) peger på, at der tilsyneladende kræves en yderligere betingelse for at opnå hævd på en færdselsret. Dette fremgår også af første del af kapitlet, hvor hans fremstilling opstiller en subjektiv betingelse, der specifikt gælder for færdselsret. Betingelsen indebærer, at råden skal have en særlig interesse eller betydning for den hævde [Evald, 2021, s. 121].

Tilsvarende synspunkt ses hos Pagh og Haugsted (2022), Ramhøj (2016) og von Eyben (1978), der ikke direkte opstiller en særlig interesse som en selvstændig betingelse for hævd, men i stedet knytter den til nødvendigheden af at individualisere rådigheden, herunder i tilfælde hvor den hævde deler brugen med en ubestemt kreds af personer [Pagh og Haugsted, 2022, s. 814]; [Ramhøj, 2016, s. 32]; [von Eyben, 1978, s. 385].

Pagh og Haugsted (2022) påpeger, at selv hvis der kan dokumenteres kontinuerlig råden over alderstid, eksempelvis ved en nedtrampet sti, er det ikke nødvendigvis tilstrækkeligt til at vinde hævd. Problemet opstår, fordi almenheden ikke kan opnå hævd, og den hævdende må derfor kunne adskille sin brug fra offentlighedens. [Pagh og Haugsted, 2022, s. 814]

Ramhøj (2016) og von Eyben (1978) uddyber dette ved at fremhæve, at hvis en vej benyttes af en bredere kreds af personer, således at den enkelte færdsel ikke tydeligt kan adskilles fra de øvrige, kræves det for hævdserhvervelse, at den hævdende har rådet kendeligt. Dette indebærer i praksis, at den hævdende skal kunne godtgøre, at vejen har en særlig betydning for den ejendom, han eller hun påberåber sig hævd fra, eksempelvis ved at vejen fungerer som en primær adgangsvej [von Eyben, 1978, s. 385]. [Ramhøj, 2016, s. 32]

I forlængelse heraf vurderer Evald (2021), at spørgsmålet om en særlig interesse i rådigheden også kan bedømmes ud fra alternative færdselsmuligheder. Hvis den hævdende har haft mulighed for at færdes ad andre veje, kan det betyde, at den hævdende ikke har en særlig interesse i rådigheden [Evald, 2021, s. 122]. Evald's (2021) analyse af retspraksis udelukker dog ikke muligheden for at kunne påberåbe sig hævd, hvis dette er tilfældet og det kræver en konkret bedømmelse i hver sag, om adgangen til færdsel ad en vej eller sti har særlig betydning for den hævdende [Evald, 2021, s. 123-124]. Dette afspejles i retspraksis, hvor der blev vundet hævd, selv når vejen ikke udgjorde den eneste adgangsvej, jf. MAD 2012.2650.

MAD 2012.2650 handlede om spørgsmålet om hævd på vejret til en ejendom. Ejeren af ejendommen havde i mere end 20 år benyttet en vej over en naboejendom som adgangsvej, men de nye ejere af naboejendommen bestred hans vejret. Vestre Landsret fandt, at vejen ikke var den eneste eller væsentligste adgang til ejendommen, men at den alligevel fremstod som anlagt også af hensyn til denne. Da vejen havde en synbar karakter, var hævdstiden 20 år. Retten vurderede, at den nuværende ejer og tidligere ejere af ejendommen havde udøvet en tilstrækkelig ensartet og vedvarende råden over vejen til at opnå hævd. jf. MAD 2012.2650, s. 10

Vejservitutter kan herunder vindes ved ordinær hævd, selv uden en synlig servitutindretning som en port eller låge. Dette forudsætter, at vejens udformning tydeligt viser, at den er anlagt med henblik på den hævdende [Evald, 2021, s. 130]. Hvis dette ikke er tilfældet, kan færdselsretten alene opnås gennem alderstidshævd [Evald, 2021, s. 131].

Samlet set peger Pagh og Haugsted (2022), Evald (2021), Ramhøj (2016) og von Eyben (1978) på, at betingelsen vedrørende den særlige interesse ikke nødvendigvis er en generel betingelse ved alle former for servituthævd, men først bliver relevant i situationer, hvor det er nødvendigt at kunne skelne mellem individuel råden og almenheden. I disse tilfælde fungerer den særlige interesse som en betingelse for at afgrænse individuel hævdserhvervelse fra allemandshævd, hvor hævd ikke kan vindes.

Ydermere indikerer Vestre Landsrets dom MAD 2012.2650, at betingelsen vedrørende den særlige interesse ikke nødvendigvis er en generel betingelse for hævd på færdselsret, men en betingelse, der kun bliver relevant i sager, hvor der bliver gjort en specifik påstand om manglende særlig interesse. Det kan derfor tyde på, at betingelsen om særlig interesse i praksis muligvis ikke anvendes konsekvent, men kun fremhæves i sager, hvor der rejses tvivl om den hævdenes individuelle rådighed.

En væsentlig pointe er også, at betingelsen ikke nødvendigvis er en hindring for at kunne påberåbe sig hævd, men den kan også være en faktor, der kan svække eller styrke en hævdserhvervelse i forbindelse med færdselsret afhængigt af de konkrete omstændigheder. Hvis den hævden har andre adgangsmuligheder, kan det tyde på, at den vej, der påberåbes hævd på, ikke har haft en særlig interesse. Dette kan svække argumentet for hævdserhvervelse, fordi det indikerer, at vejen ikke har været nødvendig for ejendommen. Omvendt kan det styrke en hævdserhvervelse, hvis den hævden kan bevise, at vejen har haft en særlig betydning for brugen af ejendommen, f.eks. ved at være den mest hensigtsmæssige eller faktisk benyttede adgang i hævdsperioden.

Betingelsen vedrørende den særlige interesse viser, at vurderingen af hævd på færdselsret kræver en samlet afvejning af både objektive og subjektive forhold. Det næste afsnit ser nærmere på, hvilken retsvirkning en opfyldelse af hævdsbetingelserne medfører, herunder hvordan hævdens ret sikres.

3.3 Hævdens retsvirkning

Hævdserhvervelse indtræder, når betingelserne for hævd er opfyldt [Pagh og Haugsted, 2022, s. 841]. Resultatet af hævden bliver, at den hævden får sin ret svarende til den faktiske råden gennem hævdsperioden [von Eyben, 1978, s. 388]; [Madsen, 2016a, s. 394]. Denne ret er dog ikke umiddelbart beskyttet mod ekstinktion (fortrængning) af fremtidige aftaleerhververe og kreditorer, medmindre den tinglyses, jf. Tinglysningsloven (TL) § 1 [Evald, 2021, s. 133]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 842]. Da den hævdenes ret stiftes ved hævd og ikke ved aftale, kan den hævden ikke fortrænge utinglyste rettigheder efter TL § 1 [Evald, 2021, s. 133]; [Munk-Hansen, 2018, s. 46]. Der findes dog en særregel i TL § 26, stk. 3, der bestemmer, at hævd har prioritet forud for alle tinglyste og utinglyste rettigheder og derfor bortfalder alle andre rettigheder på ejendommen, der strider imod den hævdvunde ret [Munk-Hansen, 2018, s. 46]; [von Eyben, 1978, s. 389]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 841].

En nyvunden hævd kan i princippet fortrænges af en godtroende køber i henhold til TL § 1 [Ramhøj, 2016, s. 33]. For at undgå dette skal hævdserhvervelsen som udgangspunkt tinglyses på ejendommen [Madsen, 2016a, s. 394]. Tinglysning kræver enten en erklæring fra ejeren, der anerkender hævden, eller en dom, der fastslår den [Pagh og Haugsted, 2022, s. 841].

Dog indeholder TL § 26, stk. 1 en beskyttelse for den hævden-
de, idet en godtroende erhverver af ejendommen kun kan gøre indsigelse mod en utinglyst hævden inden for en frist på to år fra tinglysningen af sin egen rettighed [Munk-Hansen, 2018, s. 46]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 841]; [Ramhøj, 2016, s. 33]; [Evald, 2021, s. 133]; [Madsen, 2016a, s. 394].

Dermed giver hævderhvervelse som udgangspunkt en beskyttet ret, men denne ret er sårbar over for fortrængning, medmindre den tinglyses. Dog giver TL § 26, stk. 1 den hævden en vis beskyttelse ved at pålægge en ny ejer at gøre indsigelse inden for to år.

Ud fra den tilegnede viden i foranalysen er det nu muligt at besvare den initierende undren:

Hvilke betingelser skal være opfyldt for at kunne vinde en færdselsret ved hævde?

For at kunne besvare ovenstående undren, har det været nødvendigt at indhente viden omkring, hvordan hævde forstås generelt samt at identificere de betingelser, der skal være opfyldt for at opnå hævde. Ud fra lovgivningen, den juridiske teori og retspraksis, der er anvendt i foranalysen, kræves følgende betingelser opfyldt for, at en færdselsret kan vindes ved hævde:

1. Råden skal have fundet sted i en periode på mindst 20 år
2. Råden skal være kontinuerlig i hævdperioden
3. Råden skal være en uretmæssig råden
4. Råden skal udøves af enkeltpersoner eller en identificerbar gruppe af mennesker
5. Råden må ikke være afbrudt af den retmæssige ejer
6. Råden må ikke stride mod offentligretlige regler
7. Råden skal have en særlig interesse eller betydning for den hævde

For det første skal råden have fundet sted i en periode på mindst 20 år. Denne hævdetid er fastsat i DL 5-5-1. For synbare servitutter, gælder hævdetiden på mindst 20 år, mens der ved usynbare servitutter kræves en længere hævdetid på 40-50 år efter reglerne om alderstidshævde. Alderstidshævde er en retssædvane, der udspringer af den betragtning, at usynbare servitutter, såsom en færdselsret, uden en synlig indretning, er sværere for den retmæssige ejer at opdage. Derfor opstilles der en længere tidsperiode for at sikre, at ejeren har haft en reel mulighed for at reagere mod råden.

For det andet skal råden være kontinuerlig i hævdperioden. Det betyder, at den hævde skal have gjort brug af færdselsretten stadigt og regelmæssigt gennem hele hævdperioden. Sporadisk eller tilfældig færdsel kan ikke opfylde dette krav, da det ikke viser en vedvarende råden.

For det tredje skal råden være en uretmæssig råden. Hævde kan ikke vindes, hvis færdslen er sket med ejerens samtykke. Under denne betingelse spiller god tro en væsentlig rolle, da hævdserhvervelse traditionelt forudsætter, at den hævde har handlet i den overbevisning, at brugen var berettiget. Hvis den hævde har været

i ond tro, f.eks. ved at være klar over, at færdselen var uberettiget, kan det tale imod hævdserhvervelse. Snighævd, hvor råden bevidst skjules, anerkendes ikke.

For det fjerde kan hævd kun vindes af enkeltpersoner eller en identificerbar gruppe af mennesker, men ikke af en ubestemt kreds af personer, da der ikke kan vindes hævd til fordel for almenheden. Gruppehævd kræver, at råden udøves af en identificerbar gruppe med en fælles interesse, fx beboere i et lejlighedskompleks. Hvis en gruppe er for løs eller skiftende, kan hævd ikke opnås.

For det femte må råden ikke være afbrudt af den retmæssige ejer enten fysisk at forhindre råden (fx opsætning af hegn) eller ved at anlægge sag. Udenretlige protester eller mundtlige indsigelser er ikke tilstrækkelige. Hvis en ejer på et tidspunkt aktivt har forhindret brugen, nulstilles hævdstiden.

For det sjette må råden ikke stride mod offentligretlige regler, såsom Vejlovens § 60, stk. 2, der forbyder hævd på offentlige vejarealer. Selvom en lov ikke direkte udelukker hævd, kan offentligretlig regulering i visse tilfælde forhindre hævdserhvervelse. Retspraksis viser dog, at vurderingen afhænger af konteksten og af, hvem hævdens gøres gældende overfor.

For det syvende og sidste skal råden have en særlig interesse eller betydning for den hævde. Denne betingelse er med til at sikre, at hævdserhvervelse kun finder sted, hvis færdslen har en reel og væsentlig betydning for den hævdenes adgangsforhold. En særlig interesse kan f.eks. bestå i, at vejen udgør den eneste eller mest praktiske adgang til en ejendom. Hvis der er alternative adgangsveje, kan det svække den hævdenes krav, medmindre den pågældende færdselsret har en væsentlig funktion i forhold til ejendommens udnyttelse.

Betingelsen vedrørende den særlig interesse adskiller sig fra de øvrige betingelser ved at være rettet mod den hævdenes behov og formål med råden. Dette indebærer, at hævdserhvervelse af en færdselsret ikke alene beror på, om de generelle betingelser er opfyldt, men også på om færdslen har haft en faktisk betydning for den hævde. Det kan tyde på, at denne betingelse er til for at undgå vilkårlig erhvervelse af færdselsrettigheder uden et reelt behov.

Det kan dermed konkluderes, at muligheden for at vinde en færdselsret ved hævd afhænger både af de generelle hævdbetingelser og en ekstra betingelse, der vedrører den hævdenes behov. Den særlige interesse spiller en rolle ved færdselsrettigheder, da den afgrænser hævdserhvervelse til tilfælde, hvor færdslen har været nødvendig eller væsentlig for den hævde.

Del II

Hovedanalyse

Igennem foranalysen er der etableret en forståelse for de hævdsbetingelser, der skal være opfyldt, før der kan vindes hævde. Det blev det dog klart, at der er en ekstra betingelse, der skal være opfyldt, før der kan vindes en færdselsret ved hævde. På baggrund af viden fra Pagh og Haugsted (2022), Evald (2021), Ramhøj (2016) og von Eyben (1978) blev det konkluderet, at den hævde skal, ud over at have den nødvendige råden, bevise, at den hævdede rettighed har en særlig interesse eller betydning for den hævde [Evald, 2021, s. 121]; [Pagh og Haugsted, 2022, s. 814]; [Ramhøj, 2016, s. 32]; [von Eyben, 1978, s. 385]. For at vinde hævde kræver DL, at den hævde har rådet over ejendommen i mindst 20 år. Der stilles ikke yderligere krav til, hvilken betydning brugen har for den hævde. Derfor tyder det på, at denne betingelse er udviklet gennem retspraksis [Ramhøj, 2023, s. 35].

Det rejser spørgsmålet om, hvorfor denne særlige betingelse er blevet en forudsætning i hævdsager vedrørende færdselsret, når den ikke gælder for andre former for hævde.

Ud fra analysen af den særlige interesse i foranalysen pointeres det, at betingelsen ikke nødvendigvis udgør en absolut hindring for hævds erhvervelse, men måske kan fungere som en betingelse, der kan svække eller styrke en påstand om hævde afhængigt af de konkrete omstændigheder. Pagh og Haugsted (2022), Ramhøj (2016) og von Eyben (1978) peger på, at betingelsen først er relevant i sager, hvor det er nødvendigt at adskille individuel råden fra almenhedens brug [Pagh og Haugsted, 2022, s. 814]; [von Eyben, 1978, s. 385]; [Ramhøj, 2016, s. 32].

Ovenstående rejser spørgsmålet om, hvorvidt betingelsen vedrørende den særlige interesse kan medføre en vis inkonsistent i behandlingen af hævdsager vedrørende færdselsret. Da vurderingen afhænger af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, kan det betyde, at hævde anerkendes i én situation, men ikke i en anden, selv om råden har været den samme [Ramhøj, 2023, s. 36]. Dette leder op til følgende problemformulering:

Hvordan vurderer domstolene betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel?

På baggrund af dette afgrænses hovedanalysen til at undersøge betingelsen vedrørende den særlige interesse og dens betydning for erhvervelse af færdselsret ved hævde. Herunder søger hovedanalysen at identificere mønstre og tendenser i domstolenes vurdering samt hvilke forhold der tillægges vægt.

Metode til hovedanalysen

6

Kapitlet har til formål at introducere den metodologiske tilgang, der ligger til grund for hovedanalysen. Kapitlet indeholder en gennemgang af de anvendte metoder samt en beskrivelse af, hvordan de bidrager til at besvare problemformuleringen. Afslutningsvis præsenteres et strukturdiagram, der opsummerer de metodologiske overvejelser og hovedanalysens forløb.

6.1 Problembeskrivelse og metodevalg

Som beskrevet i kapitel 5 vil retspraksis blive analyseret i hovedanalysen med det formål at belyse, hvordan domstolene vurderer betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel. Denne viden skal anvendes til at identificere mønstre og tendenser i, hvordan betingelsen bliver vurderet i retspraksis.

Til udarbejdelsen af hovedanalysen anvendes domsmateriale i form af domme, der relaterer sig til hævd og ret til færdsel samt betingelsen vedrørende den særlige interesse, se *Appendiks/Domme*.

For at identificere de relevante domme i hævdsager, der omhandler betingelsen vedrørende den særlige interesse, blev der først taget udgangspunkt i en eksisterende samling af vejretsdomme. Denne samling er udarbejdet af Finn Kjær Christensen og fungerede som et udgangspunkt for den videre udvælgelse. Samlingen af domme vedrører vejret generelt og derfor handler de også om andet end hævd. Af den årsag har det været nødvendigt at sortere i dommene for at finde frem til dem, der vedrører hævd. For at sikre en så dækkende og fyldestgørende kortlægning som muligt, blev denne samling efterfølgende suppleret med egne domssøgninger i juridiske databaser, hvor sager der vedrørte hævd på færdsel blev fremsøgt. Målet var at identificere alle relevante afgørelser, hvor spørgsmålet om den særlige interesse har været behandlet i forbindelse med erhvervelse af færdselsret i hævdsager.

Ud fra ovenstående er hævdsager vedrørende ret til færdsel, som inddrager betingelsen om den særlige interesse, blevet anvendt som udvælgelseskriterie i fremsøgningen af relevante domme. Ved at anvende dette udvælgelseskriterie er der blevet fremsøgt 25 domme, som blev undersøgt nærmere med henblik på at vurdere, i hvilket omfang den særlige interesse fremgik af afgørelsen. Kun de domme, hvor den særlige interesse indgik som en del af rettens begrundelse, blev anset for relevante og inddraget i det videre arbejde, mens domme, hvor betingelsen alene blev fremført som argument af en af parterne, blev fravalgt.

På baggrund af denne udvælgelsesproces blev i alt 16 domme anset for relevante og danner herefter grundlaget for den videre analyse i kapitlerne i hovedanalysen. Dommene kan tilgås i *Appendiks/Domme*.

Området vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel er forholdsvist snævert, og de identificerede 16 domme udgør således det samlede kendte grundlag for analysen af betingelsen vedrørende den særlige interesse. Gennem domsanalysen opnås indsigt i både de argumenter og de faktiske forhold, som tillægges vægt i vurderingen af, om hævde kan anses for opnået.

Analysen i kapitlerne anvender en induktiv tilgang, hvilket indebærer, at der tages udgangspunkt i en række konkrete domme om færdselsret ved hævde. Ved systematisk gennemgang og sammenligning af disse domme søges det at identificere mønstre og tendenser i domstolens vurdering af den særlige interesse. Analysen tager samtidig udgangspunkt i den retsdogmatiske metode, som er beskrevet i kapitel 2, idet formålet er at klarlægge gældende ret ved at fortolke og systematisere den relevante retspraksis.

En alternativ metode kunne være et casestudie, hvor hver dom herunder ville blive betragtet som en enkeltstående case. Casestudiet som kvalitativ metode har den fordel, at det tager udgangspunkt i konkrete tilfælde og lader teorier og analyser opstå ud fra disse. Dette muliggør en mere fleksibel tilgang, der følger de empiriske data og undgår at påtvinge forudbestemte fortolkninger. [Flyvbjerg, 1988, s. 5]

Valget af den retsdogmatiske metode frem for et casestudie er dog begrundet i analysens formål, hvilket er at klarlægge gældende ret og bidrage til en juridisk forståelse af, hvordan betingelsen vedrørende den særlige interesse vurderes i praksis. Hvor casestudier primært fokuserer på dybden i enkelte tilfælde [Flyvbjerg, 1988, s. 1], søger den retsdogmatiske metode at skabe overblik og systematik i gældende ret, hvor formålet herunder i hovedanalysen er, at identificere mønstre og tendenser i hævdsager vedrørende den særlige interesse.

I det følgende gennemgås det, hvordan kapitlerne i hovedanalysen er struktureret.

6.1.1 Behandling af domsanalysen

Forud for domsanalysen er de 16 domme blevet gennemgået systematisk med henblik på at identificere fælles træk og gentagne juridiske problemstillinger. Gennem denne gennemgang blev der identificeret fire overordnede temaer, som fremgik af flere domme. De fire temaer udgør kapitlerne i hovedanalysen, hvilket gør det muligt at gennemgå dommene på en systematisk måde.

Temaerne blev ikke fastlagt på forhånd, men blev identificeret på baggrund af gennemgangen af dommene, hvor det viste sig, at flere af afgørelserne behandlede de samme spørgsmål og problemstillinger. Temaerne er således udledt af de fælles træk, som kunne genfindes på tværs af domsmaterialet. Temaerne blev udledt ud fra en vurdering af, hvilke typer faktiske og juridiske forhold, der havde betydning for sagens udfald. De fire identificerede temaer er:

1. Alderstidshævd:

Her fokuseres der på, om færdselsretten har været udøvet så længe og så synligt, at der er grundlag for at antage, at den er vundet ved hævd. Det er typisk tilfælde, hvor en sti, vej eller anden fysisk indretning har været usynbar og anvendt i 40-50 år.

2. Gruppehævd:

I flere af dommene er hævd blevet påberåbt af en større gruppe af personer. Disse domme behandler spørgsmålet om, hvorvidt og hvordan en kollektiv interesse kan opfylde betingelsen vedrørende den særlige interesse, og hvordan domstolene forholder sig til uklarhed omkring gruppens sammensætning.

3. Allemandshævd:

Her behandles domme, hvor færdselsretten har været udøvet af en bredere, ubestemt kreds af personer. I disse tilfælde vurderes det, om den generelle adgang kan opfylde betingelsen vedrørende den særlige interesse, eller om brugen skal karakteriseres som offentlig, hvilket udelukker hævd.

4. Kontinuitet:

Domme under dette tema omhandler, hvorvidt færdselsretten har været udøvet uafbrudt og regelmæssigt gennem hævdperioden. Her vurderes blandt andet, om der har været afbrydelser i anvendelsen, og hvilken betydning det har for muligheden for at opnå hævd.

I tabel 6.1 fremgår en oversigt over hvor mange domme, der forholder sig til de identificerede temaer. Nogle domme kan relateres til flere temaer, men her er fokus lagt på det tema, som retten har baseret sin afgørelse på.

	Alderstids-hævd	Gruppe-hævd	Allemands-hævd	Kontinuitet
Antal domme:	4	4	5	3

Tabel 6.1. Oversigt over antal domme i hver af de identificerede temaer

Kapitlerne i hovedanalysen udgør de ovenstående temaer og er opbygget ved, at hver dom følger den samme struktur. Strukturen er som følgende:

Først præsenteres sagens faktum og de væsentlige faktiske forhold. Dette inkluderer oplysninger om involverede ejendomme, geografiske forhold, relevante parter og parternes anvendelsen af det pågældende areal. I de tilfælde hvor det er muligt, er området illustreret på et matrikelkort for at illustrere sagens kontekst.

Efterfølgende behandles domstolens samlede vurdering og resultat med fokus på, hvilke argumenter retten fremhæver, og hvordan disse relaterer sig til de faktiske forhold og det retlige grundlag. Først beskrives Byrettens argumenter, og hvis sagen er anket, behandles Landsrettens præmisser også. Der lægges vægt på, om og hvordan Landsretten tilslutter sig eller afviger fra Byrettens vurdering, og hvilke nye argumenter der eventuelt tilføjes. I nogle tilfælde er sagen anket til Højesteret. Hvis dette er tilfældet, beskrives Højesterettens argumenter ligeledes.

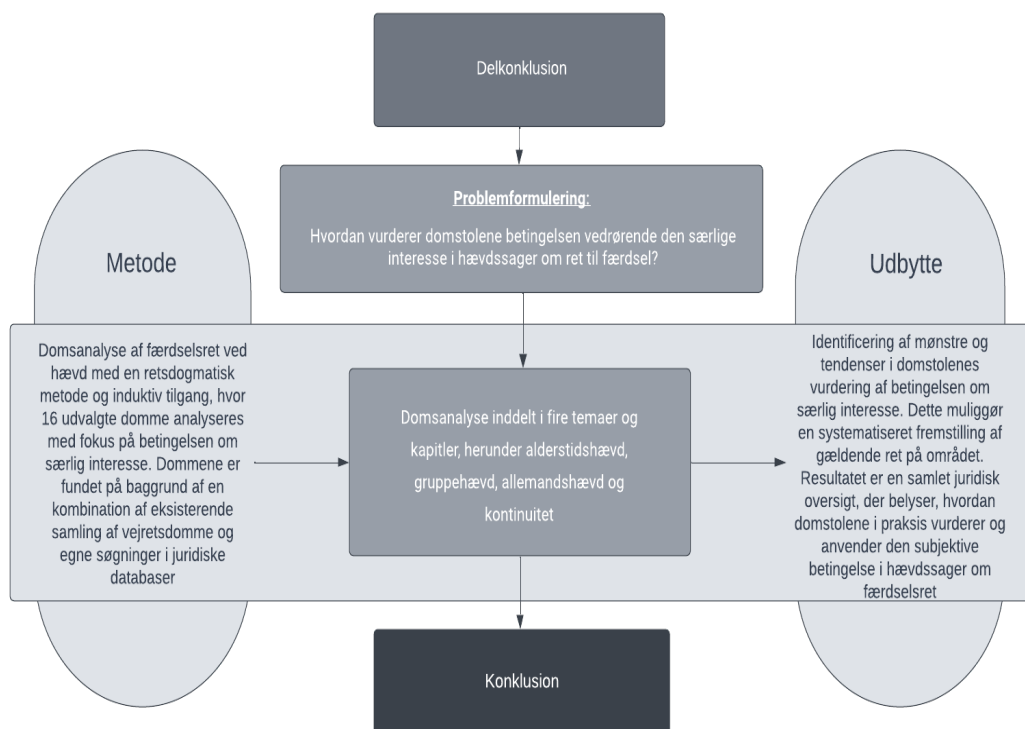
Herefter analyseres det, hvordan domstolene har vurderet, om brugen har haft en karakter og betydning for den hævde, der kan begrunde en særlig interesse. Centrale citater inddrages for at tydeliggøre parternes og rettens ræsonnement. Her er generative AI blevet anvendt i de tilfælde, hvor det har været nødvendigt at forstå indholdet af de ældre domme, således det har været muligt at gennemføre analysen.

Som det sidste trin i hvert kapitel gennemføres en tværgående analyse af domstolenes vurdering af betingelsen vedrørende den særlige interesse i dommene. Denne analyse fokuserer på at identificere mønstre og tendenser i, hvordan domstolene vurderer, hvilke faktiske forhold og argumenter der kvalificerer brugen af en vej eller sti som værende af særlig interesse for den hævde.

Ved at anvende denne struktur afsluttes analysen af hver dom, inden en ny dom bliver behandlet. Dette bidrager til en afgrænsning mellem de enkelte domme og gør det muligt at identificere mønstre og tendenser på tværs af dommene under hvert tema til sidst i kapitlerne.

6.2 Strukturdiagram for hovedanalysen

Den ovenstående beskrivelse af, hvordan problemformuleringen behandles, resulterer i strukturdiagrammet vist i figur 2.1. I diagrammet er metoden for hovedanalysen angivet i venstre side, mens kapitlernes udbytte fremgår af højre side. Kapitlerne munder ud i en konklusion, der har til formål at besvare problemformuleringen.

Figur 6.1. Strukturdiagram for hovedanalysen

Kapitlet struktureres ud fra det identificerede tema *alderstidshævd*, hvor hver relevant dom inden for dette tema behandles én ad gangen. Hver dom beskrives først med fokus på sagens faktum, hvorefter domstolens samlede vurdering og resultat belyses. Til sidst analyseres det, hvordan domstolen har vurderet og anvendt betingelsen vedrørende den særlige interesse. Afslutningsvis udarbejdes en delkonklusion, der opsummerer de overordnede mønstre og tendenser på tværs af dommene under dette tema. Der er fire relevante domme, der berører dette tema og hver dom kan tilgås i *Appendiks/Domme/Alderstidshævd*.

7.1 Dom 1: MAD 2011.948, Birkehøjvej-sagen

Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt ejerne af ejendommene på matr.nr. 21 c og 29 c havde vejret til at benytte en strækning ad Birkehøjvej, som løb henover sagsøgtes ejendom matr.nr. 21 f, og som gav adgang til Brogårdsvej, se kort 7.1.

Figur 7.1. Matrikelkort over ejendommene i dom 1 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Efter at ejeren af matr.nr. 21 f i 2008 spærrede vejen, blev ejerne af matr.nr. 21 c og 29 c afskåret fra denne adgang og måtte i stedet benytte vejadgang via Meløsevej. Ejerne af matr.nr. 21 c og 29 c gjorde gældende, at der var opnået vejret enten i medfør af Lov om Private Vejrettigheder, ved ordinær hævd eller ved alderstidshævd, da de havde benyttet vejen som adgangsvej siden slutningen af 1950'erne. Ejeren af matr.nr. 21 f påstod frifindelse og gjorde gældende, at hævdsbetingelserne ikke var opfyldt, og at adgangsvejen ikke havde særegen betydning, da der fandtes en alternativ adgang. Domstolen skulle derfor tage stilling til, om ejerne af matr.nr. 21 c og 29 c kunne anses for at have opnået vejret ved alderstidshævd.

7.1.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten mente ikke, at der var grundlag for, at sagsøgerne kunne vinde vejret på baggrund af reglerne i Lov om Private Vejrettigheder. Byretten lagde derimod vægt på de kontinuerlige brugsforhold og de vidneforklaringer, der understøttede, at vejen havde været brugt siden 1950'erne. Retten lagde desuden vægt på, at den omtvistede vejstrækning havde væsentlig betydning for sagsøgerne, da vejen har været anvendt fast som adgangsvej for dem begge. Det blev derfor fastslået, at alderstidshævd var opnået. Landsretten stedfæstede Byrettens dom med den begrundelse, at ejerne af matr.nr. 21 c og 29 c havde vundet alderstidshævd til brug af Birkehøjvej.

7.1.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2011.948 ses en forskel mellem parternes argumentation og Byrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særegen betydning* og *væsentlig betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte argumenterer for, at der, for at kunne vinde hævd på en vejret, skal foreligge en særegen betydning for sagsøgerne. Sagsøgte udtalte hertil:

"[...] Det er heller ikke bevist, at en adgang til at kunne benytte vejen har en - som det efter sagsøgtes opfattelse må kræves - særegen betydning for dem. De har således begge anden nem adgangsvej fra deres ejendomme til offentlig vej." jf. MAD 2011.948, s. 5

Efter hans opfattelse er det ikke tilstrækkeligt, at vejen har været anvendt fast som adgangsvej, der skal hertil foreligge en særegen betydning knyttet til adgangen. Han fremhæver, at både ejeren af matr.nr. 21 c og 29 c har en anden nem adgangsvej til offentlig vej via Meløsevej og bestrider dermed, at en sådan særegen betydning kan anses for påvist.

Byretten lagde derimod vægt på, at færdselsretten havde væsentlig betydning for ejerne af matr.nr. 21 c og 29 c. Retten udtalte i den forbindelse:

"Det lægges efter det oplyste til grund, at det har væsentlig betydning for Frede Kirkegaard Olesen (matr.nr. 21 c) og Sejer Meldgaard (matr.nr. 29 c) at kunne anvende den omtvistede vejstrækning til og fra deres ejendomme. Den omstændighed, at de begge har vejret til deres ejendomme fra og til en anden offentlig vej, Meløsevej, kan i betragtning af den ret beskedne ulempe, som den fortsatte benyttelse af vejen vil betyde for Lars Gliese (matr.nr. 21 f), ikke føre til, at de - uanset at de øvrige hævdsbetingelser er opfyldt - ikke kan anses for at have vundet hævd på retten til at benytte den omtvistede vej." jf. MAD 2011.948, s. 6

Birkehøjvej havde været den primære adgangsvej til deres ejendomme, og selvom der fandtes en alternativ adgang via Meløsevej, kunne dette ikke udelukke, at den omtvistede vejstrækning havde en væsentlig betydning for ejerne. Byretten vurderede, at den alternative vej ikke var lige så nemt tilgængelig som Birkehøjvej, og at dette derfor ikke kunne tillægges afgørende betydning. Ulemperne for sagsøgte vurderes samtidig som beskedne.

Da Byretten vurderede, at sagsøgerne ikke kunne opnå vejret i medfør af Lov om Private Vejrettigheder, anvendes begrebet *væsentlig betydning* ikke i den sammenhæng. Dermed tyder det på, at selvom både *særegen betydning* og *væsentlig betydning* benyttes i dommen, anvendes de om det samme forhold. Dette understøttes af, at argumentationen i både sagsøgtes og Byrettens fremstilling forholder sig til de samme omstændigheder, hvilket er eksistensen af en alternativ adgangsvej via Meløsevej. Det må derfor forstås således, at begrebet *væsentlig betydning* benyttes i et hævdsperspektiv. Sagsøgte gjorde gældende, at denne alternative adgangsvej måtte svække grundlaget for at vinde hævd, mens Byretten omvendt fandt, at dette forhold ikke udelukkede en hævdserhvervelse.

Forholdende i denne dom tyder på, at det er den faktiske anvendelse af vejen, der spiller en rolle i vurderingen af, om der foreligger en særegen betydning i anvendelsen og om hævd herigennem kan opnås.

7.2 Dom 2: MAD 2009.1670, Foertvej-sagen

Sagen omhandler sagsøger, der er ejer af ejendommen på matr.nr. 5 y og sagsøgte, på hvis ejendom, matr.nr. 6 t, vejen Foertvej strækker sig over, se kort 7.2:

Figur 7.2. Matrikelkort over ejendommene i dom 2 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Sagsøger og tidligere ejere af ejendommen på matr.nr. 5 y har benyttet denne vej på forskellige måder i alderstid. Sagsøger påstår, at hun har vundet hævde til at bruge Foertvej til færdsel og kræver, at sagsøgte anerkender hendes ret til fri og uhindret færdsel på vejen samt fjerner de spærringer, som han har opsat på vejen. Domstolen skulle tage stilling til, om sagsøger og tidligere ejere af ejendommen har opnået færdselsret ved hævde på Foertvej over matr.nr. 6 t.

7.2.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten anerkendte, at sagsøger og hendes familie havde benyttet vejen i alderstid, både til landbrug, besøg og arbejde i skoven. På baggrund af denne vedvarende brug og de fremlagte beviser fandt Byretten, at de havde opnået hævde til at bruge skovvejen. Derfor blev sagsøgte pålagt at fjerne de spærringer, han havde opsat.

Landsretten vurderede derimod, at brugen af vejen ikke kunne anses som tilstrækkelig til at erhverve hævde. Det fandtes ikke at sagsøger havde en særlig interesse i at bruge den pågældende strækning af vejen, der kunne begrunde hævderhvervelse. Derfor blev sagsøgte tilkendt medhold.

7.2.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2009.1670 anvender Landsretten begrebet *særlig eller selvstændig interesse* i deres vurdering af, om der foreligger hævd på en færdselsret.

Landsretten vurderer, at det ikke er tilstrækkeligt, at sagsøger og hendes familie har benyttet vejen i en periode svarende til alderstid. For at kunne bevise hævdserhvervelse kræves det, at der foreligger en særlig eller selvstændig interesse i at bruge vejen.

I denne sag blev det ikke anerkendt, at sagsøger havde en særlig eller selvstændig interesse i at bruge den specifikke del af vejen på matr.nr. 6 t, som kunne begrunde hævdserhvervelse. I den forbindelse udtalte Landsretten:

"Som anført af byretten har egnens beboere, herunder Anna K. Nielsen og hendes familie (matr.nr. 5 y), på forskellig måde færdedes på Foertvej i alderstid. Efter bevisførelsen lægges det til grund, at Anna K. Nielsen og tidligere ejere af hendes ejendom (matr.nr. 5 y) i en periode har benyttet en mindre strækning af vejen som forager og i øvrigt som anført ovenfor har anvendt hele vejen bl.a. som adgangsvej ved besøg hos naboer mod øst. Landsretten finder ikke, at Anna K. Nielsen (matr.nr. 5 y) derved har bevist, at hun har en sådan særlig eller selvstændig interesse i at færdes ad Foertvej, at denne brug kan begrunde hævdserhvervelse af en ret til færdsel på den del af Foertvej, der forløber over Hans Aage Øhlenschlägers ejendom (matr.nr. 6 t)." jf. MAD 2009.1670, s. 8

Det fremgår af citatet, at Landsretten anvender formuleringen *særlig eller selvstændig interesse*. Det kan derfor antages, at der kan være forskellige typer af interesser i anvendelsen af en vej, der kan begrunde hævd.

Selvom dommen ikke tydeliggøre, hvad forskellen i begreberne er, kan ordet *"eller"* indikere, at det er nok, at vejen enten udgør en særlig interesse i form af en fordel ved at benytte vejen frem for alternative adgangsveje eller at anvendelsen af vejen udgør en selvstændig interesse, der er uafhængig af andre forhold, som eksempelvis landbrugsdrift.

Det tyder på, at formålet med benyttelsen af vejen spiller en rolle i vurderingen af, om der foreligger en særlig eller selvstændig interesse. Det tyder herunder på, at ikke alle former for brug vurderes lige højt i hævdssager om ret til færdsel. En vej, der udgør en særlig adgang til ejendommen eller landbrugsdrift, vejer tungere end en genvej til besøg hos naboer. Der var ingen oplysninger, som pegede på, at sagsøger ikke havde alternativ adgang til sin ejendom, og hun havde ikke påvist, at adgangen ad Foertvej var nemmere end andre muligheder.

Forholdene i dommen tyder på, at Landsretten lægger vægt på brugens karakter og formål, herunder om den hævdede har en særlig eller selvstændig interesse i at anvende vejen. Lejlighedsvis brug til besøg og forager vurderes ikke som særlig eller selvstændig.

7.3 Dom 3: MAD 2009.2402, Duedal-sagen

Sagen drejede sig om, hvorvidt sagsøgerne, ejerne af henholdsvis matr.nr. 3 a og 3 e, havde ret til at færdes ad to forskellige veje, der begge løber over sagsøgtes ejendom, matr.nr. 3 d. Den ene vej er en privat fællesvej, Duedal, der forløber i sydvestlig retning over matr.nr. 3 d, se kort 7.3:

Figur 7.3. Matrikelkort over ejendommene i dom 3 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Den anden vej er en stikvej, der udgår fra matr.nr. 3 e og munder ud i fællesvejen over matr.nr. 3 d. Denne vej er ikke længere synlig i matrikelkortet.

I forbindelse med et frasalg af jord i 1902 blev der tinglyst en færdselsret på stikvejen til fordel for matr.nr 3 e for at sikre adgangsmulighed til fællesvejen, som dengang havde status som byvej. Derudover mente ejeren af matr.nr. 3 a, at han gennem mange år havde haft vejadgang og dermed havde opnået færdselsret ved hævde på fællesvejen. Konflikten opstod, da ejeren af matr.nr. 3 d i 2005 placerede kampesten og træer på den private fællesvej, hvilket spærrede adgangen for ejerne af matr.nr. 3 e og 3 a. Disse ejere mente, at de havde ret til at benytte vejen gennem hævde. Ejeren af matr.nr. 3 d bestred imidlertid dette og gjorde gældende, at hun som ejer var berettiget til at begrænse adgangen.

I sagen rejser sig dermed to problemstillinger. For det første omfatter sagen spørgsmålet om den tinglyste færdselsret til fordel for matr.nr. 3 e fra 1902, nærmere bestemt om denne ret stadig består.

For det andet handler sagen om, hvorvidt matr.nr 3 a, som ikke havde en tinglyst færdselsret, og matr.nr. 3 e havde opnået færdselsret på den private fællesvej gennem hævd. I den videre behandling af sagen fokuseres udelukkende på det hævdsmæssige spørgsmål vedrørende fællesvejen.

7.3.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten fandt, at matr.nr. 3 a og 3 e havde vundet hævd på retten til at benytte den private fællesvej over matr.nr. 3 d. Retten lagde vægt på, at vejen havde været benyttet jævnlige og i en længere årrække.

Landsretten nåede derimod frem til det modsatte resultat. Retten anerkendte, at vejen var blevet benyttet gennem mange år, men fandt ikke, at der var tilstrækkeligt grundlag for at anse færdselsretten som vundet ved hævd. Det blev lagt til grund, at vejen ikke var anlagt med henblik på de pågældende ejendomme, og at både matr.nr. 3 e og 3 a hele tiden havde haft anden adgang til offentlig vej. Retten fremhævede, at der, for at vinde hævd på en færdselsret, kræves en særegen betydning for den pågældende ejendom. Denne betingelse fandtes ikke opfyldt, hvorfor der ikke var tale om en hævdvunden ret.

7.3.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2009.2402 ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig eller selvstændig interesse* og *særegen betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte påstår, at sagsøgerne skal have en særlig eller selvstændig interesse i at færdes over hendes ejendom for at kunne vinde hævd:

"Endvidere har vejen ikke været den eneste eller væsentligste adgangsvej til sagsøgernes ejendomme [...] Hertil kommer, at sagsøgerne heller ikke har godtgjort, at de har en sådan særlig og selvstændig interesse i færdsel af en vej hen over matr.nr. 3 d Tostrup by, Sønderholm, at de har kunne erhverve en individuel færdselsret ved hævd." jf. MAD 2009.2402, s. 8

Sagsøgte argumenterede for, at der ikke foreligger en særlig eller selvstændig interesse i færdsel ad den omtvistede vej, fordi denne hverken er den eneste eller den væsentligste adgangsvej til sagsøgernes ejendomme. Som beskrevet i dom 2 indikerer ordet *"eller"*, at der er tale om to forskellige interesser. Dette tyder på, at en færdselsret ved hævd, ifølge sagsøgte, forudsætter, at vejen har haft en anvendelse, som ikke uden videre kunne erstattes af andre adgangsforhold. Det, at sagsøgerne hele tiden har haft adgang til offentlig vej ad andre ruter, selvom disse kan være mindre tilgængelige, svækker ifølge sagsøgte betingelsen om den særlige eller selvstændige interesse i brugen.

Ydermere introducerer Landsretten et nyt begreb i denne sag, nemlig *særegen betydning*. I sagen blev det fastslået, at brugen af fællesvejen ikke havde haft en særegen betydning for sagsøgerne, da sagsøgerne havde adgang ad andre veje. Hertil udtalte Landsretten:

"På den anførte baggrund har hverken Ove Nielsen eller Poul Winther (matr.nr. 3 a og 3 e) - uanset om vejen måtte være blevet benyttet i alderstid til og fra matr.nr. 3 d og matr.nr. 3 a - ved deres forklaringer om deres brug af vejen sammenholdt med deres øvrige adgangsforhold til offentlig vej godtgjort, at en færdselsret ad den omtvistede vej har en særegen betydning for dem. Landsretten tager derfor Ann-Britt Ladefogeds (matr.nr. 3 d) påstand om frifindelse til følge." jf. MAD 2009.2402, s. 12-13

Selvom Landsretten anvender begrebet *særegen betydning*, er der tale om samme vurdering, som den sagsøgte bygger sit argument på med henvisning til kravet om en *særlig eller selvstændig interesse*. Begge udtryk relaterer sig til det samme, herunder at sagsøgerne har haft adgangsmuligheder ad andre veje. Landsretten inddrager sagsøgernes øvrige adgangsforhold og konkluderer, at de ikke har godtgjort, at vejen har haft en anvendelse, der adskiller sig fra andre adgangsmuligheder. Dermed anerkender retten sagsøgtens påstand om, at eksistensen af alternative veje svækker sagsøgernes anvendelse af fællesvejen. Landsrettens brug af begrebet *særegen betydning* anvendes dermed synonymt med begrebet *særlig eller selvstændig interesse*.

Forholdene i dommen tyder på, at det ikke er tilstrækkeligt med langvarig brug af en vej for at opnå hævd på en færdselsret. Hvis en ejendom allerede har anden adgang til offentlig vej, vil det svække argumentet for, at vejen har en særegen betydning for den hævde.

7.4 Dom 4: MAD 2020.95, Sommerhusejernes hævd på vejret

I denne sag er alle oplysninger om adresser, matrikelnumre og navne anonymiseret, hvorfor det ikke muligt at vise det pågældende område på et kort.

Sagen omhandlede sommerhusejere, som havde et krav om hævdvunden ret til fri og uhindret færdsel over de sagsøgtes ejendom. Der var tale om et sommerhusområde, hvor de pågældende ejendomme lå langs to parallelle veje. For at få adgang til disse sommerhuse med bil, skulle sommerhusejerne køre ind over en kort strækning på de sagsøgtes ejendom. Problemet opstod, da de sagsøgte satte bomme op og hævdede, at sommerhusejerne ikke havde opnået ret til at bruge deres ejendom til bilkørsel. Spørgsmålet for retten var, om sommerhusejerne havde vundet hævd på at kunne benytte den omtvistede vej.

7.4.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Landsretten stadfæstede Byrettens dom, hvor det blev fastslået, at sommerhusejerne ikke havde opnået en hævdvunden ret til at benytte vejen over de sagsøgte ejendomme til bilkørsel. Det blev blandt andet anerkendt, at sommerhusejerne havde haft alternative adgangsveje til deres sommerhuse og af den grund havde de ikke påvist, at vejen havde haft en så særlig og nødvendig funktion, at de havde opnået hævd.

7.4.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2020.95 ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *nødvendighed*, *særligt behov* og *særlig betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Der bliver i sagen forklaret, at sagsøgte havde en aftale med sagsøgerne om, at de kunne åbne bommen, hvis det var nødvendigt:

"Bommen kunne åbnes, hvis det var nødvendigt at komme forbi med lastbil eller trailer." jf. MAD 2020.95, s. 4

I Landsrettens afgørelse gengives samme situation, men med brug af begrebet *særligt behov* i stedet for *nødvendighed*:

"Tilladelsen må antages primært at have omfattet brug af vejen, når der var særligt behov for det, f.eks. i forbindelse med transport af både til og fra stranden eller ved kørsel med trailer." jf. MAD 2020.95, s. 14

Det må derfor antages, at Landsretten anvender begrebet *særligt behov* synonymt med det tidligere anvendte *nødvendighed*, da begge refererer til en situation, hvor brugen af vejen er begrundet i en form for konkret anvendelse, som gør det relevant at have adgang til vejen.

Ydermere introducerer Landsretten et nyt begreb i denne sag, nemlig *særlig betydning*. I sagen blev det fastslået, at brugen af den omtvistede vej ikke havde været af særlig betydning for sagsøgerne. Hertil udtalte Landsretten:

"At der kun har været tale om en begrænset færdsel understøttes af, at en række sommerhusejere i området, [...], i 2005 ansøgte kommunen om en omlægning af S vejen til gangsti, hvilket tyder på, at det ikke har været af særlig betydning for dem at kunne køre forbi [...] vejen." jf. MAD 2020.95, s. 14

En ansøgning om at omlægge vejen til gangsti taler imod, at vejen har haft en særlig betydning for sagsøgerne. Hvis vejen reelt havde spillet en vigtig rolle i anvendelsen af deres ejendomme, herunder som adgangsvej med bil, ville der ikke have været interesse i at begrænse denne adgang ved at ændre vejen til en gangsti. Et sådan ønske om omlægning understøtter derimod, at køreadgangen ikke har været af særlig betydning, og svækker dermed sagsøgernes interesse i at opretholde retten til motor-kørsel på strækningen. Det tyder dermed på, at begrebet *særlig betydning* henviser til en anvendelse af vejen, der strækker sig ud over lejlighedsvis brug. Det kan derfor antages, at det handler mere om, hvor afgørende adgangen til vejen har været for sagsøgerens daglige aktiviteter.

Forholdene i dommen tyder på, at ikke alle former for brug af en vej nødvendigvis kvalificerer sig til at opnå hævd. Der skal være tale om et særligt behov, som har en særlig betydning for den hævde.

7.5 Delkonklusion

På tværs af de fire domme tegner der sig et mønster, hvori domstolene ikke alene lægger vægt på en langvarig brug af en vej, men også kræver, at brugen har haft en særlig interesse for den hævdeende.

Begreberne *særegen betydning*, *væsentlig betydning*, *særlig eller selvstændig interesse*, *særligt behov*, *nødvendighed* og *særlig betydning* anvendes på tværs af dommene og selvom de ikke har klart afgrænsede definitioner, anvender domstolene dem tilsyneladende i overlappende betydning og knytter sig alle til formålet og nødvendigheden af brugen af vejen. Det fremgår, at den hævdeendes brug skal række ud over lejlighedsvis og sporadisk brug og i stedet være karakteriseret ved en nødvendighed eller væsentlighed, f.eks. fordi vejen er den primære eller mest hensigtsmæssige adgang til ejendommen, som i dom 1 og 3, eller fordi brugen er afgørende for formål som landbrugsdrift i dom 2.

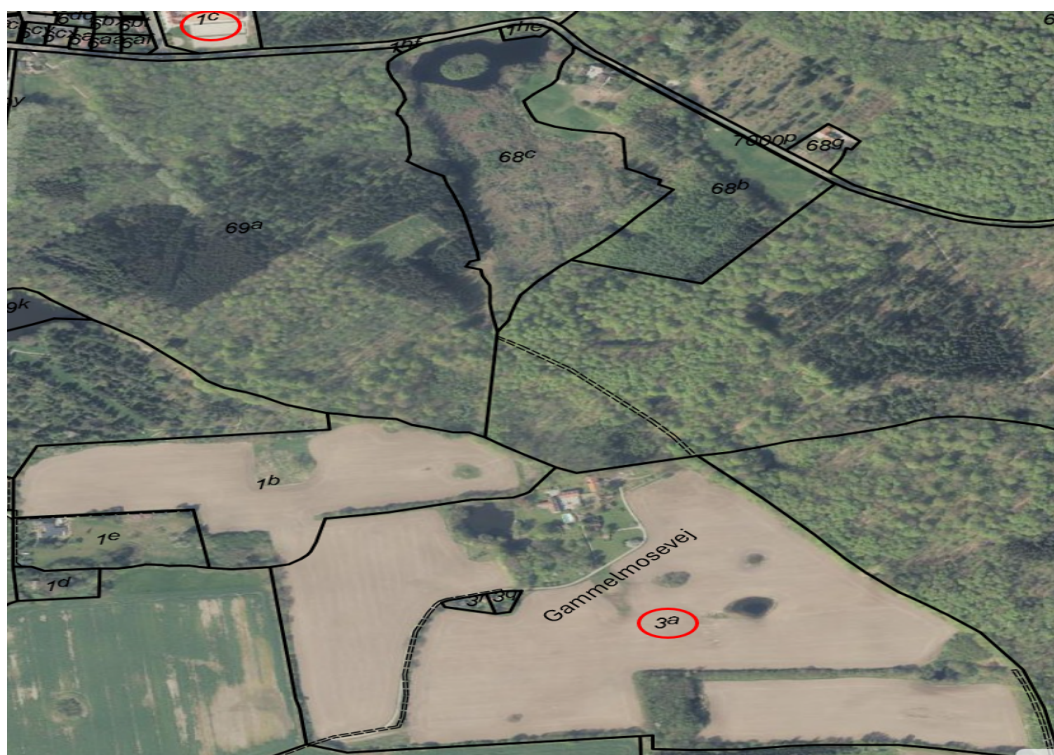
I dom 4 tydeliggøres det, at begreber som *nødvendighed* og *særligt behov* kan anvendes synonymt, og at disse også skal kobles til den konkrete betydning, adgangen har haft i praksis. Her blev det igen tydeliggjort, at lejlighedsvis og sporadisk brug ikke er tilstrækkelig for at kunne vinde en færdselsret ved hævde.

Det synes at være en gennemgående tendens i dommene under dette tema, at domstolene foretager en konkret og samlet vurdering af både hvordan og hvorfor vejen er blevet brugt, når de skal tage stilling til, om der foreligger en særlig interesse i brugen. Hvis der findes andre veje, også selvom de er mindre praktiske, svækker det argumentet for, at vejen har haft en særlig interesse. Det handler altså om, hvor vigtig vejen har været, og hvordan den er blevet brugt.

Kapitlet struktureres ud fra det identificerede tema *gruppehævd*, hvor hver relevant dom inden for dette tema behandles én ad gangen. Hver dom beskrives først med fokus på sagens faktum, hvorefter domstolens samlede vurdering og resultat belyses. Til sidst analyseres det, hvordan domstolen har vurderet og anvendt betingelsen vedrørende den særlige interesse. Afslutningsvis udarbejdes en delkonklusion, der opsummerer de overordnede mønstre og tendenser på tværs af dommene under dette tema. Der er fire relevante domme, der berører dette tema og hver dom kan tilgås i *Appendiks/Domme/Gruppehævd*.

8.1 Dom 5: U 2005.2464H, Rideklub-sagen

Sagen omhandlede, om sagsøgerne, medlemmerne af Hørsholm Rideklub, havde vundet hævde på ridning ad Gammelmosevej over en privat ejendom, matr.nr. 3 a m.fl., ejet af sagsøgte, se kort 8.1:

Figur 8.1. Matrikelkort over ejendommene i dom 5 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Rideklubben havde siden 1930'erne benyttet denne vej i forbindelse med rideture fra Folehaveskoven til Rude Skov. Sagsøgte opsatte i 2000 en spærring, som hindrede ridende adgang, hvilket medførte, at rideklubben anlagde sag med påstand om, at de havde en hævdvunden ret til ridende færdsel ad vejstykket.

8.1.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten fandt, at Hørsholm Rideklubs medlemmer havde opnået alderstidshævd på brugen af vejstykket, da brugen havde været regelmæssig, langvarig og baseret på en særlig interesse. Byretten gav klubben medhold i retten til ridning samt i påstand om fjernelse af afspærringen og tinglysning af retten.

Landsretten var delt i sin vurdering. Flertallet stadfæstede Byrettens dom. De lagde vægt på, at vejstykket i mange år var blevet benyttet særligt af ridende, og at rideklubben, som den mest betydende i området, med stor sandsynlighed var tæt knyttet til et væsentligt antal af de faktiske brugere. Dermed fandt flertallet, at betingelserne for alderstidshævd var opfyldt. Mindretallet fandt imidlertid ikke, at bevisførelsen i tilstrækkelig grad dokumenterede, at et betydeligt antal af klubbens medlemmer havde benyttet vejen regelmæssigt og kontinuerligt i alderstid, og ville derfor frifinde sagsøgte.

Højesteret vurderede imidlertid, at vejen ikke havde en særegen betydning for rideklubben. Derimod var vejen blevet anvendt af en bred og ubestemt offentlig brug, som var blevet tolereret af ejeren. Derfor fandt Højesteret ikke, at betingelserne for hævd var opfyldt, og frifandt sagsøgte.

8.1.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 2005.2464H ses en forskel mellem parternes argumentation og Byrettens, Landsrettens og Højesterets vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig interesse*, *selvstændig og væsentlig betydning* og *særegen betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte argumenterer for, at sagsøgerne ikke havde en særlig interesse i at ride på den pågældende vej, da de havde alternative adgangsveje til Rude Skov. Sagsøgte udtalte hertil:

"Sagsøgerens medlemmer kan uden problemer ride videre gennem Folehaveskoven og op ad Sandbjergvej for at komme til Rude Skov i stedet for ad den pågældende vej og Gammelmoesevej. De har således ikke særlig interesse i at få tilkendt ret til ridning ad den pågældende vej. Sandbjergvej er en mindre befærdet vej, og ryttere kan uden problemer færdes her." jf.

U 2005.2464H, s. 4

Byretten lagde derimod vægt på, at rideklubben som samlet gruppe havde en særlig interesse i at benytte den roligere og mere sikre rute, som vejstykket udgjorde i forhold til alternativerne. Hertil udtalte Byretten:

"Uanset at enhver kan optages i Hørsholm Rideklub, findes sagsøgeren som gruppe godt at kunne vinde hævd på den pågældende færdsel. Det forhold, at rideklubbens medlemmer kan ride til Rude Skov via en lidt længere vej gennem Folehaveskoven og ad Sandbjergvej, findes ikke at fratage sagsøgerens medlemmer deres hævdvundne ret, idet de findes at have en særlig interesse i at kunne benytte den væsentlig roligere vej over sagsøgtens ejendom og ad Gammelmoesevej til Rude Skov." jf. U 2005.2464H, s.

5

Sagsøgte forstår begrebet anderledes end Byretten, da argumentet for, at der ikke foreligger en *særlig interesse*, er tilstedeværelsen af andre adgangsveje til Rude Skov. Dette mener sagsøgte i sig selv, anses for at udelukke en *særlig interesse* i at benytte den omtvistede vej. Modsætningsvis vurderer Byretten begrebet ud fra konteksten i sagen. Her tillægges vejens konkrete egenskaber betydning, herunder lægges der vægt på, at der er tale om en væsentligt roligere vej. Både sagsøgte og Byretten anvender således *særlig interesse* i deres fremstilling, men mens sagsøgte fokuserer på tilgængelighed, lægger Byretten vægt på anvendelighed, særligt i forhold til den konkrete gruppe.

Landsretten introducerer et nyt begreb i denne sag, nemlig *selvstændig og væsentlig interesse*. Hertil udtalte Landsretten:

"Det tiltrædes også efter bevisførelsen for landsretten, at det pågældende vejstykke i et betydeligt antal år har været anvendt til stadighed og regelmæssigt navnlig af ridende, der har haft en selvstændig og væsentlig interesse i at benytte vejstykket som bindeled mellem Folehaveskoven og Rude Skov for derved blandt andet at undgå ridning på Sandbjergvej." jf.

U 2005.2464H, s. 8

Selvom Landsretten ikke definerer begrebet nærmere, kan det ud fra konteksten udledes, at den *selvstændige og væsentlige interesse* bygger på den langvarige og regelmæssige anvendelse af vejen som forbindelse mellem to skovområder. Det tillægges betydning, at anvendelsen af vejen medfører, at en trafikeret vej undgås. Dermed synes Landsrettens begreb i praksis at dække over samme vurdering som Byrettens anvendelse af begrebet *særlige interesse* og det kan derfor antages, at disse begreber bliver anvendt synonymt i dommen.

Byretten og Landsretten lægger i deres vurdering vægt på den konkrete anvendelse af vejstykket og den praktiske betydning, som vejen har haft for rideklubbens medlemmer. Begge instanser finder, at rideklubbens brug af vejen adskiller sig fra almen brug ved netop at være regelmæssig, vedvarende og motiveret af hensynet til en sikrere og roligere rute til Rude Skov.

Højesteret introducerer herefter endnu et begreb, nemlig *særegen betydning*. I dommen fremhævede retten, at vejstykket ikke udgjorde adgangsvej til rideklubben og havde været benyttet af en bred, ubestemt kreds af ryttere i området. Højesteret udtalte hertil:

"Efter bevisførelsen må det således lægges til grund, at ridning på vejstykket gennem mange år i almindelighed er blevet tolereret af ejeren af Krogsgård, og at vejstykket herved har været tilgængeligt for dem, der ønskede at benytte det på denne måde. På denne baggrund finder Højesteret, at rideklubbens medlemmer ikke som en del af den ubestemte kreds af ryttere, der har benyttet vejstykket, kan vinde hævd på vejadgangen, og rideklubben har ikke godtgjort, at ridning på vejstykket har haft en sådan særegen betydning for netop klubbens medlemmer, at deres benyttelse af vejstykket kan begrunde hævdserhvervelse." jf. U 2005.2464H, s. 13

Ud fra ovenstående tyder det på, at Højesteret ikke har fokus på vejens praktiske egenskab eller gruppens anvendelse af vejen som de lavere instanser. Derimod tillægges det vægt, hvornår en kollektiv brug kan føre til hævd. Det er ikke tilstrækkeligt, at medlemmerne har haft en praktisk fordel ved at benytte vejen. Højesteret kræver, at brugen har haft en sådan *særegen betydning* for netop denne bestemte gruppe, adskilt fra den ubestemte kreds af øvrige ryttere, at den kan anses for hævdserhvervende.

Dermed adskiller Højesterets vurdering sig fra Byrettens og Landsrettens ved at tillægge det afgørende betydning, om netop denne gruppe, og ikke ryttere generelt, har haft en særegen tilknytning til vejen. Hvor de lavere instanser anerkender en kollektiv interesse i at benytte en roligere og mere sikker rute som tilstrækkelig for at opnå hævd, kræver Højesteret, at brugen af vejen adskiller sig fra almenhedens brug for at der kan opnås hævd.

Forholdene i dommen tyder på, at vurderingen af den særlige interesse i hævdssager om ret til færdsel bygger på en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder i sagen. Dog tyder det på, at det er forskelligt, hvad der tillægges vægt i vurderingen af, hvornår en brug er så særlig, at den kan anses som grundlag for at påberåbe sig hævd.

8.2 Dom 6: MAD 1998.961, A/B Sundpalæet mod Hellerup Havnepalæ A/S

Sagen vedrørte sagsøgerne, beboerne i andelsboligforeningen A/B Sundpalæet på matr.nr. 16 kp, som siden 1937 havde benyttet sagsøgtes ejendom matr.nr. 16 kq ejet af Hellerup Havnepalæ A/S, som adgangsvej til stranden, se kort 8.2:

Figur 8.2. Matrikelkort over ejendommene i dom 6 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

I 1993 opsatte Havnepalæet et hegn og afviste beboernes fortsatte adgang. Spørgsmålet var herefter, om Sundpalæets beboere som gruppe havde vundet ret til adgang over grunden, herunder om de opfyldte betingelsen om særlig interesse, trods alternative adgangsveje.

8.2.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten lagde vægt på, at der fandtes offentlige alternative adgangsveje til stranden, herunder via Sundvej og ad Jomsborgvej, og fandt derfor, at Sundpalæets beboere ikke havde en særegen eller selvstændig interesse i at benytte den omstridte adgangsvej. Dermed var alle hævdsbetingelser ikke opfyldt, og Hellerup Havnepalæ A/S fik medhold.

Landsretten nåede derimod et modsat resultat. Retten tillagde det vægt, at beboerne i Sundpalæet havde haft en tolereret adgang i modsætning til offentligheden, og at adgangsvejen havde en særlig betydning i forhold til at kunne gå til stranden i badetøj direkte fra ejendommen, selvom der fandtes andre adgangsveje.

8.2.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 1998.961 ses en forskel mellem parternes argumentation og Byrettens og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig speciel interesse*, *særegen eller selvstændig interesse* og *særlig betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte gjorde gældende, at der skal opfyldes en betingelse vedrørende en særlig speciel interesse til opnåelse af hævd (jf. MAD 1998.961, s. 8). Ved at henvise til denne betingelse kan det tyde på, at sagsøgte forsøger at fremhæve, at hævd kun kan opnås, hvis brugen adskiller sig fra almenhedens generelle færdsel. Begrebet *særlig speciel interesse* kan i denne sammenhæng forstås som en konkret, individuel og vedvarende interesse i brugen af vejen.

Byretten introducerer herunder et nyt begreb i denne dom, nemlig *særegen eller selvstændig interesse*. Byretten udtaler heril:

"Der er kun få minutters gang til stranden henholdsvis ad Sundvej/Lille Strandvej og ad Jomsborgvej/den nordsydgående gangsti/Onsgårdsvej. Selv om det måtte lægges til grund, at den i sagen omstridte adgangsvej har været benyttet af almenheden gennem flere decennier, findes den sagsøgende andelsboligforening med dens medlemmer ikke at have en sådan særegen eller selvstændig interesse i at bruge adgangsvejen til stranden, at de er berettiget til at kræve de i påstanden beskrevne foranstaltninger gennemført, og der gives således sagsøgte medhold i påstanden."
jf. MAD 1998.961Ø, s. 9

Som beskrevet i dom 2, må det antages, at ordet *"eller"* indebærer, at der er tale om to forskellige interesser. Det antages i denne dom, at *særegen interesse* relaterer sig til, om brugen har haft en særegen anvendelse i forhold til andre alternative adgangsveje. Her henviser Byretten til, at der kun er få minutters gang til stranden ad andre ruter, hvilket kan indikere, at adgangsvejen ikke havde en særegen interesse for sagsøgerne.

Derudover kan det antages, at *selvstændig interesse* relaterer sig til, at vejen i årtier blev benyttet af almenheden. Dette stemmer overens med sagsøgtes argumentation om, at der skal foreligge en særlig speciel interesse, der skal adskille sig fra almenhedens generelle færdsel. Anvendelsen af de to begreber må derfor anses for blive anvendt synonymt i dommen.

Byretten gav sagsøgte medhold, hvorfor sagsøgerne ikke vandt hævd. Landsretten kom derimod frem til det modsatte resultat og introducerer i den forbindelse et nyt begreb, nemlig *særlig betydning* i deres afgørelse. Landsretten udtalte hertil:

"Efter bevisførelsen for landsretten lægges det til grund, at Sundpalæets beboere har benyttet den omstridte adgangsvej til stranden, siden Havnepalæet blev opført i 1937, og at indstævnte ikke har tilladt men tolereret, at Sundpalæets beboere, til forskel fra andre, benyttede adgangsvejen, hvilket er sket stadigt og regelmæssigt. Uanset det oplyste om adgangsforholdene til stranden ad andre veje, findes den omhandlede direkte adgangsvej til stranden at være af særlig betydning for Sundpalæets beboere. Appellanten findes som følge af det anførte ved alderstidshævd at have vundet ret til gående færdsel ad den omstridte vej." jf. MAD 1998.961 s.

10

Ved at nævne, at brugen af vejen har været tolereret for Sundpalæets beboere som afgrænset gruppe og har haft særlig betydning for dem, lægger Landsretten vægt på den konkrete anvendelse af adgangsvejen, herunder at Sundpalæets beboere havde benyttet vejen regelmæssigt siden 1937.

Begrebet *særlig betydning* synes dermed at være tæt knyttet til, at anvendelsen har været tolereret af sagsøgte. Tolerancen kan således forstås som et indirekte udtryk for, at netop denne adgang har været af særlig betydning for sagsøgerne, hvilket taler for hævds erhvervelse.

Forholdene i dommen tyder på, at begreber som *særlig speciel interesse*, *særegen eller selvstændig interesse* og *særlig betydning* anvendes forskelligt i praksis, men alle har, i denne dom, til formål at adskille individuel eller kollektiv brug fra almenhedens brug. Det viser, at der ikke findes en entydig tilgang, men at domstolene foretager en konkret vurdering ud fra omstændighederne i sagen.

8.3 Dom 7: BS-26867/2018-BOR, hævd på sti over privat grund

I denne sag er alle oplysninger om adresser, matrikelnumre og navne anonymiseret, hvorfor det ikke er muligt at vise det pågældende område på et kort.

Sagen omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af ejere på en vej havde vundet hævd på at færdes til fods og på cykel ad en sti over sagsøgtes ejendom. Sagsøgerne påstod, at de, og efterfølgende ejere af deres ejendomme, gennem langvarig, uforstyrret brug havde erhvervet en ret til færdslen, og at denne ret skulle anerkendes og tinglyses. Sagsøgte bestred, at der var vundet hævd med henvisning til, at der ikke forelå nogen særlig eller selvstændig interesse i eller særegen betydning af stien, at det kunne begrunde en hævds erhvervelse.

8.3.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten lagde vægt på, at stien har været åben og tilgængelig for almenheden, herunder også hotelgæster, og har ikke været forbeholdt sagsøgerne. Derfor har deres brug af stien ikke haft en tilstrækkeligt særegen betydning, som kan begrunde en færdselsret ved hævd.

8.3.2 Analyse af særlig interesse

I sagen BS-26867/2018-BOR er der lighed mellem parternes argumentation og Byrettens vurdering i anvendelsen af begrebet *særegen betydning*. Dog introducerer sagsøgte yderligere to begreber i relation til dette:

"Endelig må det antages, at sagsøgerne ikke har en sådan særlig eller selvstændig interesse i eller særegen betydning for benyttelsen af stien, at det kan begrunde en hævds erhvervelse." jf. BS-26867/2018-BOR, s. 6

Betydningen af de forskellige begreber kan udledes af følgende forklaring af sagsøgte:

"I den tid hun har boet på ejendommen, blev stien anvendt af såvel Vej 1's beboere som af andre i området, herunder hotelgæster fra Hotel 1 og Hotel 2. I perioder har hun talt op til 25 personer, der har anvendt stien inden for en halv time. [...] Konsekvensen af hendes afspærring af stien er, at Vej 1's beboere skal gå en omvej på 0 til 100 meter for at komme til Vej 2, alt efter hvor på Vej 1 de bor." jf. BS-26867/2018-BOR, s. 5

Når sagsøgte henviser til, at der ikke foreligger en selvstændig interesse, kan det antages, at der refereres til, at brugen af stien ikke adskiller sig fra almenhedens anvendelse. Hvis stien anvendes af mange i området, kan det være svært at argumentere for, at beboerne som afgrænset gruppe har haft en selvstændig interesse i at anvende stien. Derudover henviser sagsøgte til en særlig interesse, hvilket kan være knyttet til, at der foreligger en omvej på 0-100 meter.

Desuden henviser sagsøgte også til begrebet *særegen betydning*, hvilket kan forstås som en vurdering af, at når der eksisterer alternative adgangsveje, der ikke medfører en betydelig omvej for sagsøgerne, mister stien sin værdi for beboerne i forhold til andre brugere.

I Byrettens afgørelse anvendes *særegen betydning* som det eneste begreb. Byretten udtaler hertil:

"Da stien har stået åben for alle og ikke alene for sagsøgerne som gruppe at anvende, og da afspærring af stien alene vil medføre en omvej [...] på indtil ca. 150 meter for sagsøgerne, finder retten imidlertid, at sagsøgerne's færdsel ad stien ikke har haft en sådan særegen betydning for netop denne gruppe, at deres benyttelse af stien kan begrunde en færdselsret på sagsøgtes ejendom som påstået." jf. BS-26867/2018-BOR, s. 7

Selvom både sagsøgte og Byretten anvender samme argumentation, herunder at stien anvendes af almenheden og den begrænsede omvej, anvender sagsøgte flere begreber for at underbygge synspunktet, mens Byretten samler vurderingen i et begreb, herunder at der ikke foreligger en særegen betydning for sagsøgernes gruppe. Det tyder på, at retten anser de øvrige begreber for at være overlappende og vælger dermed kun at anvende begrebet *særegen betydning*.

Forholdene i dommen tyder på, at vurderingen af, om der foreligger en særegen betydning, i denne sag baseres på to forhold. For det første, om brugen af stien har været brugt af en afgrænset gruppe og ikke af almenheden, og for det andet, om stien er den eneste eller mest hensigtsmæssige adgangsvej.

8.4 Dom 8: U 1987.845V, Fennen-sagen

Sagen omhandler en færdselsret over en privat fællesvej kaldet Fennen, der løber gennem et landbrugsområde i Pandrup. Vejen forbinder to mindre veje, Engesgaardsvej og Hunetorpvej, og benyttes især af beboere og ejere af ejendomme, der ligger langs dens strækning, se kort 8.3:

Figur 8.3. Matrikelkort over ejendommene i dom 8 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d.]

Sagsøgte, som ejer ejendommen på matr.nr. 98 b, valgte at spærre vejen ved at plante grantræer på tværs. Dette forhindrede gennemkørsel og adgang, hvilket fik flere af de omkringliggende ejere (sagsøgerne) til at indbringe sagen for retten. Matrikelnumrene på sagsøgernes ejendomme fremgår ikke af kortet, da deres ejendomme er beliggende uden for det viste område og ikke i umiddelbar nærhed af sagsøgtens ejendom.

Sagsøgerne gjorde gældende, at de havde vundet ret til at færdes ad vejen og krævede både anerkendelse af denne ret samt fjernelse af spærringen. Domstolen skulle tage stilling til, om naboerne, som en samlet kreds af ejere, havde opnået ret til færdsel ad Fennen, herunder den del der løber over sagsøgtens ejendom, ved alderstidshævd.

8.4.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten afviste sagsøgernes krav og frifandt sagsøgte. Retten fandt det ikke bevist, at sagsøgerne, enten hver for sig eller samlet, havde udøvet en så regelmæssig og kontinuerlig brug af vejstykket over sagsøgtes ejendom, at der kunne være opnået færdselsret ved hævd. Der blev også lagt vægt på, at sagsøgerne ikke havde sandsynliggjort, hvilken form for færdselsret de krævede, f.eks. gående, kørende, landbrugsmæssig mv.

Landsretten nåede frem til et andet resultat og lagde vægt på både den faktiske brug, dokumentationen og den særlige betydning i afgørelsen. Det blev anset for bevist, at vejen havde været i brug som gennemgående forbindelse fra omkring 1915 og fremefter.

8.4.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 1987.845V er der lighed mellem parternes argumentation og Landsrettens vurdering i anvendelsen af begrebet *særlig betydning*.

Sagsøgerne argumenterede herunder for, at vejen har en særlig betydning for dem som gruppe. De har herunder anført:

"Det er endvidere godtgjort, at der har været tale om en regelmæssig benyttelse til færdsel af enhver art, herunder til kørsel med landbrugsmaskiner m.v. i det omfang, ejerne af de ved vejen beliggende ejendomme har haft behov herfor. [...] Vejen har en særlig betydning for denne gruppe, hvortil appellanterne alle hører, og det er derfor uden betydning, at vejen i et vist omfang tillige har været benyttet af andre." jf. U 1987.845V, s. 2-3

Det tyder på, at sagsøgernes anvendelse af begrebet *særlig betydning* lægger vægt på den konkrete anvendelse af vejen og dens praktiske værdi for ejerne af de omkringliggende ejendomme. Anvendelsen af begrebet bygger ydermere på, at den regelmæssige benyttelse af vejen til blandt andet landbrugsmæssige formål udgør en særlig betydning, selvom vejen ikke udelukkende anvendes af gruppen.

Landsretten vurderede, at der netop var tale om en afgrænset kreds af ejere, nemlig de personer, hvis ejendomme ligger direkte op til Fennen. Vejen havde gennem mange år haft betydning for både daglig færdsel og landbrugsmæssig drift, f.eks. kørsel med maskiner, og derfor var der ifølge Landsretten tale om en konkret, brugsmæssig og driftsmæssig anvendelse, som rettede sig mod en bestemt og afgrænset gruppe. Denne færdsel, herunder til landbrugsdrift, gjorde, at færdslen havde karakter af en særlig betydning. Selvom andre også i nogen grad havde benyttet vejen, fandt Landsretten det uden betydning. Til dette udtalte Landsretten:

"Det findes endvidere godtgjort, at benyttelsen har været stadig og regelmæssig og har bestået i færdsel af enhver art, herunder kørsel med landbrugsredskaber og -maskiner i det omfang, der har været behov herfor. Selv om også andre i et vist omfang har benyttet vejen, må det lægges til grund, at vejen har haft og fortsat har særlig betydning for ejerne af de ejendomme, der er beliggende ved vejen. Denne kreds af ejere, til hvilken appellanterne alle hører, findes herefter ved alderstids hævd at have erhvervet ret til færdsel af enhver art ad den del af vejen, der er beliggende på indstævntes ejendom." jf. U 1987.845V, s. 3

Landsrettens anvendelse af begrebet *særlig betydning* stemmer overens med sagsøgernes argumentation, idet retten lægger vægt på den konkrete anvendelse af vejen af ejendommene ved Fennen. Retten anerkender, at vejen har været benyttet regelmæssigt og til forskellige formål, herunder landbrugsmæssig drift, hvilket understøtter, at der ikke er tale om sporadisk brug. Dette svarer til sagsøgernes fremhævelse af vejens praktiske værdi for netop denne gruppe.

Begge parter lægger vægt på, at begrebet ikke forudsætter en eksklusiv anvendelse. Både sagsøgerne og Landsretten anerkender, at andre også har benyttet vejen i et vist omfang, men at dette ikke udelukker, at vejen har haft en særlig betydning for en bestemt gruppe af mennesker.

Forholdene i dommen tyder på, at den særlige betydning også kan forekomme hos en afgrænset gruppe af mennesker og optræder således ikke kun i individuelle tilfælde. Dommen viser dermed, at det afgørende er vejens praktiske betydning for gruppens daglige drift og ikke om andre også har benyttet den.

8.5 Delkonklusion

På tværs af dommene tegner der sig et mønster i, hvordan domstolene vurderer, om en gruppe har haft en særlig interesse i at bruge en vej. Begreberne *særlig interesse*, *selvstændig og væsentlig interesse*, *særegen betydning*, *særlig speciel interesse*, *særegen eller selvstændig interesse* og *særlig betydning* anvendes på tværs af dommene og selvom de ikke har klart afgrænsede definitioner, anvender domstolene dem tilsyneladende i overlappende betydning og knytter sig til om brugen af vejen har haft en konkret funktion og selvstændig karakter.

En gennemgående tendens i dommene er, at hensyn som sikkerhed, adgangsbehov og praktisk betydning tillægges vægt, især hvis de hævde i praksis har benyttet vejen i mange år uden indsigelser. Dette ses eksempelvis i dom 5 og 8, hvor retten tager stilling til, om brugen har været langvarig og regelmæssig, og om en gruppe har haft et særligt behov for at anvende vejen som adgang fremfor alternative adgangsveje.

På tværs af dommene ses der også et mønster i, at hvis gruppen er svær at afgrænse fra almenheden, er det sværere at dokumentere en særlig interesse. Dette skyldes, at jo flere der bruger vejen på samme måde, desto mere ligner brugen offentlig færdsel. Det betyder, at hævde mest oplagt anerkendes, når brugen har været koncentreret om én eller få ejendomme, og når vejen ikke samtidig er benyttet af almenheden.

Det tyder på, at vurderingen af den særlige interesse i dommene under dette tema bygger på de konkrete omstændigheder i hver enkelt sag. Desuden kan det tyde på, at for at en gruppe kan vinde hævde på en færdselsret forudsætter det en klar og afgrænset interesse i anvendelsen.

Kapitlet struktureres ud fra det identificerede tema *allemandshævd*, hvor hver relevant dom inden for dette tema behandles én ad gangen. Hver dom beskrives først med fokus på sagens faktum, hvorefter domstolens samlede vurdering og resultat belyses. Til sidst analyseres det, hvordan domstolen har vurderet og anvendt betingelsen vedrørende den særlige interesse. Afslutningsvis udarbejdes en delkonklusion, der opsummerer de overordnede mønstre og tendenser på tværs af dommene under dette tema. Der er fem relevante domme, der berører dette tema og hver dom kan tilgås i *Appendiks/Domme/Allemandshævd*.

9.1 Dom 9: U 2003.2078H, Maglemosestien-sagen

Sagen omhandlede sagsøgerne, beboere på matr.nr. 2 q, 16 b, 3 al og 3 o, som ønskede anerkendt, at de ved hævd havde opnået ret til at køre med motorkøretøjer ad et stykke af Maglemosestien på matr.nr. 4 k, ejet af sagsøgte, som er Søllerød Kommune, se kort 9.1:

Figur 9.1. Matrikelkort over ejendommene i dom 9 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d.]

Stien lå i direkte forlængelse af deres vej og førte videre til Henrikshave. Stien har været en del af et sammenhængende sti- og vejforløb siden 1907, og den havde været benyttet både af de lokale beboere og af almenheden. I 1976 blev stien optaget i kommunens fortegnelse over offentlige stier, og i 1996 blev kørsel med motorkøretøjer forbudt. Beboerne gjorde gældende, at deres mangeårige brug af stien, havde givet dem en individuel færdselsret ved hævde. Spørgsmålet var derfor, om denne brug havde været af en sådan karakter, at den kunne føre til hævdserhvervelse.

9.1.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byrettens afgørelse fremgår ikke af dommen og er derfor ikke medtaget her. Landsretten fandt, at beboernes brug af stien ikke havde været af tilstrækkelig hyppighed eller regelmæssighed til at kunne danne grundlag for hævde. Retten lagde desuden vægt på, at ejendommene havde adgang fra anden offentlig vej, og at stien i øvrigt havde været tilgængelig for almenheden.

Højesteret stadfæstede denne afgørelse og tilføjede, at beboerne på matr.nr. 16 b og 3 al, ikke havde dokumenteret en særegen betydning, der kunne føre til en individuel færdselsret ved hævde.

9.1.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 2003.2078H ses en forskel mellem Højesterets anvendelse af begreberne *særlig henblik* og *særegen betydning* i relation til spørgsmålet om hævde på ret til færdsel.

Landsretten behandler ikke direkte spørgsmålet om den særlige interesse, men vurderer i stedet, at stien ikke kan anses som særligt indrettet til færdsel med motorkøretøjer. Det blev ikke godtgjort, at færdsel med køretøjer havde været tilstrækkeligt hyppig og regelmæssig i en periode lang nok til at kunne føre til en hævdret. Landsretten udtalte hertil:

"Efter de afgivne forklaringer findes det ikke godtgjort, at færdsel med køretøjer- hverken i alderstid eller i 20 år- forud for stistykkets udmatrikuling i 1990 har været af en sådan hyppighed og regelmæssig karakter, at beboerne i de omhandlede ejendomme ved hævde har erhvervet ret til færdsel over stistykket. Det bemærkes herved, at sagsøgerne har adgang til ejendommene fra Sandbjergvej ad Fagerparken." jf. U 2003.2078H, s.

4

Landsretten understreger, at beboerne har alternativ adgang til ejendommene via Fagerparken, og derfor kan det tyde på, at ejendommene ikke har været afhængige af Maglemøsestien i en grad, der kunne begrunde en særlig interesse. Selvom Landsretten ikke direkte tager stilling til den særlige interesse, bliver det i den samlede vurdering klart, at der ikke er skabt grundlag for at tilkende beboerne en hævdret.

Sagen blev anket til Højesteret, dog kun af beboerne på matr.nr. 16 b og 3 al. Højesteret stadfæster Landsrettens dom og udtaler, at stien siden 1907 har indgået i et sammenhængende sti- og vejssystem, men ikke var anlagt eller indrettet med særligt henblik på de omhandlede ejendomme. Ejendommene havde i forvejen sikret vejadgang via Fagerparken, og en individuel færdselsret skulle derfor kræve hævd i alderstid. Højesteret udtalte hertil:

"Stistykket blev i 1976 uden ekspropriation optaget i Søllerød Kommunes fortegnelse over offentlige stier, og færdsel på stistykket stod åben for almenheden såvel før som efter dette tidspunkt. Dette gælder også for kørsel med motorkøretøjer, som først blev forbudt i 1996. Stistykket har således indtil dette tidspunkt stået åbent også for denne form for færdsel. Appellanterne har ikke heroverfor godtgjort, at færdselsretten har haft en sådan særegen betydning for deres ejendomme, at de har kunnet erhverve en individuel færdselsret ved hævd. Højesteret stadfæster med denne begrundelse dommen." jf. U 2003.2078H, s. 5

Højesteret introducerer her et nyt begreb, nemlig *særegen betydning*. Ved at analysere anvendelsen af dette begreb i forhold til *særligt henblik* fremstår en vis sammenhæng mellem de to, idet begge omhandler, hvorvidt der kan foreligge en individuel færdselsret. Begreberne anvendes dog til at fremhæve forskellige forhold i vurderingen.

Ud fra konteksten kan det tyde på, at begrebet *særligt henblik* refererer til, om den pågældende sti oprindeligt er anlagt eller indrettet med det formål at betjene sagsøgernes ejendomme. Hvis en sti er etableret med særligt henblik på at sikre adgang til bestemte ejendomme, kan det tale for, at der foreligger en individuel færdselsret.

Det kan derimod antages, at begrebet *særegen betydning* omhandler den konkrete brug, som stien har haft for sagsøgernes ejendomme over tid. En individuel færdselsret kan efter omstændighederne vindes ved hævd, hvis stien har haft en særegen betydning for en ejendom. Da stien har stået åben for almenheden, finder Højesteret ikke, at sagsøgerne kan dokumentere, at stien har en særegen betydning for deres ejendomme.

Begge begreber tjener dermed til at belyse, om der kan foreligge en individuel færdselsret, men fra hver sin vinkel. Ud fra ovenstående vedrører *særligt henblik* den oprindelige hensigt og indretning af stien, mens *særegen betydning* vedrører den konkrete brug for ejendommen over tid.

Forholdene i dommen tyder på, at det har betydning, om stien er anlagt med særligt henblik på at betjene sagsøgernes ejendomme, eller om den gennem sin konkrete brug har fået en særegen betydning for disse. I fraværet af en sådan særlig indretning vil en individuel færdselsret som udgangspunkt ikke kunne opnås.

Desuden tyder dommen på, at eksistensen af en alternativ adgangsvej svækker muligheden for at godtgøre, at stien udgør en særegen betydning for de hævde.

9.2 Dom 10: U 1998.1747Ø, Spodsbjerg Fyr-sagen

Sagen handler om, hvorvidt sagsøger, ejer af en sommehusejendom på matr.nr. 19 h, har vundet en færdselsret ved hævd over sagsøgtes ejendom, matr.nr. 19 ax, se kort 9.2:

Figur 9.2. Matrikelkort over ejendommene i dom 10 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Stien har, ifølge sagsøger og en række vidner, været brugt i generationer af både hans egen familie og andre beboere i området, særligt som adgang til det fredede naturområde ved Spodsbjerg Fyr. Tvisten omhandlede, om denne brug var tilstrækkelig til at etablere en egentlig færdselsret ved hævd, enten som følge af en synbar servitut eller gennem brug i alderstid.

9.2.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten fandt, at stien havde været brugt, men ikke i et sådant omfang eller afgrænset til sagsøgerens ejendom, at det kunne føre til en egentlig hævdserhvervelse. Brugen var sporadisk og typisk for et sommerhusområde, og ikke præget af en vedvarende og uafbrudt råden.

Landsretten stadfæstede Byrettens dom. Selvom brugen kunne anses for at være sket i alderstid, kunne den ikke danne grundlag for en egentlig færdselsret, da sagsøger ikke havde dokumenteret nogen særlig eller selvstændig interesse i netop denne adgangsvej frem for andre.

9.2.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 1998.1747Ø ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig interesse* og *særlig eller selvstændig interesse* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte har gjort gældende, at stien er blevet brugt af alle i den tid, den har eksisteret og udtaler ydermere:

"Sagsøgeren har ikke godtgjort, at han har haft en særlig interesse i brug af stien. Han er derfor afskåret fra at vinde hævd. Han har ikke godtgjort, at stien har været benyttet igennem alderstid, og brugen af stien har ikke været udøvet så stadigt, at det kan give grundlag for hævderhvervelse. Sagsøgeren påstår sig tilkendt en almindelig færdselsret, selvom han og hans families færden har været sporadisk." jf. U 1998.1747Ø, s. 4

Det tyder på, at sagsøgte anvender begrebet *særlig interesse* som et kriterium for at afvise, at sagsøgeren kan opnå færdselsret ved hævd. Ved at fremhæve, at stien er blevet benyttet af alle i området, og at sagsøgerens og familiens brug har været sporadisk, mener sagsøgte at sagsøgerens brug ikke er individualiseret, og dermed ikke kan begrunde hævd.

Ydermere introducerer Landsretten et nyt begreb i denne sag, nemlig *særlig eller selvstændig interesse*. Landsretten anerkendte, at sagsøgers familie og andre i området havde brugt stien i mange år. Landsretten udtalte hertil:

"Efter bevisførelsen for landsretten findes det godtgjort, at appellant og de tidligere ejere af hans ejendom har færdes over indstævntes ejendom i alderstid. Det kan imidlertid efter det oplyste om de øvrige adgangsmuligheder fra appellantens ejendom til det fredede område ikke antages, at appellant har en sådan særlig eller selvstændig interesse i at færdes over indstævntes ejendom, at den skete brug kan begrunde erhvervelse ved hævd af en egentlig færdselsret over indstævntes ejendom." jf. U 1998.1747Ø, s. 5

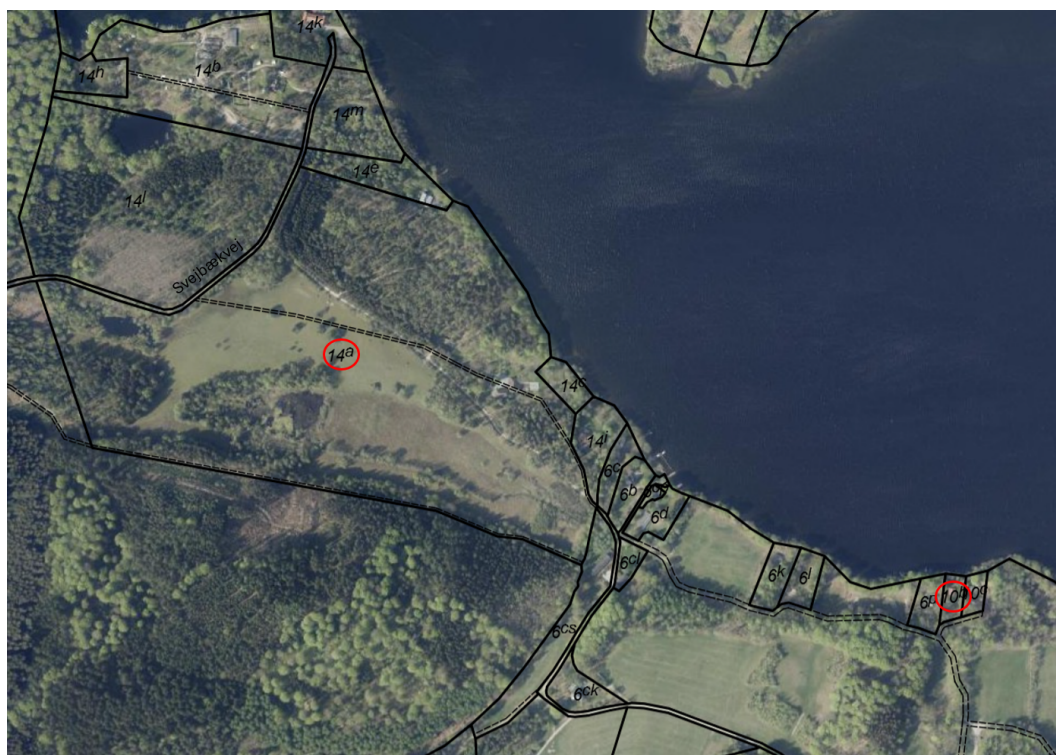
Ligesom i dom 2 anvender Landsretten i denne dom begrebet *særlig eller selvstændig interesse*, hvilket kan indikere, at retten henviser til to forskellige typer af interesser, der begge må være til stede, eller i hvert fald en af dem, for at en færdselsret kan vindes ved hævd.

I denne sag tyder det på, at den selvstændige interesse kan være adresseret gennem Landsrettens bemærkning om, at sagsøgerens brug af stien ikke har adskilt sig fra den generelle brug blandt sommerhusbeboere i området. Det antyder, at brugen ikke havde karakter af en særskilt ret, men faldt ind under en almen brug. Samtidig kan det tyde på, at Landsrettens bemærkning om, at der fandtes alternative adgangsveje til sagsøgerens ejendom, kan begrunde, at der heller ikke forelå en særlig interesse.

Forholdene i dommen tyder på, at Landsretten stiller krav om, at en færdselsret kun kan vindes ved hævd, hvis den hævdeende kan påvise en interesse, der adskiller sig fra almenheden. Den sporadiske brug, som ikke adskiller sig fra de resterende sommerhusbeboere, er således ikke tilstrækkelig. Ydermere kan det tyde på, at argumentet for at der kan vindes hævd, kan blive svækket, hvis der foreligger alternative adgangsveje.

9.3 Dom 11: TBB 2008.685, Svejlbækvej-sagen

Sagen omhandlede, om sagsøgeren, ejer af matr.nr. 10 b, havde erhvervet hævd på en vej, der gik gennem ejendommen matr.nr. 14 a, ejet af sagsøgte, se kort 9.3:

Figur 9.3. Matrikelkort over ejendommene i dom 11 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Sagsøgeren havde benyttet vejen, som gik gennem ejendommen matr.nr. 14 a, til og fra sin sommerhusgrund siden 1947, og hævdede, at han havde erhvervet en vejret via hævd, hvilket ville give ham ret til fri og uhindret adgang til vejen. Der blev dog sat hindringer op i form af porte og sten, som gjorde det sværere for ham at benytte vejen. Spørgsmålet var, om sagsøgeren havde erhvervet hævd på trods af, at vejen også havde været brugt af almenheden.

9.3.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten fandt, at sagsøgeren havde erhvervet hævd på vejretten, da han og tidligere ejere af hans ejendom regelmæssigt havde benyttet vejen som adgang til sommerhuset. Retten vurderede, at brugen af vejen var tilstrækkelig til at opfylde betingelserne for hævd, og at vejen udgjorde en naturlig adgangsvej til sagsøgerens ejendom. På baggrund af dette tilkendte Byretten sagsøgeren ret til færdsel.

Landsretten kom imidlertid til et andet resultat. Retten fandt, at sagsøgeren ikke havde erhvervet hævd på vejretten, da vejen ikke var anlagt med henblik på sagsøgerens ejendom, og fordi den også blev benyttet af mange andre personer. Desuden blev det vurderet, at der var flere alternative adgangsveje til sagsøgerens ejendom, hvilket betød, at han ikke havde en særlig interesse i netop denne vej. Landsretten fastslog derfor, at sagsøgeren ikke havde erhvervet hævd på vejretten.

9.3.2 Analyse af særlig interesse

I sagen TBB 2008.685 ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig interesse* og *særlig henblik* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte har gjort gældende, at stien ikke udgør en særlig interesse, og udtalte hertil, at:

"[...] der ikke er tilvejebragt positivt bevis for, at beboerne af ejendommen Bøgedalsvej 42 har brugt vejstykket i alderstid, det ikke er bevist, at vejen tjener som adgangsvej for sagsøgerens ejendom, færdslen ikke har været kontinuerlig, da den er sket til et sommerhus, sagsøgeren ikke har en særlig interesse til færdsel ad vejen, da denne har været anvendt af mange forskellige personer samt ejere af ejendomme i området [...]" jf. TBB 2008.685, s. 5

Det tyder på, at sagsøgte anvender begrebet *særlig interesse* som et argument imod eksistensen af en færdselsret. Ved at fremhæve, at stien er benyttet af "*mange forskellige personer*", forsøger sagsøgte at afkræfte, at stien har haft en tilknytning til netop sagsøgerens ejendom, som kunne begrunde hævd. Denne anvendelse af begrebet *særlig interesse* adskiller sig imidlertid fra anvendelsen af begrebet i de tidligere analyserede domme, hvor begrebet typisk henviser til eksistensen af alternative adgangsveje. I modsætning hertil anvender sagsøgte i denne sag begrebet *særlig interesse* på en måde, der knytter sig til den anvendelse af begrebet *selvstændig interesse*, som ses i de tidligere analyserede domme, idet sagsøgte henviser til, at vejen benyttes af mange forskellige personer.

Landsretten anvender ligeledes begrebet *særlig interesse*, men introducerer også et nyt begreb, nemlig *særlig henblik*. Hertil udtalte Landsretten:

"Vejen, der ikke fremstår som anlagt med særlig henblik på indstævntes ejendom, må således anses for reelt at have været til rådighed for almenheden. Indstævntes ejendom ligger ikke i umiddelbar nærhed af vejen. Der er flere andre mulige adgangsveje til ejendommen. Det er endvidere ikke påvist, at indstævnte har en særlig interesse i brugen af vejen." jf. TBB 2008.685, s. 8

Landsrettens anvendelse af begrebet *særlig interesse* stemmer overens med sagsøgtes argumentation. Som beskrevet anfører sagsøgte, at brugen af stien har været generel og delt mellem mange, og det kan dermed ikke antages, at anvendelsen af stien er et udtryk for en individuel færdselsret. Hertil understreger Landsretten, at der ikke er påvist en særlig interesse hos sagsøgeren i brugen af vejen, da der er andre alternative adgangsveje.

Derudover introducerer Landsretten begrebet *særlig henblik*. Ved anvendelsen af dette begreb tyder det på, at Landsretten ikke kun fokuserer på sagsøgerens forhold til vejen, men også på vejens formål og oprindelige karakter. Ved at konstatere, at vejen ikke er *"anlagt med særlig henblik på indstævntes ejendom"*, fremhæver Landsretten, at vejens udformning og placering ikke understøtter, at den har været tiltænkt som adgangsvej for sagsøgerens ejendom.

Forholdene i dommen tyder på, at når en vej har været tilgængelig for almenheden, og ikke er anlagt specifikt med henblik på adgang til en bestemt ejendom, svækkes grundlaget for at opnå hævd. Dommen viser også, hvordan Byretten og Landsretten kan komme frem til forskellige afgørelser afhængigt af, hvordan de vurderer omstændighederne, og hvordan de afvejer individuelle behov over for mere almene hensyn.

9.4 Dom 12: U 1946.434V, Sti til kirken-sagen

Sagen omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt sagsøger, ejer af matr.nr. 13 b m. fl. og hans far, som i mange år havde benyttet en sti over sagsøgtes ejendom matr.nr. 11 a, havde erhvervet en ret til at færdes på en sti gennem alderstid.

Sagsøgeren var Ringer og Graver ved Alrø Kirke og benyttede stien til at forkorte vejen i forbindelse med sin tjeneste, ligesom hans far havde gjort det før ham. Sagsøgte havde dog forbudt sagsøger at bruge stien. Spørgsmålet i sagen var, om sagsøgeren og hans far kunne dokumentere, at de i alderstid havde haft en særlig interesse i at benytte stien, således at de kunne have erhvervet en færdselsret ved hævd. Det har ikke været muligt at finde det pågældende område, hvorfor det ikke er illustreret på et kort.

9.4.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Landsretten stadfæstede Byrettens dom og fastslog, at sagsøgeren ikke havde vundet hævd på at færdes ad stien. Det blev anført, at sagsøgeren og hans far ikke kunne dokumentere, at de havde haft en tilstrækkelig særlig interesse i at bruge stien i et omfang, der kunne begrunde en erhvervet ret til at færdes på den ved hævd.

9.4.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 1946.434V ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særegen betydning*, *selvstændig rådighed*, *særlig brug* og *særlig betydning* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøger gjorde gældende, at stien har en særegen betydning for ham og hans far:

"Til Støtte for sin Paastand har Indstævnte gjort gældende, at den i sagen ommeldte Sti har haft en saadan særegen Betydning for ham og hans Fader, saavel i deres Egenskab af Ejer af nævnte Ejendom som af Ringer og Graver ved Alrø Kirke" jf. U 1946.434V, s. 3

Det tyder på, at sagsøgers anvendelse af begrebet *særegen betydning* peger på, at det ikke kun er brugen af stien, der skal tages i betragtning, men også den konkrete og betydningsfulde rolle, herunder i relation til deres arbejde og som ejere af ejendommen, den har spillet i sagsøgerens og hans fars liv. Ved at fremhæve stiens betydning i disse sammenhænge forsøger sagsøgeren at argumentere for, at stien ikke er en almindelig adgangsvej, men en sti af særegen betydning for dem, hvilket kunne danne grundlag for hævd.

Landsretten introducerer yderligere tre begreber i sagen, nemlig *selvstændig rådighed*, *særlig brug* og *særlig betydning*. Landsretten udtalte hertil:

"Ved det i sagen oplyste maa det nu vel - som ogsaa af Appellanten erkendt - anses godtgjort, at den i sagen omhandlede over Appellantens Ejendom Matr. Nr. 10 c og Ua Alrø førende Sti i umindelig Tid har været benyttet til Færdsel af alle og enhver, og at ogsaa Indstævntes Fader saa langt tilbage, som gamle Folk paa Alrø kan mindes, samt Indstævnte selv stedse har færdedes ad Stien, men da Indstævnte ikke - ej heller efter sit eget Anbringende - kan støtte nogen Ret paa saadan almindelig Færdsel og herudover ikke har kunnet godtgøre, at han og hans Fader i Alderstid har udøvet en saadan selvstændig Raadighed over Stien, eller at denne i samme Tid har henligget til en saadan særlig Brug for dem eller haft en saadan særlig Betydning for dem i deres Egenskab af Ejer af Matr. Nr. 13 b [...]" jf. U 1946.434V, s. 4

Landsrettens anvendelse af begreberne *selvstændig rådighed*, *særlig brug* og *særlig betydning* er med til at tydeliggøre, hvilke betingelser retten lægger vægt på ved vurderingen af, om der er opnået færdselsret ved hævd i denne sag.

Med brug af begrebet *selvstændig rådighed* tyder det på, at Landsretten henviser til, om sagsøgeren og hans far har udøvet en råden over stien, som adskiller sig fra almenheden. Da stien i sagen har været benyttet frit af alle og enhver, taler det imod, at sagsøgerens brug har været selvstændig.

Anvendelsen af begrebet *særlig brug* er i denne sag med til at hjælpe retten til at vurdere, om sagsøgerens konkrete anvendelse af stien har haft en tilknytning til netop hans ejendom. Det kan derfor antages, at begrebet henviser til den faktiske anvendelse af stien og om den adskiller sig fra almenheden.

Landsretten anvender ydermere begrebet *særlig betydning*, hvilket i denne sammenhæng kan relateres til, om stien har været vigtig for adgangen til ejendommen. Da det blev oplyst, at stien har været anvendt til at forkorte vejen, må det antages, at stien ikke havde haft en sådan betydning, at den kunne anses som særlig i relation til ejendommens tilgængelighed.

I Landsrettens formulering står der "*eller*" mellem de tre betingelser, hvilket kan indikere, at det kan være nok at opfylde én af dem for at vinde en færdselsret ved hævd.

Forholdene i dommen tyder på, at der skal foreligge omstændigheder, der adskiller den påståede hævd fra almenheden. Herunder at færdslen skal fremstå som særlig for den hævdenes ejendom, og ikke kun som en praktisk genvej eller fælles adgangsvej.

9.5 Dom 13: U 1963.199V, Skolesti-sagen

Sagen omhandlede en sti i Gl. Kås, som i alderstid havde været benyttet af almenheden, herunder også som skolesti, til gående og cyklende færdsel. Stien løb blandt andet over matr.nr. 10 a, ejet af sagsøgte, se kort 9.4:

Figur 9.4. Matrikelkort over ejendommene i dom 13 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d]

Stien er ikke længere synlig, og fremgår dermed ikke af matrikelkortet. I sagen beskrives det, at sagsøgeren i 1961 afspærrede stien med et elektrisk hegn, hvilket førte til sagen anlagt af tre personer, to ejendommejere og en lejer, som hævdede, at de havde ret til at benytte stien. Efter afspærringen skulle de benytte en offentlig vej fra station og skole, hvilket forlængede vejen fra 400 meter til 8-900 meter. Domstolen skulle i den forbindelse tage stilling til, om den mangeårige brug af stien kunne danne grundlag for, at de havde opnået færdselsret ved hævd.

9.5.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten fandt det godtgjort, at stien var blevet benyttet i alderstid. Retten lagde vægt på, at de tre sagsøgere havde en særlig interesse i at opretholde færdselsretten i form af afstandsbesparelse, og fandt, at de derfor havde ret til færdsel ad stien.

Landsretten kom frem til det modsatte resultat. Retten anerkendte, at stien havde været benyttet af almenheden i alderstid, og fandt dermed ikke, at netop de tre sagsøgere havde en særlig interesse i at bevare adgangen til stien. Ulemperne ved omvejen blev ikke tillagt vægt i afgørelsen. Landsretten omgjorde derfor Byrettens dom og frifandt sagsøgte.

9.5.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 1963.199V ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særegen betydning* og *særlig eller selvstændig interesse* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Sagsøgte gjorde gældende, at stien ikke udgør en særegen betydning for sagsøgerne, og udtalte hertil:

"[...] at selv om det antages, at offentligheden har færdes ad stien i alderstid, så kan det kun medføre, at kommunen uden erstatning kan optage stien på en fortegnelse over offentlige gangstier, men ikke at der skabes en selvstændig færdselsret, der kan håndhæves af den enkelte for domstolene, medmindre stien har en særegen betydning for den enkelte, hvilket ikke er tilfældet for sagsøgernes vedkommende." jf. U 1963.199V, s. 1

Begrebet *særegen betydning* henviser i denne sammenhæng til, at sagsøgernes brug af stien skal række ud over almenhedens brug. Det kan herunder tyde på, at sagsøgte anvender begrebet som argument mod, at sagsøgerne kan få en selvstændig færdselsret. Det kan ydermere antages, at sagsøgte mener, at når almenheden færdes af stien, foreligger der ikke en sådan særegen betydning for sagsøgerne.

Landsretten introducerer et nyt begreb i sagen, nemlig *særlig eller selvstændig interesse*. Landsretten udtalte hertil:

"[...] Selv om appellant har erkendt, at den i sagen omhandlede sti i alderstid har været benyttet af alle og enhver, findes det, således som sagen foreligger oplyst, ikke godtgjort, at de indstævnte har en sådan særlig eller selvstændig interesse i benyttelse af stien at de har været berettiget til at rejse indsigelse mod appellants spærring af denne. Herefter vil appellants frifindelsespåstand være at tage til følge." jf. U 1963.199V, s. 2

Som beskrevet i dom 10 og 12 indikerer ordet "*eller*", at der er tale om to forskellige interesser, hvor det må antages, at opfyldelsen af den ene er nok til at opnå en færdselsret.

Det kan antages, at den *særlig interesse* i denne sag forstås som et spørgsmål om, hvorvidt stien har haft betydning for adgangen til ejendommen og dens omgivelser. Det blev under sagen oplyst, at stien havde været anvendt som en genvej, og at afspærringen medførte, at skole- og stationsvejen blev forlænget fra cirka 400 meter til 8–900 meter. Det kan herunder antages, at Landsretten har vurderet, at sagsøgerne ikke har en særlig interesse i at modsætte sig spærringen, da der er mulighed for at færdes af andre veje.

Ved brugen af begrebet *selvstændig interesse* kan det tyde på, at Landsretten vurderede, om sagsøgerne har haft en råden over stien, som adskiller sig fra almenheden. Da det blev lagt til grund, at stien i alderstid har været benyttet af alle og enhver, fandt retten, at sagsøgerne ikke havde en selvstændig interesse i brugen af stien.

Forholdene i dommen tyder på, at domstolene lægger vægt på en konkret vurdering af den hævdenes tilknytning til stien, og at almenhedens anvendelse af stien ikke kan give en selvstændig færdselsret.

9.6 Delkonklusion

På tværs af dommene tegner der sig et mønster i, hvordan domstolene vurderer, om der kan vindes en selvstændig færdselsret, der adskiller sig fra almenheden. Begreberne *særlig interesse*, *særegen betydning*, *særlig brug*, *særligt henblik*, *særlig eller selvstændig interesse*, *særlig betydning* og *selvstændig rådighed* anvendes på tværs af dommene til at afgrænse, hvornår brugen af en vej eller sti er så særlig for den hævde, at den kan føre til hævd.

En gennemgående tendens i dommene er, at domstolene lægger vægt på, om vejen oprindeligt er anlagt med henblik på at betjene netop den pågældende ejendom, og om den har været nødvendig for adgangen dertil. Dette ses i dom 9, hvor Højesteret lagde vægt på, at vejen ikke var anlagt som adgangsvej til den hævdedes ejendom, hvilket medvirkede til, at hævd ikke blev anerkendt. Lignende betragtninger gjorde sig gældende i dom 11, hvor Landsretten fremhæver, at vejens udformning og placering ikke understøtter, at den har været tiltænkt som adgangsvej for sagsøgerens ejendom.

Det tyder på, at vurderingen af den særlige interesse under dette tema bygger på en sondring mellem almen og individualiseret brug af en vej eller sti, hvor retten lægger vægt på, om den hævdedes færdsel adskiller sig fra almenhedens adgang og om der har været alternative adgangsmuligheder.

Kapitlet struktureres ud fra det identificerede tema *kontinuitet*, hvor hver relevant dom inden for dette tema behandles én ad gangen. Hver dom beskrives først med fokus på sagens faktum, hvorefter domstolens samlede vurdering og resultat belyses. Til sidst analyseres det, hvordan domstolen har vurderet og anvendt betingelsen vedrørende den særlige interesse. Afslutningsvis udarbejdes en delkonklusion, der opsummerer de overordnede mønstre og tendenser på tværs af dommene under dette tema. Der er tre relevante domme, der berører dette tema og hver dom kan tilgås i *Appendiks/Domme/Kontinuitet*.

10.1 Dom 14: MAD 2004.284, Nordre Strandvej-sagen

Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt ejeren af matr.nr. 3 nz havde vundet hævde på at færdes over sagsøgernes ejendom, matr.nr. 3 qr via Nordre Strandvej. Vejen ender på matr.nr. 3 nz, se kort 10.1:

Figur 10.1. Matrikelkort over ejendommene i dom 14 med egne visualiseringer. [Geodatastyrelsen, u.d.]

Vejen blev anlagt som en konsekvens af et kystsikringsprojekt i 1956, og det blev fastslået, at de oprindelige ejere af matr.nr. 3 qr havde opnået færdselsret til vejen, men den tidligere ejer af matr.nr. 3 nz var ikke interesseret i at deltage i det fælles kystsikringsprojekt. Trods dette begyndte vedkommende at benytte vejen til bilkørsel i 1973, og opsatte både postkasse og affaldsstativ på vejen. Denne brug blev tolereret af sagsøgerne, uden at der blev indgået nogen formel aftale om brugen af vejen. Da den nuværende ejer af matr.nr. 3 nz overtog ejendommen i 1993, fortsatte hun og hendes familie med at benytte vejen som adgang til ejendommen. Dog havde sagsøgeren til tider påpeget, at de ikke ønskede, at sagsøgte skulle benytte vejen, hvilket førte til tvisten.

10.1.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Landsretten stedfæstede Byrettens dom og ejeren af matr.nr. 3 nz vandt hævde over færdsel ad matr.nr. 3 qr. Landsretten lagde vægt på, at vejen på matr.nr. 3 nz udgjorde en synbar indretning, da den var asfalteret og endte på ejendommens grund. Retten understregede, at sagsøgerne havde tolereret brugen af vejen uden at indgå nogen formel aftale. Retten mente også, at det ikke havde betydning, at der fandtes alternative adgangsveje til matr.nr. 3 nz eftersom vejen i praksis havde stor betydning for ejerens adgang til ejendommen.

10.1.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2004.284 ses en forskel mellem parternes forklaringer og Landsrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særegen* og *væsentlig betydning* og *særlig betydning* i relation til spørgsmålet om hævde på ret til færdsel.

I dommen gjorde sagsøgte gældende:

"[...] at indstævntes adgang til sin ejendom via Nordre Strandvej er den væsentligste og reelt eneste adgangsmulighed, hvorfor indstævntes adgang til sædvanlig færdsel over appellanternes ejendom ad Nordre Strandvej er af særegen og væsentlig betydning for indstævnte." jf. MAD 2004.284, s. 14

Ud fra ovenstående knytter sagsøgte begrebet *særegen og væsentlig betydning* til, at den pågældende adgang udgør den væsentligste og reelt eneste adgangsmulighed til ejendommen. Det kan herunder indikere, at *særegen betydning* henviser til adgangs praktiske funktion for sagsøgtes dagligdag. *Væsentlig betydning* henviser derimod til vejens unikke karakter for ejendommen og at der ikke findes tilsvarende adgangsveje.

At der i formuleringen anvendes "og" mellem de to begreber, kan tyde på, at sagsøgte mener, at begge betingelser skal være opfyldt for, at der kan vindes en færdselsret.

Landsretten introducerer et andet begreb, nemlig *særlig betydning*. Hertil udtalte Landsretten:

"Uanset at der også er mulighed for at gå til indstævntes ejendom via en stejl trappe, der fører op til Gilbjergstien, findes adgangsvejen ad Nordre Strandvej at have en særlig betydning for indstævnte." jf. MAD 2004.284, s. 15

Landsrettens brug af begrebet *særlig betydning* i dommen knytter sig til en vurdering af adgangsvejens betydning for ejerens brug af ejendommen. Det fremgår, at adgangen via Nordre Strandvej blev tillagt særlig betydning, da den gav en praktisk og direkte adgang til ejendommen, som ikke i samme omfang kunne opnås via den alternative, stejle trappe til Gilbjergstien. Dette blev understøttet af det forhold, at der også var en postkasse og et affaldsstativ på vejen, hvilket indikerede, at vejen blev brugt til dagligdagsfunktioner. Derudover blev det lagt til grund, at vejen havde været benyttet kontinuerligt i en længere periode, først af den tidligere ejer af matr.nr. 3 nz derefter af den nuværende ejer, hvilket indikerede, at der ikke var tale om en sporadisk brug, men en særlig adgangsvej til ejendommen.

Det tyder på, at der er en sammenhæng mellem sagsøgtes anvendelse af begrebet *særegen og væsentlig betydning* og Landsrettens anvendelse af *særlig betydning*. Denne sammenhæng kan findes i argumenterne, der knyttes til begreberne, herunder vejens unikke karakter og anvendelse for sagsøgtes ejendom. Det tyder derfor på, at begreberne *særegen og væsentlig betydning* og *særlig betydning* i denne sag anvendes synonymt.

Forholdene i dommen tyder på, at eksistensen af en alternativ adgangsvej ikke udelukker hævde, når den omtvistede vej har en særlig betydning for den hævde. Derudover tyder det også på, at den særlige betydning kan følge med ejendommen ved ejerens overtagelse, hvis den er knyttet til konkrete, daglige behov.

10.2 Dom 15: U 2015.3602Ø, Ny Bamsestræde-sagen

Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt ejerne af en række ejendomme beliggende på matr.nr. 10 u, 10 q, 10 ab, 10 ac, 10 t, 10 af, 10 aa, 10 ak og 10 ad, havde vundet hævde på retten til gående færdsel ad en 3,77 meter bred sti over matr.nr. 10 r, beliggende på Ny Bamsestræde 8 ejet af sagsøgte, se kort 10.2:

Figur 10.2. Matrikelkort over ejendommene i dom 15 med egne visualiseringer. Røde ringe markerer sagsøgerne og gul ring markerer sagsøgte. [Geodatastyrelsen, u.d]

Stien udgjorde næsten 30% af grundens bredde og havde siden midten af det 20. århundrede været benyttet som adgang til stranden. Sagsøgte, som erhvervede matr.nr. 10 r i 2011, ønskede at nedlægge stien, hvilket førte til uenighed om, hvorvidt sagsøgerne havde opnået en hævdvunden færdselsret. Domstolen skulle tage stilling til, om sagsøgerne havde udøvet en tilstrækkeligt kontinuerlig råden over stiarealet, som kunne føre til, at der var vundet en færdselsret ved hævde.

10.2.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Både Byretten og Landsretten fandt, at betingelserne for hævde var opfyldt. Sagsøgerne havde anvendt stien kontinuerligt, regelmæssigt og uden aftale i hævdstid. Domstolene fastslog derfor, at ejerne af de omkringliggende ejendomme havde vundet hævde på retten til gående færdsel over stien.

10.2.2 Analyse af særlig interesse

I sagen U 2015.3602Ø ses en forskel mellem Byrettens og Landsrettens vurderinger, særligt i anvendelsen af begreberne *tilstrækkelig interesse* og *særlig interesse* i relation til spørgsmålet om hævde på ret til færdsel.

Byretten fremhævede stiens særlige placering og funktion som afgørende for, at ejendommene havde en tilstrækkelig interesse i at benytte stien. Hertil udtalte Byretten:

"[...] at færdsel af stien primært har været forbeholdt for områdets beboere (Ny Bamsestræde og Bjørnekæret 17), som er sagsøgere i denne sag, findes de hævde/sagsøgerne at have en tilstrækkelig interesse i at bevare den direkte adgangsvej til stranden. At der tillige er adgang til stranden for enden af Bjørnekæret, kan ikke føre til andet resultat." jf. U 2015.3602Ø, s. 7

Det kan antages, at den tilstrækkelige interesse knyttes til, om adgangen til stranden bliver mere let tilgængelig for sagsøgernes ejendomme ved anvendelse af stien. Retten afviser i denne sag betydningen af en alternativ adgangsvej. Selvom der findes en anden mulighed for at komme ned til stranden, anses det ikke for at svække sagsøgernes interesse i at bevare den direkte adgang.

Landsretten introducerer et nyt begreb i sagen, nemlig *særegen betydning*, og lagde ligeledes vægt på stiens beliggenhed i forhold til de omkringliggende ejendomme:

"Henset til stiens beliggenhed i forhold til Ny Bamsestræde findes anvendelsen af stien som adgangsvej til stranden at have særegen betydning for de indstævntes ejendomme." jf. U 2015.3602Ø, s. 10

Landsrettens anvendelse af begrebet *særegen betydning* knytter sig til stiens særlige anvendelse som adgangsvej i relation til sagsøgernes ejendomme, herunder deres fysiske placering i forhold til stranden. Ved at fremhæve stiens beliggenhed i forhold til Ny Bamsestræde anerkender Landsretten, at der er en tilknytning mellem stien og den måde, ejendommene anvendes på.

Sammenholdt med Byrettens anvendelse af begrebet *tilstrækkelig interesse* viser dommen, at de to instanser foretager en lignende vurdering, men benytter forskellige begreber. Begge instanser lægger vægt på stiens konkrete betydning for de pågældende ejendomme og understreger stiens særlige placering i forhold til adgangen til stranden. Da der i begge instanser anvendes samme argumentation, antages det, at begreberne *tilstrækkelig interesse* og *særegen betydning* i denne sag anvendes synonymt.

Forholdene i dommen tyder på, at stiens placering og anvendelse i det omkringliggende vej- og stinetwork kan have betydning for vurderingen af, om stien udgør en særegen betydning for de hævde. Når en sti forløber direkte op til eller igennem private ejendomme og derved naturligt fungerer som adgangsvej, kan dette tale for hævde.

10.3 Dom 16: MAD 2005.677, Krogsbølle-sagen

Sagen omhandlede, hvorvidt en gruppe beboere havde opnået færdselsret ved hævde til at benytte en sti over ejendommen beliggende på matr.nr. 13 a se kort 10.3:

Figur 10.3. Matrikelkort over ejendommene i dom 16 med egne visualiseringer. Røde ringe markerer sagsøgerne og gul ring markerer sagsøgte. [Geodatastyrelsen, u.d]

Denne sti havde gennem mange år været anvendt som adgangsvej til naturområdet ved fjorden, og den havde historisk haft funktion som skole- og kirkesti. I 1996 blev stien midlertidigt registreret som offentlig, men den registrering blev senere slettet. Ejeren af matr.nr. 13 a lukkede derefter stien i forbindelse med råstofindvinding, hvilket førte til tvisten.

Sagsøgerne, beboerne på matr.nr. 1 c, 2 b, 4 b, 12 a, 12 c, 16 b og 17 og 1 b, gjorde gældende, at de ved hævde havde opnået en færdselsret over stien og dermed havde ret til at benytte den, trods ejerens ønske om afspærring.

10.3.1 Domstolens samlede vurdering og resultat

Byretten lagde vægt på, at adgangen til det pågældende naturområde kunne ske ad andre veje, og at den påberåbte brug primært havde været af rekreativ karakter. Ejeren af matr.nr. 13 a havde også tidligere afspærret stien og givet enkelte personer adgang efter særskilt aftale, hvilket yderligere talte imod, at der var vundet hævde på ret til færdsel.

Landsretten fandt, at stien ikke var etableret med henblik på færdsel til og fra sagsøgernes ejendomme, og den blev derfor ikke betragtet som en synbar servitutindretning. I mangel heraf krævede hævderhvervelse, at stien havde været brugt vedvarende og regelmæssigt i alderstid uden væsentlige afbrydelser. Landsretten fandt, at dette ikke var dokumenteret i tilstrækkelig grad.

10.3.2 Analyse af særlig interesse

I sagen MAD 2005.677 ses en forskel mellem parternes forklaringer og Byrettens vurdering, særligt i anvendelsen af begreberne *særlig interesse* og *særlig eller selvstændig interesse* i relation til spørgsmålet om hævd på ret til færdsel.

Et spørgsmål i sagen var, om sagsøgerne havde en særlig interesse i at benytte stien. Det skulle vurderes, om deres brug af stien havde været mere end lejlighedsvis og rekreativ, for eksempel om der var tale om en funktionelt begrundet adgang, som knyttede sig til deres ejendomme og dagligdag.

Sagsøgtens advokat gjorde gældende, at sagsøgerne ikke havde en særlig eller selvstændig interesse i at kunne færdes over ejendommen, og udtalte hertil:

"Ingen af sagsøgerne har i øvrigt nogen særlig interesse i at kunne færdes over sagsøgtens ejendom. Alle ejere af jordstykker beliggende nord for sagsøgtens ejendom har færdselsret til disse jordstykker fra Krogsbøllevej. Subsidiært gøres det gældende, at [...] ingen af sagsøgerne har nogen sådan særlig eller selvstændig interesse i at kunne færdes over sagsøgtens ejendom og således at denne rettighed skal kunne tilsidesætte sagsøgtens rettighed til at udvinde grus på sin ejendom." jf. MAD 2005.677, s. 6

Ved at fremhæve, at sagsøgerne ikke havde nogen særlig interesse i at benytte stien, lægges der vægt på, at de hverken har et konkret behov eller nogen fordel ved at benytte netop denne adgangsvej. Denne vurdering står i modsætning til sagsøgernes forklaring, som anfører, at stien gennem årtier har været anvendt til blandt andet gåture, rideture, adgang til fjorden samt som genvej til skole og kirke. Sagsøgerne gør gældende, at denne brug har været langvarig, kontinuerlig og offentligt kendt, og at betingelserne for hævd derfor er opfyldt. Sagsøgtens argumentation antyder således, at adgangen har haft karakter af bekvemmelighed, hvilket svækker grundlaget for at anerkende en færdselsret.

Derudover er stien blandt beboere betegnet som en offentlig sti. Ved at tilføje *selvstændig* til begrebet *særlig interesse* tyder det på, at sagsøgtens advokat forsøger at argumentere for, at sagsøgernes anvendelse af stien ikke adskiller sig fra de øvrige beboeres brug, og derfor ikke udgør en selvstændig interesse. Når stien blandt beboerne omtales som en offentlig sti, fremstår sagsøgernes brug som en del af en generel adgang, og ikke som en selvstændig interesse.

Byretten anvender ligeledes begrebet *særlig interesse* i deres vurdering, og udtalte hertil:

"Når henses til sagsøgtes interesse i at udnytte retten til grusgravning på sin ejendom i størst muligt omfang, findes sagsøgernes særlige interesse i fortsat at kunne færdes på vejen ikke at kunne begrunde erhvervelse ved hævde af færdselsret på vejen over sagsøgtes ejendom." jf. MAD 2005.677, s. 7

Ved at konkludere, at sagsøgernes interesse ikke er tilstrækkelig særlig, tyder det på, at Byretten vægter ejerens interesse i at udnytte sin ejendom højt. Dette kan betyde, at ejerens ret til udnyttelse af sin ejendom har forrang over sagsøgernes påstået interesse i anvendelsen.

Landsretten, på den anden side, forholder sig ikke direkte til spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgerne havde en særlig interesse i at benytte stien. I stedet understreger retten, at betingelsen om kontinuitet ikke var opfyldt, og derfor kunne hævde ikke påvises:

"Efter de afgivne parts- og vidneforklaringer finder landsretten det ikke godtgjort, at appellanterne og de tidligere ejere af ejendommene på P Hansens Gyden har anvendt stien på indstævntes ejendom regelmæssigt og vedvarende alderstid. Allerede af denne grund tages indstævntes påstand omstadfæstelse til følge." jf. MAD 2005.677, s. 8

I sagen lægger retten vægt på, at der ikke er ført bevis for, at beboerne har brugt stien regelmæssigt og vedvarende i alderstid. Når denne betingelse ikke er opfyldt, kan det tyde på, at retten vurderer, at der ikke er behov for at tage stilling til, om beboerne havde en særlig interesse i brugen. Det antyder, at betingelsen vedrørende den særlige interesse fungerer som en sekundær betingelse. Hvis der ikke er kontinuitet i brugen, bliver det irrelevant, hvor særlig interessen måtte være.

Forholdene i dommen tyder på, at domstolene vægter ejerens interesse i at kunne udnytte sin ejendom, her i form af lovlig grusgravning. Det tyder på, at domstolene i praksis beskytter ejendomsretten, medmindre der er grund til at begrænse den. Derudover tyder det på, at betingelsen vedrørende den særlige interesse ikke er en afgørende betingelse for hævde, men en supplerende vurdering, der først bliver relevant, når de øvrige betingelser er opfyldt.

10.4 Delkonklusion

På tværs af dommene ses en tendens til, at domstolene i sager om hævd på ret til færdsel lægger stor vægt på konkrete og funktionelle forhold ved den omtvistede adgangsvej. Det gælder både vejens placering, dens faktiske anvendelse og dens betydning for de pågældende ejendomme. Begreber som *særlig interesse*, *særlig betydning*, *særegen og væsentlig betydning*, *særegen betydning*, *tilstrækkelig interesse* og *særlig eller selvstændig interesse* bliver anvendt forskelligt afhængigt af instans og kontekst, men det overordnede mønster viser, at de i praksis ofte dækker over en lignende vurdering af adgangs tilknytning til en ejendom.

En gennemgående tendens i dommene er, at domstolene tillægger den konkrete brug og vejadgangens funktion afgørende betydning. Dom 15 viser, at når brugen er tilknyttet ejendommens adgangsforhold, er det lettere at anerkende, at der foreligger en særlig interesse. Omvendt viser dom 14 og 16 en tendens til, at hvis brugen har været mere sporadisk eller hvor vejadgangen ikke er eneste mulige adgang, svækker det grundlaget for at kunne vinde hævd, da det her er sværere at argumentere for en særlig interesse.

Samtidig tyder dom 16 på, at retten til hævd kun opstår, hvis de generelle betingelser for hævd er opfyldt. I denne sammenhæng antages det, at betingelsen vedrørende den særlige interesse fungerer som en supplerende betingelse. Det kan herunder indikere, at først når de generelle betingelser er opfyldt, foretages der en nærmere vurdering af adgangs betydning for den hævde.

Igennem foranalysen er det blevet konkluderet, at ud over de generelle hævdsbetingelser, kræves en særlig interesse for at vinde en færdselsret ved hævde. Det kan herunder tyde på, at denne betingelse indebærer, at den hævde skal kunne bevise, at færdselsretten har en konkret og særlig betydning for ejendommen. Det antages, at betingelsen ikke nødvendigvis er en hindring for hævds erhvervelse, men kan være med til at styrke eller svække en påstand afhængigt af de konkrete omstændigheder. Det kan antages, at denne betingelse kan medføre inkonsistens i behandlingen af hævdsager, da vurderingen afhænger af de specifikke forhold i den enkelte sag.

På baggrund af dette ledte foranalysen frem til følgende problemformulering:

Hvordan vurderer domstolene betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel?

For at kunne besvare ovenstående problemformulering, er der blevet udarbejdet en domsanalyse baseret på 16 domme i hovedanalysen, som udgør grundlaget for hovedanalysen. Formålet har været at undersøge, hvordan domstolene vurderer betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel, med henblik på at identificere mønstre og tendenser i retspraksis. På baggrund af domsanalysen kan det konkluderes, at der, på trods af variation i afgørelsernes konkrete resultat, tegner sig visse fællestræk i den argumentation og de kriterier, som domstolene lægger vægt på.

Domstolene vurderer betingelsen vedrørende den særlige interesse i hævdsager om ret til færdsel ud fra, om vejens anvendelse har haft en konkret funktion og betydning for den hævde, hvilket relaterer sig til, om vejen har været den primære eller mest praktiske adgangsvej, samt om der er alternative adgangsveje. Det kan konkluderes, at betingelsen vedrørende den særlige interesse ikke fremstår klart afgrænset i retspraksis, men derimod udtrykkes gennem en række forskellige begreber som *særlig interesse*, *særlig betydning*, *væsentlig betydning*, *særegen betydning* og *særegen og væsentlig betydning*. I praksis anvendes disse begreber dog i overlappende og tilnærmelsesvis synonym betydning. Det betyder, at vurderingen af den særlige interesse er kontekstuel betinget og tilpasses den konkrete sag.

Domsanalysen viser, at begreberne *nødvendighed*, *særlig brug*, *særligt henblik*, *tilstrækkelig interesse* og *særligt behov* anvendes med henvisning til, om vejen har været nødvendig for adgangen til ejendommen.

Derudover anvendes begreberne *særlig eller selvstændig interesse*, *selvstændig rådighed*, *selvstændig og væsentlig interesse*, *særlig speciel interesse* og *særegen eller selvstændig interesse*, hvor den selvstændige interesse relaterer sig til, om anvendelsen af vejen har adskilt sig fra almenheden.

På tværs af alle temaerne ses en gennemgående tendens i, at den særlige interesse fungerer som en betingelse, der skal sikre, at hævd kun anerkendes, når brugen af vejen eller stien har været knyttet til et funktionelt, nødvendigt og individuelt behov hos den hævde. Derfor er betingelsen en forudsætning i hævdsager vedrørende færdselsret og ikke i sager vedrørende andre former for hævd.

Ejendomshævd indebærer fuld råden over en fysisk genstand eller et jordstykke, og bygger dermed på et klart udtryk for ejerskab. Derimod indebærer servituthævd, herunder færdselsret, en begrænset brugsret over en anden mands ejendom. Denne begrænsede råden adskiller sig ved, at den eventuelt kan forveksles med tilfældig eller midlertidig brug. Derfor kan det tyde på, at retspraksis stiller højere krav til, at den hævde kan dokumentere, at brugen har haft en særlig betydning for ejendommen, og ikke kun har været sporadisk eller uden funktionel nødvendighed.

På baggrund af dette kan det konkluderes, at den særlige interesse fungerer som en betingelse, der skal sikre, at færdselsret ikke vindes af personer, der har haft lejlighedsvis adgang, men alene af dem, hvor adgangen har været nødvendig for en bestemt anvendelse af egen ejendom. Hævd i sager om færdselsret opfattes dermed ikke som en ret, der alene bygger på de generelle hævdsbetingelser om uretmæssig og synlig råden over tid, men som noget der forudsætter en særlig adgangsmæssig begrundelse. Sager vedrørende hævd på færdselsret adskiller sig derved fra andre hævdsretlige situationer, hvor det som udgangspunkt er tilstrækkeligt, at råden opfylder de generelle hævdsbetingelser. I stedet stilles der i færdselsretlige sammenhænge en yderligere betingelse om, at råden kan begrundes med en særlig interesse. Det kan herunder antages, at denne tilgang har til formål at beskytte grundejerens ejendomsret mod, at færdselsret skabes på baggrund af tilfældig eller ikke-nødvendig færdsel, som eksempelvis kan udspringe af rekreativ brug eller naboskab uden funktionel nødvendighed. Betingelsen vedrørende den særlige interesse gælder uanset, om det er en enkeltperson eller en mindre, klart afgrænset gruppe, der gør færdselsretten gældende. Det understreger, at det afgørende ikke er, hvem der bruger vejen, men hvorfor de gør det.

Det kan ydermere konkluderes, at betingelsen vedrørende den særlige interesse fungerer som en slags ekstra overvejelse, der kan få betydning i tvivlstilfælde, hvor det alene ud fra de generelle hævdsbetingelser er svært at afgøre sagen. I sådanne tilfælde kan den særlige interesse være udslagsgivende for, om retten anerkender en hævdvunden færdselsret. Det betyder, at selvom den hævde har brugt vejen i mange år, kan retten stadig kræve, at brugen har været vigtig og nødvendig for adgangen til ejendommen.

Litteratur

- Abbadia, 2023.** Jessica Abbadia. *Væsentlige komponenter i et litteraturstudie*.
<https://mindthegraph.com/blog/da/komponenter-i-en-litteraturanmeldelse/>,
2023. Downloadet: 25-03-2025.
- Blume, 2020.** Peter Blume. *Retssystemet og juridisk metode*. ISBN:
978-87-574-4328-8, 4. udgave. Jurist- og økonomiforbundets forlag, 2020.
- Eriksen, 2016.** Thor Eriksen. *Sådan foretager man et litteraturstudie*.
<https://www.scribbr.dk/struktur-i-din-afhandling/saadan-foretager-man-et-litteraturstudie/>, 2016. Downloadet: 25-03-2025.
- Evald, 2021.** Jens Evald. *Servitutretten*. ISBN: 978-87-574-5188-7, 1. udgave.
Djøf forlag, 2021.
- Evald, 2020.** Jens Evald. *Juridisk teori, metode og videnskab*. ISBN:
978-87-574-3842-0, 2. udgave. Djøf Forlag, 2020.
- Flyvbjerg, 1988.** Bent Flyvbjerg. *Case studiet som forskningsmetode*.
https://www.researchgate.net/profile/Bent-Flyvbjerg/publication/289529924_Case_studiet_som_forskningsmetode/links/568efd6708aeaa1481b04c99/Case-studiet-som-forskningsmetode.pdf, 1988.
Downloadet: 23-04-2025.
- Geodatastyrelsen, u.d.** Geodatastyrelsen. *Matriklen.dk*.
<https://www.matriklen.dk/#/kort>, u.d. Downloadet: 14-04-2025.
- Illum, 1976.** Knud Illum. *Dansk Tingsret*. https://jura.ku.dk/jurabog/pdf/juridiske-monografier/illum_dansk_tingsret_1976.pdf, 1976. Downloadet:
24-02-2025.
- Jens Evald, 2019.** Jens Evald. *At tænke juridisk*. ISBN: 978-87-574-4624-1, 5.
udgave. Djøf Forlag, 2019.
- Justitsministeriet, 1683.** Justitsministeriet. *Kong Christian Den Femtis Danske Lov*. <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/1683/11000>, 1683.
Downloadet: 11-02-2025.
- Madsen, 2016a.** Lars Henrik Gam Madsen. *Formueretlige Emner*. ISBN:
978-87-574-3357-9, 8. udgave. Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2016a.
- Madsen, 2016b.** Lars Henrik Gam Madsen. *Kapitel 11 - Hævd*.
<https://www.jurabibliotek.dk/previewpdf/book/9788771980004/book-part-9788771980004-sec15.xml>, 2016b. Downloadet: 11-02-2025.

- Mauldin, 2020.** Rebecca L. Mauldin. *Foundations of Social Work Research*.
<https://opentextbooks.uregina.ca/foundationsofsocialworkresearch/chapter/2-3-inductive-and-deductive-reasoning/>, 2020. Downloadet: 26-03-2025.
- Munk-Hansen, 2018.** Carsten Munk-Hansen. *Fast Ejendom 3*. ISBN: 978-87-574-4293-9, 2. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2018.
- Munk-Hansen, 2022.** Carsten Munk-Hansen. *Retsvidenskabsteori*. ISBN: 978-87-574-5193-1, 3. udgave. Djøf Forlag, 2022.
- Pagh og Haugsted, 2022.** Peter Pagh og Thomas Haugsted. *Fast ejendom - Regulering og køb*. ISBN: 978-87-619-4384-2, 4. udgave. Karnov Group Denmark A/S, 2022.
- Ramhøj, 2016.** Lars Ramhøj. *Private fællesveje*. ISBN: 978-87-619-3817-6, 2. udgave. Karnov Group Denmark A/S, 2016.
- Ramhøj, 2023.** Lars Ramhøj. *Har hævdrettighedens væsentlighed betydning for hævdserhvervelse?* <https://www.epaper.dk/landinspekt%C3%B8rforeningen/fagbladet-fra-2008/2023-3/>, 2023. Downloadet: 27-03-2025.
- Tvarnø og Nielsen, 2021.** Christina D. Tvarnø og Ruth Nielsen. *Retskilder og retsteorier*. ISBN: 978-87-574-4833-7, 6. udgave. Djøf forlag, 2021.
- Vinding, 1945.** Frederik Vinding. *Ejendomsretten*.
https://jura.ku.dk/jurabog/pdf/juridiske-monografier/kruse_ejendomsretten_foerste_bind_2-udgave_1945.pdf, 1945. Downloadet: 24-02-2025.
- von Eyben, 1978.** W.E von Eyben. *Dansk Miljøret*. ISBN: 87-500-1758-6, bind 4. Akademisk Forlag, 1978.

Domsregister

Ugeskrift for Retsvæsen

U 1946.434V *side 65*

U 1963.199V *side 68*

U 1987.845V *side 54*

U 1998.1747Ø *side 61*

U 2002.297-2H *side 21*

U 2003.2078H *side 1, 58*

U 2005.2464H *side 1, 45*

U 2015.3602Ø *side 75*

Miljøretlige Afgørelser og Domme (MAD)

MAD 1998.961 *side 49*

MAD 2004.284 *side 72*

MAD 2005.677 *side 77*

MAD 2008.1924 *side 18*

MAD 2009.1670 *side 37*

MAD 2009.2402 *side 39*

MAD 2011.948 *side 34*

MAD 2012.2650 *side 23*

MAD 2020.95 *side 41*

MAD 2020.177 *side 21*

Borgerlig Sag (BS)

BS-26867/2018-BOR *side 51*

BS-49481-2021-HJR *side 17*

Tidsskrift for Bolig- og Byggeret (TBB)

TBB 2008.685 *side 63*

Tidsskrift for Landbrugsret (TfL)

TfL 2001.61 *side 18*